

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

Brussel, 6.11.2007
COM(2007) 663 definitief

**MEDEDELING VAN DE COMMISSIE
AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD**

Uitbreidingsstrategie en voornaamste uitdagingen 2007–2008

{SEC(2007) 1429}
{SEC(2007) 1430}
{SEC(2007) 1431}
{SEC(2007) 1432}
{SEC(2007) 1433}
{SEC(2007) 1434}
{SEC(2007) 1435}
{SEC(2007) 1436}

**MEDEDELING VAN DE COMMISSIE
AAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD**

Uitbreidingsstrategie en voornaamste uitdagingen 2007–2008

1. INLEIDING

De uitbreiding is een bijzonder belangrijk beleidsinstrument van de EU, dat de strategische belangen van de EU op het gebied van stabiliteit, veiligheid en conflictpreventie dient. De uitbreiding heeft bijgedragen tot een toename van de welvaart en de groei mogelijkheden en cruciale vervoers- en energienetwerken zijn veiliggesteld. De huidige uitbreidingsagenda omvat de westelijke Balkan en Turkije, aan wie toetreding tot de EU in het vooruitzicht is gesteld zodra zij aan de gestelde voorwaarden voldoen.

Het komende jaar is cruciaal voor de consolidatie van het overgangsproces op de westelijke Balkan. De landen zullen zelf de verantwoordelijkheid voor het Stabiliteitspact op zich nemen wat betreft het bevorderen van de regionale samenwerking, wat een belangrijke rol speelt bij het proces van verzoening en de totstandkoming van betrekkingen van goed nabuurschap. De toetredingsonderhandelingen met Kroatië vloten goed en komen in een beslissende fase. Hieraan ziet de hele regio dat het perspectief van het EU-lidmaatschap concreet en bereikbaar is. Verwacht wordt dat het komende jaar de laatste hand zal worden gelegd aan de stabilisatie- en associatieovereenkomsten, waarmee de partners in de regio nauwer bij de EU worden betrokken, ter voorbereiding op hun toetreding.

Tegelijkertijd staat de regio voor grote uitdagingen: om te beginnen moet de status van Kosovo worden geregeld. De Europese koers van Servië, staatsopbouw en lokale participatie in Bosnië en Herzegovina en beter bestuur in de Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië, Albanië en Montenegro staan hoog op de agenda. Een aantal landen staat voor grote uitdagingen op het gebied van bestuur en het voldoen aan basisvoorwaarden met betrekking tot het stabilisatie- en associatieproces. De EU moet klaar staan om het komende jaar steun te verlenen en in te spelen op de ontwikkelingen door haar beleidsinstrumenten optimaal te benutten.

Na de parlements- en presidentsverkiezingen moet Turkije belangrijke hervormingen doorvoeren om de fundamentele rechten en vrijheden te consolideren. De toetredingsonderhandelingen met Turkije moeten worden voortgezet, in een tempo dat overeenkomt met het hervormingstempo van het land en de mate waarin aan de voorwaarden wordt voldaan.

In dit licht is het belangrijker dan ooit dat de door de Europese Raad in december 2006 vastgestelde hernieuwde consensus op consistente wijze ten uitvoer wordt gelegd. Deze consensus is gebaseerd op de beginselen van consolidatie van verbintenissen, eerlijke en strenge voorwaarden en betere communicatie met het publiek, in combinatie met de capaciteit van de EU om nieuwe leden te integreren. De mate waarin kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten dichterbij de EU komen, hangt af van hun politieke en economische hervormingen en van hun vermogen om de rechten en plichten van het lidmaatschap op zich te nemen. De Commissie verbetert de kwaliteit van het uitbreidingsproces door in een vroeg stadium te beginnen met de hervorming van het openbaar bestuur en justitie en met de

bestrijding van corruptie, door optimale criteria te gebruiken en het proces transparanter te maken. De Commissie bereidt de eerste effectrapportages voor, waarin wordt geanalyseerd welk effect de toetreding van een kandidaat-lidstaat op een bepaald beleidsterrein heeft.

De juridische basis voor de uitbreiding wordt gevormd door artikel 49 van het Verdrag betreffende de Europese Unie¹, waarin staat dat “*elke Europese staat die de in artikel 6, lid 1, genoemde beginselen in acht neemt, kan verzoeken lid te worden van de Unie*”².

De Europese Raad van december 2006 concludeerde dat “uitbreiding voor de Europese Unie en Europa als geheel van meet af aan een succesverhaal [is] geweest. Uitbreiding heeft de tweedeling van Europa ongedaan helpen maken en bijgedragen tot vrede en stabiliteit in het hele werelddeel. Uitbreiding heeft de aanzet gegeven tot hervormingen en heeft de gemeenschappelijke beginselen van vrijheid, democratie, eerbiediging van de mensenrechten en fundamentele vrijheden en de rechtsstaat alsmede de markteconomie geconsolideerd. De grotere interne markt en de economische samenwerking hebben de welvaart en het concurrentievermogen doen toenemen en de uitgebreide Unie in staat gesteld beter te reageren op de opgaven waarvoor de mondialisering haar stelt. Uitbreiding heeft tevens de EU meer gewicht gegeven in de wereld en tot een sterkere partner op het wereldtoneel gemaakt.”

De twaalf lidstaten die tijdens de vijfde uitbreidingsronde zijn toegetreden, voldoen in het algemeen aan de EU-wetgeving. Hieruit blijkt de waarde van rigoureuze hervormingen in combinatie met druk vanuit de andere lidstaten en de vereiste discipline. Dankzij een goede voorbereiding is de EU soepel blijven functioneren na de uitbreiding.

De lidstaten in alle delen van de EU hebben geprofiteerd van grotere economische groei. Slovenië is in januari 2007 overgeschakeld op de euro; Cyprus en Malta zullen in 2008 volgen. Dankzij de zorgvuldige voorbereiding door de betrokken landen en de Commissie, in combinatie met een toename van de handel en de investeringsstromen, zijn de nieuwe lidstaten geleidelijk dichterbij de gemiddelde levensstandaard in de EU gekomen. Tussen 1998 en 2006 steeg het BBP van de twaalf lidstaten die tijdens de vijfde uitbreidingsronde toetraden jaarlijks met 4,3%, tegen 2,2% in de oude lidstaten³. De handel tussen de oude en de nieuwe lidstaten nam de afgelopen tien jaar aanzienlijk toe. Tussen 1995 en 2006 is de invoer en uitvoer tussen de tien lidstaten die in 2004 toetraden en de vijftien oude lidstaten verviervoudigd, terwijl de totale handel in diezelfde periode verdubbelde. Door de integratie in de interne markt van twaalf dynamische economieën met meer dan 100 miljoen consumenten met een toenemende koopkracht nemen het concurrentievermogen van de EU en haar gewicht in de wereldeconomie toe. Tien maanden na de toetreding blijven de economische groei en de investeringen in Bulgarije en Roemenië toenemen. Voorspeld wordt dat de groei voor Roemenië en Bulgarije veel hoger zal uitvallen dan het gemiddelde in de EU. De Commissie nam eind 2006 vrijwaringsmaatregelen om bepaalde tekortkomingen voor beide landen aan te pakken. In juni publiceerde de Commissie haar eerste verslagen over het samenwerkings- en toezichtmechanisme op het gebied van justitie en binnenlandse zaken en

¹ Tijdens de Europese Raad van oktober 2007 werd overeenstemming bereikt over een nieuw verdrag.

² Artikel 6, lid 1, luidt: “*De Unie is gegrondvest op de beginselen van vrijheid, democratie, eerbiediging van de rechten van de mensen en de fundamentele vrijheden, en van de rechtsstaat, welke beginselen de lidstaten gemeen hebben*”.

³ Op basis van gegevens van Eurostat.

over de vrijwaringsmaatregelen⁴. De Commissie zal begin 2008 de voortgang op dit terrein beoordelen en er verslag over uitbrengen.

Met betrekking tot de kwestie-Cyprus zullen de leiders van de Grieks-Cypriotische en de Turks-Cypriotische gemeenschappen hun inspanningen moeten opvoeren om een nieuwe impuls te geven aan de onderhandelingen over een alomvattende regeling onder auspiciën van de VN. De Commissie gebruikt het instrument voor financiële steun om de economische ontwikkeling van de Turks-Cypriotische gemeenschap te bevorderen en zo de toekomstige hereniging van het eiland te vergemakkelijken. Het is in het belang van beide gemeenschappen om meer gebruik te maken van de groenelijnverordening, waarmee verkeer van personen en goederen op heel Cyprus mogelijk is. De door de Commissie voorgestelde verordening inzake de rechtstreekse handel met het noordelijke deel van Cyprus om de isolatie van de Turks-Cypriotische gemeenschap verder te verminderen, is nog niet goedgekeurd door de Raad.

In de landen waarop de huidige uitbreidingsagenda betrekking heeft (de westelijke Balkan en Turkije), draagt de invloed van de EU bij aan de stabiliteit en bevordert zij belangrijke politieke en economische hervormingen, maar deze landen staan nog voor een aantal grote uitdagingen. De toetredingsvooruitzichten moeten zichtbaar en geloofwaardig blijven en in de lidstaten moet steun worden geworven voor de uitbreiding.

De Commissie zal de kwaliteit van het toetredingsproces verder blijven verbeteren. In het uitbreidingsbeleid zal meer de nadruk worden gelegd op de fundamentele kwestie van staatsopbouw, goed bestuur, bestuurlijke en justitiële hervormingen, de rechtsstaat, verzoening, meewerking met het Internationale Strafhof voor voormalig Joegoslavië en de ontwikkeling van het maatschappelijk middenveld. De interpersoonlijke contacten moeten worden bevorderd en er moet met name een dialoog op gang worden gebracht over de liberalisering van de visumregeling voor burgers van landen van de westelijke Balkan. De regionale samenwerking op de westelijke Balkan moet verder worden ontwikkeld, en met name de lokale participatie in initiatieven op dit gebied.

In alle uitbreidingslanden zal de EU optimaal gebruik blijven maken van haar pretoetredingsinstrumenten om de belangrijkste problemen aan te pakken. Om over te kunnen gaan van de ene fase naar de andere in het draaiboek op weg naar integratie in de EU zijn met name de resultaten met betrekking tot de uitvoering van de verbintenissen van belang, met name in het kader van de associatieovereenkomsten. Hierop wordt streng toegezien. De Commissie beschrijft in dit document een aantal maatregelen om de kennis over de EU-wetten en het EU-beleid te vergroten en de volgende stappen in het uitbreidingsproces voor te bereiden.

⁴ Verslagen over de vorderingen van Bulgarije en Roemenië met de begeleidende maatregelen na de toetreding COM(2007) 377 en COM(2007) 378, 27 juni 2007.

De Commissie is bezig de instrumenten voor het pretoetredingsbeleid aan te passen aan de huidige uitdagingen in het kader van het uitbreidingsbeleid. Sinds januari 2007 wordt een nieuw financieel instrument gebruikt, het instrument voor pretoetredingssteun (Instrument for Pre-Accession Assistance, IPA). Door bij de programmering de IPA-steun sterker te concentreren op de hervormingsprioriteiten wordt duidelijk in welke fase van het overgangsproces het betreffende partnerland zich bevindt. De Commissie is bezig met voorstellen voor de herziening van de Europese partnerschappen en de toetredingspartnerschappen, die het belangrijkste uitgangspunt zullen vormen voor het vaststellen van de prioriteiten. Ook wordt een voorstel gedaan voor een herziene versie van het meerjarig financieel kader voor het IPA voor de periode 2009-2011. Hierin wordt een faciliteit geïntroduceerd om het maatschappelijk middenveld verder te ontwikkelen, met name door middel van capaciteitsopbouw en uitwisselingsprojecten. Hierbij wordt meer aandacht besteed aan programma's ter ondersteuning van staatsopbouw, goed bestuur, institutionele hervorming en bestuurlijke capaciteit.

Er wordt gestreefd naar een maximaal hefboomeffect van subsidies voor de ontwikkeling van de particuliere sector en investeringen in infrastructuur door middel van intensievere samenwerking met de Europese Investeringsbank (EIB), de Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling (EBWO) en andere internationale financiële instellingen. De Commissie zal zorgen voor betere coördinatie met de andere donors bij al hun activiteiten en zal hen aanmoedigen actief te zijn op de prioritaire terreinen die in deze mededelingen worden beschreven. De uitvoering zal ook worden gestroomlijnd door verantwoordelijkheden over te dragen van het Europees Bureau voor Wederopbouw naar de delegaties en afdelingen van de Commissie.

De lidstaten kunnen het best het voortouw nemen bij de publieksvoorlichting over de uitbreiding. De Commissie zal ook haar rol blijven vervullen door te streven naar een betere informatievoorziening met feitelijke gegevens over de uitbreiding. In deze mededeling, die voortbouwt op de bestaande strategie van de EU, worden de belangrijkste uitdagingen op weg naar de integratie van de EU geanalyseerd. Er wordt een aanpak geschetst om de instrumenten van het uitbreidingsbeleid aan te passen en sterker te concentreren op de terreinen waarop dringend vorderingen moeten worden gemaakt, waarbij ook rekening wordt gehouden met de lessen die kunnen worden getrokken uit de eerdere uitbreidingsronden.

2. UITDAGINGEN IN DE UITBREIDINGSLANDEN

De landen van de westelijke Balkan en Turkije is toetreding tot de EU in het vooruitzicht gesteld zodra zij aan de gestelde voorwaarden voldoen. Gezien de stand van zaken met betrekking tot de voorbereidingen van deze landen, zullen zij waarschijnlijk op middellange tot lange termijn toetreden. De nadruk ligt nu op grondige voorbereiding, waardoor de landen die bij het uitbreidingsproces betrokken zijn fundamentele bestuurs- en economische vraagstukken kunnen aanpakken, evenals vraagstukken in verband met EU-wetgeving en -beleid.

2.1. Westelijke Balkan

De EU is betrokken bij de landen van de westelijke Balkan via het stabilisatie- en associatieproces, dat uiteindelijk moet leiden tot toetreding. Dit heeft in grote mate bijgedragen aan de vooruitgang die de landen van deze regio de afgelopen jaren hebben geboekt.

De stabiliteit is gehandhaafd en de wederopbouw na de oorlogen van de jaren negentig is bijna voltooid. In de hele regio zijn er democratisch gekozen regeringen. De economie is aangetrokken, de macro-economische stabiliteit is verbeterd en de levensstandaard is gestegen. Er worden grootschalige hervormingen doorgevoerd om de rechtsstaat te versterken en de economische en sociale structuren te moderniseren. De regionale samenwerking is toegenomen, ondermeer op het gebied van handel, energie, vervoer en milieu. De landen van de westelijke Balkan zijn steeds meer betrokken bij regionale initiatieven.

In alle landen van de westelijke Balkan vindt toenadering tot de EU plaats, zij het met verschillende snelheden. Kroatië voert toetredingsonderhandelingen met de EU en de Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië heeft de status van kandidaat-lidstaat gekregen. De EU legt de laatste hand aan de stabilisatie- en associatieovereenkomsten met de landen van de regio en de economische integratie met de EU is vergevorderd. De landen van de westelijke Balkan hebben visumversoepelings- en overnameovereenkomsten met de EU gesloten.

Deze resultaten moeten nu worden geconsolideerd en onomkeerbaar worden gemaakt. Er resteert nog een aantal grote problemen die moeten worden aangepakt. In een aantal landen is het tempo van het algehele hervormingsproces afgenomen. Voor een groot deel van de westelijke Balkan blijven staatsopbouw en beter bestuur van prioritair belang. De situatie in Kosovo⁵ vereist nog steeds een aanzienlijke internationale aanwezigheid. De huidige situatie kan niet blijven bestaan; de kwestie moet onverwijld worden opgelost met het oog op de politieke en economische ontwikkeling van Kosovo en de regionale stabiliteit. In Bosnië en Herzegovina worden de regelingen van de akkoorden van Dayton/Parijs op de proef gesteld door de nationalistische retoriek van politieke sleutelfiguren, waardoor ook hervormingen worden geblokkeerd. Er is geen vooruitgang geboekt met de noodzakelijke hervormingen van de politie en het grondwettelijk kader. Bosnië en Herzegovina moet nog volledige verantwoordelijkheid aanvaarden voor zijn bestuur, waarvoor momenteel nog steeds aanzienlijke internationale aanwezigheid noodzakelijk is. In sommige andere landen moet het grondwettelijk kader worden voltooid of volledig uitgevoerd.

Op de hele Balkan zijn meer dialoog en tolerantie nodig, vooral met betrekking tot etnische vraagstukken. In Kosovo blijven de verhoudingen tussen de Albanezen en de Serviërs gespannen. Daarnaast maken de Kosovaarse Serviërs in het algemeen geen deel uit van de instellingen of het bestuur. In Bosnië en Herzegovina wordt het functioneren van de overheidsinstellingen belemmerd door etnische scheidslijnen. In Servië hebben de democratische krachten weliswaar gewonnen tijdens de parlementsverkiezingen en werd een hervormingsgezinde regering gevormd, maar extremistische partijen en nationalistische retoriek, die nog steeds grote invloed hebben, blijven het algemene politieke klimaat negatief beïnvloeden. De democratische krachten zijn fragiel. In de Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië wordt het functioneren van de instellingen belemmerd door de aanhoudende spanningen en onvoldoende samenwerking tussen de politieke actoren en lopen de hervormingen vertraging op. Toen de regering en een oppositiepartij het niet eens waren over een grondwettelijke kwestie, boycotte deze partij het parlement. Het klimaat van politieke conflicten in Albanië en het langdurige proces van goedkeuring van een nieuwe grondwet in Montenegro zijn voorbeelden van andere problemen in moderne democratieën in wording. Kroatië moet meer inspanningen doen om de tolerantie tegenover minderheden te bevorderen.

⁵ Overeenkomstig Resolutie 1244 van de VN-Veiligheidsraad.

Er is aanzienlijke vooruitgang geboekt in de medewerking met het Internationale Strafhof voor voormalig Joegoslavië, wat een essentiële voorwaarde is van het stabilisatie- en associatieproces. Kroatië en de Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië verlenen nog steeds volledige medewerking aan het tribunaal. De medewerking van Montenegro is bevredigend. Dankzij de door Servië geboekte vooruitgang op dit vlak konden de onderhandelingen over een stabilisatie- en associatieovereenkomst worden hervat en technisch gezien worden afgerond. Ook Bosnië en Herzegovina heeft vorderingen gemaakt wat betreft de medewerking met het Joegoslavië-tribunaal, maar voor Servië en Bosnië en Herzegovina is nog steeds geen sprake van volledige medewerking, wat zou inhouden dat de resterende aangeklaagden worden gearresteerd. Kosovo heeft enige vooruitgang geboekt in de medewerking met het Joegoslavië-tribunaal, maar intimidatie van getuigen blijft een punt van zorg.

Met de terugkeer van vluchtelingen zijn beperkte vorderingen geboekt. Veel vluchtelingen en binnenlandse ontheemden leven in zeer moeilijke omstandigheden. Er is ook enige vooruitgang geboekt bij het vergroten van de vertegenwoordiging van minderheidsgroeperingen in de publieke dienstverlening. De Roma blijven echter nog steeds de kwetsbaarste minderheid in de regio. Alle landen moeten tolerantie jegens minderheden aanmoedigen en passende maatregelen treffen om personen te beschermen die het slachtoffer zijn van discriminatie, vijandigheid of geweld. Dit is cruciaal voor verzoening en duurzame stabiliteit.

De handhaving van de rechtsstaat, met name door middel van justitiële hervormingen, en de bestrijding van corruptie en georganiseerde misdaad hebben de hoogste prioriteit. De meeste landen hebben maatregelen getroffen om de organisatie en de prestaties van hun justitiële stelsel te verbeteren. De inspanningen in de strijd tegen de georganiseerde misdaad worden opgevoerd en hebben de eerste resultaten opgeleverd. Er worden wetgeving en instellingen ontwikkeld om corruptie te bestrijden. In verschillende landen lopen onderzoeken en zijn verschillende vervolgingen ingesteld. In de hele regio moeten de justitiële stelsels echter nog aanzienlijk worden verbeterd. Ingrijpende en duurzame hervormingen zijn nodig om de onafhankelijkheid, efficiëntie en verantwoordingsplicht van het justitiële systeem te waarborgen. Corruptie blijft een wijdverbreid en diepgeworteld maatschappelijk fenomeen. In alle landen van de westelijke Balkan zijn de getroffen maatregelen niet evenredig aan de omvang van het probleem. Er is sterke politieke wil nodig om corruptie uit te roeien en overtreders te vervolgen, ook in geruchtmakende zaken. De georganiseerde misdaad blijft een ernstig probleem. Criminele netwerken zijn actief in diverse sociaaleconomische sectoren en in de politiek. Ze profiteren vaak van onvoldoende transparantie van overheidsopdrachten, investeringsplanning en privatiseringen. De regio is een bron en een doorvoerroute voor mensen- en drugsmokkel. Op dit vlak zijn aanzienlijke en langdurige inspanningen nodig.

De bestuurlijke capaciteit is een cruciaal aspect voor het criterium van Kopenhagen inzake het vermogen om de verplichtingen van het lidmaatschap op zich te nemen, zoals in 1995 werd bepaald door de Europese Raad van Madrid. In de hele regio wordt gestreefd naar hervorming van het openbaar bestuur, wat tot enkele positieve resultaten heeft geleid op het gebied van kaderstrategieën en wetgeving. Kroatië en Servië hebben aangetoond over aanzienlijke bestuurlijke capaciteit te beschikken voor de uitvoering van de stabilisatie- en associatieovereenkomst. Beide landen moeten deze capaciteit nu verder uitbouwen, moderniseren en in overeenstemming brengen met EU-wetgeving en -beleid. Elders blijft de bestuurlijke capaciteit zwak, wat de uitvoering van de hervormingen en de aanpassing aan de EU belemmert; in dit verband zijn aanvullende inspanningen nodig. Elk land moet zich duidelijker inzetten om een efficiënt, stabiel en verantwoordingsplichtig ambtenarenapparaat

in te stellen, zowel op centraal als op lokaal niveau. In verschillende landen zijn de aanwerving, de bevordering en het ontslag van ambtenaren niet gebaseerd op objectieve, transparante criteria. De ethische codes binnen het ambtenarenapparaat moeten worden versterkt. In Bosnië en Herzegovina en andere landen moeten de hervormingen van politie en veiligheidsdiensten nog worden uitgevoerd.

Het maatschappelijk middenveld is een essentieel element van het Europese openbare leven. De landen van de westelijke Balkan hebben inspanningen gedaan om wetgeving en strategieën goed te keuren ter bevordering van de ontwikkeling van het maatschappelijk middenveld. De eerste stappen zijn gezet op weg naar een meer participatieve democratie, maar het maatschappelijk middenveld in de regio is nog zwak. Oorlogen en etnische conflicten hebben het sociale weefsel van de regio ernstig aangetast. Lokale ngo's moeten worden getraind om zich aan te passen aan de huidige omstandigheden. De vrijheid van vereniging moet worden verdiept en er moeten regelgevende kaders en stimuleringsmaatregelen worden ingesteld voor de ontwikkeling van maatschappelijke organisaties.

In het algemeen is de economische groei in de regio relatief groot gebleven en is het gemiddelde loon gestegen. De inflatie is bescheiden en stabiel. In de meeste landen is een verstandig fiscaal en monetair beleid gevoerd. De financiële systemen zijn verder ontwikkeld. De beheerssystemen voor de overheidsfinanciën zijn verbeterd. Er zijn maatregelen getroffen om het zakelijke klimaat te bevorderen. Alle landen van de westelijke Balkan zijn bezig met de verdere herstructurering en openstelling van hun economieën. De mate van economische integratie in de EU is al groot en neemt toe. De stabilisatie- en associatieovereenkomsten en de nieuwe Midden-Europese Vrijhandelsovereenkomst (CEFTA) vormen samen een gunstig kader voor de handel en de investeringen op de Balkan, zoals in de jaren negentig in Midden- en Oost-Europa. Verschillende landen hebben ambitieuze plannen om hun fysieke infrastructuur en hun socialezekerheidsstelsels te moderniseren.

Het vergroten van het concurrentievermogen, het terugdringen van de grote werkloosheid en het bevorderen van de ontwikkeling van het menselijk potentieel en de infrastructuur zijn grote uitdagingen in de hele regio. In een aantal landen bestaan nog steeds aanzienlijke financiële risico's en externe onevenwichtigheden. De voortgang met betrekking tot de werkgelegenheid is wisselend, waarbij sommige landen in de regio een werkloosheid kennen van meer dan 35% en de kloof tussen de vraag naar en het aanbod van bepaalde arbeidsvaardigheden groter wordt. Op de arbeidsmarkten is er nog steeds geen sprake van een goede combinatie van flexibiliteit en zekerheid voor werkgevers en werknemers en de loonkosten voor geregistreerde bedrijven zijn relatief hoog. Plattelandseconomieën moeten verder worden gediversifieerd. Er moet verder worden gewerkt aan de consolidatie van de begroting en de herstructurering van het bedrijfsleven. De privatiseringsplannen van de landen moeten worden uitgevoerd. Investeringen en de groei van het midden- en kleinbedrijf moeten worden aangemoedigd, onder meer door betere toegang tot financiering. Regeringen moeten het zakelijke klimaat verder verbeteren en de werkgelegenheid stimuleren. Ze moeten de administratieve formaliteiten verminderen, de rechtsstaat versterken, zorgen voor betrouwbare grondregistratie en transparante privatiseringsprocedures. In sommige landen moet het juridische kader voor de goede werking van de markten voltooid en gehandhaafd worden. Belastingregelingen moeten worden vereenvoudigd. Hierdoor zal de economische activiteit worden gestimuleerd en de grote omvang van de informele economie worden teruggedrongen. Daarnaast moeten maatregelen worden getroffen om de toegang tot financiering en het gebruik van e-technologie te vergemakkelijken.

Turkije

Sinds de Europese Raad van december 1999 Turkije de status van kandidaat-lidstaat verleende, heeft het land grote veranderingen doorgevoerd. Het Europese perspectief bleek een van de belangrijkste stimulansen voor de hervorming van het politieke, juridische en economische systeem in Turkije. De doodstraf werd afgeschaft, de taken en de samenstelling van de Nationale Veiligheidsraad werden gewijzigd zodat er meer civiele controle over het militaire apparaat is en de democratische vrijheden werden bevorderd door een serie grondwetswijzigingen. Er werd vooruitgang geboekt met betrekking tot de rechten van vrouwen en kinderen en de bestrijding van foltering, waardoor het totale aantal meldingen van foltering en mishandeling verder daalde.

Op economisch gebied kon de economie zich na de ernstige financiële crisis van 2001 snel herstellen dankzij solide macro-economisch beleid en structurele hervormingen met het oog op de duurzaamheid van de economie op lange termijn. Ook verbeterde het investeringsklimaat. Dit leidde tot een sterke groei van het BBP (6,1% in 2006). De inflatie daalde sinds 2001 en de Turkse lira is een sterke munt gebleven. De ontwikkeling van Turkije wordt echter nog steeds in sterke mate beïnvloed door de internationale financiële trends. Sinds de oprichting van de douane-unie in 1995 is de waarde van de handel met de Europese Unie in lopende prijzen verdrievoudigd. Hieruit blijkt dat er een grote vraag is naar producten en diensten uit de EU en dat de Turkse export goed presteert. Daarnaast bereikten de grotendeels uit de Europese Unie afkomstige buitenlandse directe investeringen een nieuw record van 16 miljard euro in 2006, dat wil zeggen 4,9% van het Turkse BBP.

Deze hervormingen en het strategische belang van de relatie tussen de EU en Turkije hebben ertoe geleid dat in oktober 2005 de toetredingsonderhandelingen van start zijn gegaan. Een kernbeginsel in dit proces is dat het tempo van de onderhandelingen afhangt van het hervormingstempo in Turkije.

De uitvoering van de hervormingen is ongelijkmatig en is na 2005 vertraagd. Afgelopen jaar beleefde Turkije een constitutionele crisis rond de verkiezing van de president van de republiek, waardoor vervroegde parlementsverkiezingen nodig waren. Het leger legde publieke verklaringen af die niet onder zijn mandaat vielen. In de aanloop naar de verkiezingen vonden echter open debatten plaats over een aantal traditioneel gevoelige onderwerpen en actieve maatschappelijke organisaties verkondigden hun gehechtheid aan de democratie en de seculiere staat. De parlementsverkiezingen verliepen volledig volgens de normen die gelden in een democratie en rechtsstaat. Het nieuwe parlement weerspiegelt de politieke diversiteit van het land. De president werd gekozen overeenkomstig de constitutionele regels en de democratie zegevierde in de civiel-militaire verhoudingen. De regering is begonnen een nieuwe grondwet op te stellen.

Turkije moet nu een nieuwe impuls geven aan de politieke hervormingen. Er zijn met name aanzienlijke verdere inspanningen nodig op het gebied van de vrijheid van meningsuiting en de rechten van niet-islamitische religieuze gemeenschappen. Ook moeten vorderingen worden gemaakt met betrekking tot corruptiebestrijding, justitiële hervormingen, rechten van vakbonden, vrouwen en kinderen. De verantwoordingsplicht van het openbaar bestuur moet worden versterkt. In het zuidoosten moet Turkije ook de voorwaarden scheppen waardoor de voornamelijk Koerdische bevolking alle rechten en vrijheden kan genieten. De Commissie zal nauwlettend blijven toezien op het proces van politieke hervorming, waaronder het civiele toezicht op de veiligheidstroepen.

Naar aanleiding van een aantal gewapende aanslagen door de PKK, waarbij veel slachtoffers vielen, nam het parlement in oktober 2007 een motie aan waarmee de regering militair kon ingrijpen in het noordelijke deel van Irak. Het EU-voorzitterschap herhaalde op 22 oktober dat de EU het terroristische geweld van de PKK in Turkije met klem veroordeelt. Daarnaast verklaarde het EU-voorzitterschap dat de internationale gemeenschap, en met name de belangrijkste partijen in de regio, Turkije moet helpen de bevolking te beschermen en terrorisme te bestrijden, waarbij de rechtsstaat moet worden gerespecteerd, de internationale en regionale vrede en stabiliteit moeten worden bewaard en er mag niet buitenproportioneel militair worden opgetreden.

Er zijn verdere structurele economische hervormingen en begrotingsconsolidatie nodig om de resterende bedreigingen van de macro-economische stabiliteit aan te pakken. De grootste taken betreffen de structurele zwakheid en starheid van de arbeidsmarkt, de kwaliteit van de vaardigheden van de beroepsbevolking, de lage arbeidsparticipatie van vooral vrouwen, de grote informele sector en de hervormingen van de sociale zekerheid en de energiesector. Op het platteland is de economie nog steeds weinig gediversifieerd. De kwetsbaarheid van de Roma moet worden aangepakt. Turkije moet nog steeds een brede aanpak ontwikkelen voor de economische en maatschappelijke ontwikkeling in het zuidoosten.

Goede betrekkingen met de buurlanden blijven van groot belang. Turkije dient ook het aanvullende protocol bij de associatieovereenkomst volledig en op niet-discriminerende wijze ten uitvoer te leggen.

3. DE UITBREIDINGSSTRATEGIE: DE HUIDIGE AGENDA

3.1. De hernieuwde consensus over de uitbreiding

Het uitbreidingsproces van de EU draagt bij tot vrede en stabiliteit, hervormingen en de bevordering van Europese waarden. Het stellen van voorwaarden is alleen effectief voor het aansporen tot hervormingen als het vooruitzicht op uiteindelijke integratie in de EU geloofwaardig blijft. Dit moet vooral duidelijk zijn voor de burgers van de betrokken landen. Het vooruitzicht op toetreding is nu belangrijker dan ooit om de landen te helpen crisissen, zwakheden van de staat en uitdagingen voor de democratie te boven te komen.

Dankzij strenge voorwaarden in elke fase van het uitbreidingsproces kunnen de hervormingen in alle kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten worden geconsolideerd en worden de toekomstige lidstaten voorbereid op de verplichtingen waaraan zij vanaf de toetreding moeten voldoen. De voortgang van elk land op weg naar de Europese Unie hangt af van de individuele inspanningen van het land met betrekking tot de criteria van Kopenhagen en, voor de westelijke Balkan, met betrekking tot de voorwaarden van het stabilisatie- en associatieproces.

In alle sleutelfasen van het toetredingsproces wordt de integratiecapaciteit van de EU uitgebreid getoetst. Tijdens de Europese Raad van december 2006 werd besloten de kwaliteit van het uitbreidingsproces te verbeteren door de voortgang van de kandidaat-lidstaten en de potentiële kandidaat-lidstaten op weg naar het lidmaatschap van de EU af te laten hangen van de mate waarin ze voldoen aan de essentiële vereisten. Criteria voor het openen en sluiten van onderhandelingshoofdstukken, effectbeoordelingen op belangrijke EU-beleidsterreinen op belangrijke momenten in het uitbreidingsproces en de koppeling met politieke hervormingen spelen een steeds grotere rol in dat proces.

3.2. Concentratie op kerntaken

Vanwege de hierboven beschreven uitdagingen moet meer aandacht worden besteed aan de belangrijkste hervormingsprioriteiten, die betrekking hebben op staatsopbouw, bestuur en sociaaleconomische hervormingen. De Commissie heeft voorstellen ingediend voor herziene toetredingspartnerschappen en herziene Europese partnerschappen waarin deze prioriteiten tot uitdrukking komen. De partnerschappen, waarin de prioriteiten worden vastgesteld voor de financiële pretoetredingssteun, vormen een leidraad voor de Europese koers van de betrokken landen. Vanaf het begin wordt meer prioriteit gegeven aan fundamentele bestuurskwesaties, zoals institutionele opbouw, bestuurlijke en justitiële hervormingen en de preventie van georganiseerde misdaad en corruptie. Er zal grotere nadruk worden gelegd op deze moeilijke vraagstukken, met name in de context van de politieke en economische dialoog. Bij de bestrijding van de grensoverschrijdende misdaad moet beter worden samengewerkt tussen de landen van de westelijke Balkan, de EU-instellingen en -agentschappen en de lidstaten. De planning van de uitvoering van Europese wetten en beleidslijnen moet worden afgestemd op de capaciteit van de landen en op de vorderingen die worden geboekt bij de uitvoering van de belangrijkste hervormingen.

Aan de hand van de pretoetredingsprocedure voor begrotingstoezicht, die sinds 2006 ook wordt toegepast in potentiële kandidaat-lidstaten, zal steun blijven worden verstrekt voor economische hervormingen in alle kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten.

Regionale samenwerking en betrekkingen van goed nabuurschap blijven cruciaal voor de Europese integratie. Vorderingen op deze terreinen leiden tot meer vertrouwen en concrete voordelen in de vorm van regionale stabiliteit, betere grensoverschrijdende verbindingen en betere infrastructuur, evenals economische voordelen in de zin van snellere groei en meer buitenlandse directe investeringen.

Wederzijdse kennis en begrip vereisen verdere ontwikkeling van het maatschappelijk middenveld en van de dialoog tussen de burgers van de EU-lidstaten en de uitbreidingslanden. Sinds 2005 heeft de Commissie financiële steun verstrekt voor de dialoog met en tussen de landen van de westelijke Balkan en Turkije. Steun voor het maatschappelijk middenveld is cruciaal voor wederzijds begrip en de versterking van de democratische structuren in de samenleving. De Commissie zal nu via het instrument voor pretoetredingssteun (IPA) aanvullende maatregelen nemen ter bevordering van de ontwikkeling van het maatschappelijk middenveld en de dialoog.

3.3. De toetredingsonderhandelingen verder brengen

In oktober 2005 gingen de toetredingsonderhandelingen met Kroatië en Turkije van start na een unaniem besluit van de lidstaten en een reeks grote politieke en juridische hervormingen. Het onderhandelingsproces brengt de beide landen dichterbij de EU en is van strategisch belang. De onderhandelingen worden gevoerd aan de hand van een strikt onderhandelingskader, dat door de Raad is vastgesteld. De voortgang in de onderhandelingen hangt af van de vorderingen met betrekking tot politieke en economische hervormingen en met betrekking tot de omzetting en uitvoering van Europese wetgeving.

De Europese Raad van december 2006 heeft besluiten genomen over het verloop en de kwaliteit van het toetredingsproces. Er zijn belangrijke maatregelen getroffen om de conclusies van de Europese Raad ten uitvoer te leggen. De Commissie heeft optimaal gebruik gemaakt van de mogelijkheid om criteria voor te stellen voor het openen en sluiten van

onderhandelingshoofdstukken in het licht van de vorderingen in de praktijk. Nu belangrijke hoofdstukken op de onderhandelingstafel komen, publiceert de Commissie haar eerste effectbeoordelingen. In het najaar zal de Commissie een effectbeoordeling publiceren over de toekomstige toetreding van Kroatië tot de Europese wegcabotagesector. Afhankelijk van de voortgang van de onderhandelingen zullen het komende jaar andere effectbeoordelingen worden gepresenteerd over het vrije verkeer van werknemers met betrekking tot Kroatië en de energievoorziening met betrekking tot Turkije. De EU voert intensieve politieke en economische dialogen, die de grondslag vormen voor het onderhandelingsproces. In dit verband wordt met name aandacht besteed aan het oplossen van de resterende bilaterale vraagstukken tussen de kandidaat-lidstaten en de lidstaten en aan het ontwikkelen van betrekkingen van goed nabuurschap. Vraagstukken in verband met justitie en grondrechten worden gedetailleerd behandeld in specifieke onderhandelingshoofdstukken. Indien sprake is van een ernstige en aanhoudende schending van de beginselen van vrijheid, democratie, eerbiediging van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, of van de rechtsstaat, op welke beginselen de Unie is gegrondvest, kunnen de onderhandelingen worden opgeschort.

De voortgang van **Kroatië** op weg naar het lidmaatschap is een krachtig signaal voor de andere landen van de westelijke Balkan wat betreft hun eigen toetredingsvooruitzichten zodra zij aan de voorwaarden voldoen. Dankzij het toetredingsproces van Kroatië worden bilaterale en regionale vraagstukken aangepakt en wordt verzoening bewerkstelligd. Dit dient de strategische belangen van de EU op het gebied van veiligheid en conflictpreventie in een regio die grenst aan lidstaten.

In deze fase van de onderhandelingen over specifieke beleidshoofdstukken moeten technische vraagstukken met betrekking tot de aanpassing van de wetgeving worden aangepakt. De Commissie heeft alle toetsingsrapporten over Kroatië voorgelegd aan de Raad. Nu wordt de aandacht verlegd naar de vraag of Kroatië voldoet aan de criteria voor het openen van de desbetreffende hoofdstukken. Als Kroatië daar inderdaad aan voldoet, kan het komende jaar aanzienlijke vooruitgang in de toetredingsonderhandelingen worden geboekt. Kroatië moet nog meer bestuurlijke en justitiële hervormingen doorvoeren en vorderingen maken met betrekking tot de rechten van minderheden, de terugkeer van vluchtelingen en de herstructurering van de zware industrieën.

De niet aflatende inzet van **Turkije** om hervormingen door te voeren is van groot strategisch belang voor de eigen veiligheid en stabiliteit van de EU. Turkije vervult een unieke brugfunctie tussen de westerse en de islamitische wereld, zoals werd benadrukt door het initiatief "Alliance of Civilisations" van de Verenigde Naties, waarmee wordt beoogd de dialoog te bevorderen. Het proces van de toetreding van Turkije tot de EU, dat is gebaseerd op grootschalige democratische hervormingen, wordt met belangstelling gevolgd door het Midden-Oosten en de bredere islamitische wereld. Turkije steunt ook het vredesproces in het Midden-Oosten en de dialoog over de nucleaire kwestie met Iran. Turkije beschikt over omvangrijke middelen op veiligheidsgebied en heeft deze ter beschikking gesteld van een aantal EU- en NAVO-missies, van de westelijke Balkan tot de Democratische Republiek Congo en van Darfur tot Afghanistan. Turkije zou een belangrijke energieroute tussen de EU en de grootste olie- en gasvoorraden ter wereld kunnen worden en daarmee een sleutelrol krijgen in de continuïteit van de energievoorziening van de EU. De aanpassing van de wetgeving aan het EU-beleid zal met name voordelen hebben op het gebied van de controle op migratie en het milieu. Turkije kent een sterke en constante economische groei en het land is een van de belangrijkste handels- en investeringspartners van de EU.

Deze strategische overwegingen hebben meegespeeld sinds het begin van de betrekkingen tussen de EU en Turkije, in 1959. Al in 1963 werd gesproken over eventuele toetreding van Turkije tot de EU toen het land een associatieovereenkomst met de Europese Economische Gemeenschap ondertekende. In deze overeenkomst is expliciet sprake van toetreding, zowel in de preambule als in artikel 28. Hieruit blijkt dat Turkije vanaf het begin van de Europese Unie een belangrijke strategische rol heeft gespeeld. Turkije is nu het enige land waarmee de EU een douane-unie vormt, waarover in 1995 overeenstemming werd bereikt. In 1999 kreeg Turkije de status van kandidaat-lidstaat. In oktober 2005 kwamen alle lidstaten overeen dat toetreding het gemeenschappelijke doel van de onderhandelingen is. De uitkomst van de onderhandelingen met Turkije ligt niet bij voorbaat vast. Het onderhandelingsproces vordert naar gelang van de vorderingen met betrekking tot de uitvoering van de hervormingen en de aanpassing aan EU-wetgeving en -beleid.

Het is essentieel dat de Europese Unie haar beloften gestand doet door het onderhandelingsproces op schema te houden en hoofdstukken te openen zodra voldaan is aan de technische voorwaarden, overeenkomstig het onderhandelingskader van oktober 2005 en het besluit van de Raad van 11 december 2006. De toetsing van Turkije is bijna afgerond en de Commissie zal voor het eind van dit jaar de meeste verslagen aan de Raad hebben gestuurd. Turkije moet voldoende inspanningen doen om te voldoen aan de criteria die de Raad heeft vastgesteld voor de opening van de meeste hoofdstukken. De nieuwe impuls van het politieke hervormingsproces zal rechtstreeks van invloed zijn op het tempo van de toetredingsonderhandelingen. Als Turkije aan de criteria voldoet, kan het komende jaar vooruitgang in de toetredingsonderhandelingen worden geboekt.

De goede betrekkingen met de buurlanden blijven van groot belang. Overeenkomstig de verklaring van de EU van 21 september 2005 en de conclusies van de Raad van 11 december 2006 moet Turkije het Aanvullend Protocol bij de Overeenkomst van Ankara volledig en op niet-discriminerende wijze toepassen, en alle belemmeringen voor het vrije verkeer van goederen, inclusief beperkingen op middelen van vervoer, ten aanzien van de Republiek Cyprus, opheffen. Ook dient Turkije vooruitgang te boeken met de normalisering van de bilaterale betrekkingen met de Republiek Cyprus.

3.4. Stimulering van het Europese perspectief van de westelijke Balkan en van de regionale samenwerking

Alle landen van de westelijke Balkan hebben uitzicht op het EU-lidmaatschap. De toekomst van de Westelijke Balkan ligt in de Europese Unie. Het stabilisatie- en associatieproces en de agenda van Thessaloniki van 2003 vormen het kader voor het EU-beleid met betrekking tot deze regio. Regionale samenwerking leidt tot concrete voordelen voor de burgers van de westelijke Balkan en draagt bij tot hervormingen en verzoening.

De EU zal strikte voorwaarden blijven hanteren voor de voortgang van de landen van de westelijke Balkan op weg naar de EU. Goede prestaties, met name wat betreft de verplichtingen in het kader van de stabilisatie- en associatieovereenkomst (SAO), onder meer op het gebied van de handel, zijn cruciaal voor het uiteindelijke lidmaatschap. Solide instellingen zijn essentieel voor de uitvoering van de SAO-bepalingen en de goede werking van de verschillende gezamenlijke instellingen.

Tijdens hun voortgang volgens het in 2005 vastgestelde schema, blijft de Commissie alle landen van de westelijke Balkan steunen in hun Europese koers. Hierbij wordt voorrang gegeven aan de stabiliteit en het Europese perspectief van Kosovo.

De topontmoeting in mei 2007 in Zagreb van het Samenwerkingsproces voor Zuidoost-Europa (SEECP) betekende een stap naar zeggenschap over het proces van regionale samenwerking. Het Stabiliteitspact heeft zijn doel grotendeels bereikt en zal worden vervangen door een nieuwe regionale samenwerkingsraad (RCC), die gekoppeld zal zijn aan het SEECP. Er werd een secretaris-generaal van de RCC benoemd en Sarajevo werd aangewezen als zetel van het secretariaat. Onder het Bulgaarse voorzitterschap werd de gastlandovereenkomst met Bosnië en Herzegovina ondertekend en het secretariaat wordt momenteel opgezet. Verwacht wordt dat begin 2008 in Sofia de laatste regionale conferentie van het Stabiliteitspact en de eerste vergadering van de RCC zullen plaatsvinden, waarbij de bijzondere coördinator van het Stabiliteitspact zijn taken zal overdragen aan de secretaris-generaal van de RCC. De nieuwe structuren moeten snel operationeel worden, met name het secretariaat en het verbindingskantoor in Brussel. Het SEECP en de RCC zullen het algemene overkoepeling voor de regionale samenwerking vormen. De Commissie zal participeren in de RCC en moedigt alle betrokken partijen aan een actieve rol te spelen. Op basis van de ervaringen met het Stabiliteitspact, is de Commissie van plan met het SEECP en de RCC samen te werken aan de uitvoering van het initiatief voor risicobeperkende maatregelen bij rampen, alsmede het initiatief inzake rampenpreventie en paraatheid bij rampen (DPPI), dat in het kader van het Stabiliteitspact werd opgezet. De Commissie is ook van plan de landen van de westelijke Balkan verder te betrekken bij de activiteiten met betrekking tot het EU-mechanisme voor civiele bescherming bij noodsituaties zoals overstromingen, bosbranden of aardbevingen.

In juli trad de nieuwe Midden-Europese Vrijhandelsovereenkomst (CEFTA) in werking. De ratificatie door alle partijen is onlangs afgerond en deze regionale vrijhandelszone is nu in de hele regio van kracht. De Europese Commissie is van plan de CEFTA te ondersteunen, zowel door middel van technische bijstand en door initiële financiering van het CEFTA-secretariaat voor een periode van drie jaar. Alle landen werken samen in het kader van het Europees Handvest voor het midden- en kleinbedrijf. Er is vooruitgang geboekt met betrekking tot de uitvoering van het Verdrag tot oprichting van de Energiegemeenschap. Het ratificatieproces van de overeenkomst betreffende de totstandbrenging van een Europese gemeenschappelijke luchtvaartruimte is gaande. Deze instrumenten moeten nu nog worden geratificeerd door de resterende partijen. Dankzij deze overeenkomsten is snelle integratie in de interne energie- en luchtvaartmarkt van de EU mogelijk. Er zijn gedetailleerde tijdschema's en actieplannen opgesteld voor elektriciteit en gas.

Om de kennis over EU-wetten en -beleid te vergroten zal de afdeling TAIEX⁶ van de Commissie in de potentiële kandidaat-lidstaten technische informatiebijeenkomsten organiseren voor de belanghebbenden van de overheid, het bedrijfsleven en de samenleving. De regionale school voor openbaar bestuur zal bijdragen aan de versterking van de bestuurlijke capaciteit van de westelijke Balkan. Er zijn EU-middelen gemobiliseerd om het bestaande netwerk om te zetten in een in de regio gevestigde school.

De burgers van de westelijke Balkan moeten tastbare verbeteringen kunnen waarnemen als gevolg van de integratie van hun landen in de EU. Dit is essentieel als zij zelf verantwoordelijkheid willen nemen voor het verzoeningsproces en de noodzakelijke hervormingen. Er zouden meer interpersoonlijke contacten moeten plaatsvinden tussen de lidstaten en de landen in de regio en binnen de regio.

⁶ TAIEX (Technical Assistance and Information Exchange): technische bijstand en uitwisseling van informatie.

Het is van het grootste belang dat de burgers en regeringen van de westelijke Balkan gemakkelijker naar de Europese Unie kunnen reizen. In Thessaloniki erkende de EU dit en beloofde stappen te zetten om deze doelstelling te verwezenlijken. Bij het liberaliseren van het reisverkeer moet rekening worden gehouden met de interne veiligheids- en migratiebelangen van de EU. Voor Kroatië geldt al vele jaren een visumvrijstelling. De Commissie heeft onlangs onderhandeld over visumversoepelings- en overnameovereenkomsten met de andere landen van de regio. Deze werden in september ondertekend en zullen naar verwachting binnenkort door de Raad worden goedgekeurd, zodat zij op 1 januari 2008 in werking kunnen treden. De overeenkomsten zullen ertoe leiden dat het aanzienlijk gemakkelijker wordt om een visum te krijgen voor reizen naar de EU. De lidstaten moeten ervoor zorgen dat deze overeenkomsten op de juiste wijze worden uitgevoerd.

De visumversoepelingsovereenkomsten vormen een belangrijke stap op weg naar volledige liberalisering van de visumregelingen. De Commissie is van mening dat het nu tijd is om geleidelijk naar liberalisering van de visumregeling met de landen van de westelijke Balkan toe te werken door middel van nieuwe concrete stappen. Daartoe stelt de Commissie voor een open dialoog te voeren met elk van de betrokken landen, zodat een draaiboek kan worden opgesteld met de voorwaarden waaraan moet worden voldaan. Deze zouden betrekking moeten hebben op de effectieve implementatie van de overnameovereenkomsten, en voortgang op belangrijke terreinen zoals grensbewaking, documentbeveiliging en de strijd tegen de georganiseerde misdaad. Dankzij deze draaiboeken zullen de landen hun hervormingsinspanningen preciezer kunnen afstemmen op de doelstellingen en zal de betrokkenheid van de EU bij de bevolking van de regio zichtbaarder worden.

Maatregelen ter verbetering van de interpersoonlijke contacten omvatten ook de uitbreiding van de samenwerking op onderwijsgebied en van de mobiliteitsmogelijkheden voor eerste- en tweedefasestudenten in het kader van de programma's Tempus en Erasmus-Mundus. In 2007-2008 zullen wederom 100 studenten uit de regio postdoctorale opleidingen in de EU volgen. Vanaf 2008 zullen jaarlijks maximaal 500 eerste-fasestudenten gebruik kunnen maken van uitwisselingsprogramma's tussen de EU-lidstaten en de regio. De Commissie zal samen met de lidstaten en andere bilaterale donoren de verdere mogelijkheden voor het verstrekken van beurzen onderzoeken. Ook zal financiële pretoetredingssteun worden verleend voor deelname aan EU-programma's door jongeren, jongerenorganisaties, culturele organisaties, maatschappelijke organisaties en onderzoekers uit de westelijke Balkan. De Commissie zal initiatieven en projecten aanmoedigen in verband met het Europese Jaar voor de interculturele dialoog in 2008. In het kader van de nieuwe faciliteit van de Commissie voor het maatschappelijk middenveld zullen maatregelen worden getroffen ter bevordering van netwerken en uitwisselingen tussen maatschappelijke organisaties en hun tegenhangers in de regio en op Europees niveau.

Actieve betrokkenheid van de parlementen is cruciaal voor de voortgang van de landen op weg naar de EU. De parlementaire samenwerking is verder toegenomen, zowel tussen de landen van de westelijke Balkan als met de EU. In samenwerking met het Europees Parlement zal de Commissie activiteiten aanmoedigen die zich richten op Europese integratie.

3.5. Meer steun voor hervormingen

Op 1 januari werd het instrument voor pretoetredingssteun (IPA) ingevoerd, waarmee wordt beoogd een coherent kader te scheppen voor de steun aan de kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten. De Gemeenschap zal deze landen blijven ondersteunen in hun inspanningen om hun democratische instellingen en de rechtsstaat te versterken, het openbaar bestuur te hervormen en een goed functionerende markteconomie tot stand te brengen. De steun kan de vorm aannemen van institutionele opbouw en grensoverschrijdende samenwerkingsprojecten, alsmede maatregelen voor de ontwikkeling van de regio's, het menselijk potentieel en het platteland, afhankelijk van het niveau van de voorbereidingen.

Er is vooruitgang geboekt bij de voorbereiding van een soepele overgang van de uitvoering van de hulp van het Europees Bureau voor Wederopbouw naar de delegaties en afdelingen van de Commissie in Belgrado, Podgorica, Pristina en Skopje. Dit proces zal eind 2008 voltooid zijn. Het bureau voor wederopbouw was zeer belangrijk voor het verlenen van de wederopbouwsteun na het conflict. Met de invoering van het IPA krijgen de begunstigde overheden meer inbreng in de programmering van de pretoetredingssteun. Zij moeten zich voorbereiden op de overname van de verantwoordelijkheid voor het beheer van de EU-middelen.

Kosovo verdient bijzondere aandacht. Het zijn de donors die grotendeels zullen moeten voldoen aan de grote behoeften aan externe financiering van het land. Aangezien de EU een cruciale rol speelt in de regeling van de status van Kosovo, zullen de EU en de lidstaten binnen de internationale gemeenschap het voortouw moeten nemen.

Dankzij het IPA zullen de begunstigten hun capaciteit kunnen uitbreiden door middel van institutionele opbouw, goed bestuur en de ontwikkeling van het midden- en kleinbedrijf. Bijzondere aandacht zal worden besteed aan de bestuurlijke en justitiële hervormingen en aan de rechtsstaat. Er zullen inspanningen worden gedaan om het beheer van de overheidsfinanciën in de partnerlanden te verbeteren, alsmede hun capaciteit om optimaal gebruik te maken van pretoetredingssteun. TAIEX biedt snelle hulp door ambtenaren aan de overheidsinstellingen van de uitbreidingslanden. Op basis van de resultaten van SIGMA⁷ en TAIEX zal door middel van twinningprojecten tussen overheden middellangetermijnsteun op bestuursgebied kunnen worden verleend, naast de traditionele twinningprojecten in verband met EU-wetten en -beleid.

De Commissie zal in het kader van het IPA een nieuwe financieringsfaciliteit instellen om de ontwikkeling van en de dialoog met het maatschappelijk middenveld te bevorderen. Om de ontwikkeling van het maatschappelijk middenveld in ieder land te bevorderen, zullen nationale projecten en projecten met meerdere begunstigten op gecoördineerde wijze worden geprogrammeerd. Het doel is om de organisaties van het maatschappelijk middenveld en hun rol in het politieke proces te versterken, hun capaciteit te vergroten om grensoverschrijdende projecten en netwerken te ontwikkelen en vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld en opinieleiders vertrouwd te maken met Europese aangelegenheden. Dankzij deze faciliteit zullen lokale maatschappelijke organisaties meer capaciteit krijgen om burgers te mobiliseren, voorlichting te geven, projecten te ontwikkelen en te beheren om netwerken te

⁷ SIGMA (Support for Improvement in Governance and Management): steun voor de verbetering van beheer en bestuur – OESO-programma waaraan de Commissie steun verleent in het kader van de uitbreiding.

bevorderen en zal steun worden verleend voor de dialoog met de overeenkomstige organisaties in de EU. Deze faciliteit heeft betrekking op de volgende sectoren: mensenrechten, gelijke kansen voor mannen en vrouwen, maatschappelijke integratie, gezondheidszorg, milieu, belangenbehartiging en vertegenwoordiging van bedrijven en consumentenbescherming. De samenwerking en kennisoverdracht tussen bedrijven, vakbonden en beroepsverenigingen in de partnerlanden en met de overeenkomstige EU-organisaties zal worden gestimuleerd. Er zal een bezoekersprogramma worden opgezet om opinieliders die actief zijn in de nationale of lokale politiek, religieuze leiders, journalisten, vertegenwoordigers van vakbonden en bedrijfsverenigingen vertrouwd te maken met Europese aangelegenheden en hen in contact te brengen met hun Europese tegenhangers.

Nauwere coördinatie tussen de donors is een belangrijk element van de nieuwe IPA-verordening, met name vanwege de budgettaire beperkingen. De Commissie zal de IPA-steun nauwgezet afstemmen op die de steun van de internationale financiële instellingen en andere donors, zodat de belangrijkste behoeften op het gebied van economische en sociale ontwikkeling kunnen worden aangepakt. De Commissie is bezig een infrastructuurfaciliteit op te zetten die vanaf 2008 uit het IPA zal worden gefinancierd en waarmee infrastructuurprojecten kunnen worden voorbereid. De faciliteit zal betrekking hebben op infrastructuur in de sectoren vervoer, energie en milieu, maar ook investeringen in de sociale sector, zoals gezondheidszorg, onderwijs, huisvesting en vluchtelingen. Andere initiatieven zijn bijvoorbeeld het Europees Fonds voor Zuidoost-Europa (EFSE), dat zich richt op de ontwikkeling van de particuliere sector, en de faciliteit voor energiezuinigheid. De IPA-steun zal zo streven naar de meest rendabele mix van subsidies en leningen. Bij deze gezamenlijke inspanning zal met name de EIB worden betrokken, alsmede de EBWO en andere internationale financiële instellingen, zoals de Wereldbank en de Bank van de Raad van Europa.

3.6. Verwerven van de steun van het publiek voor de uitbreiding

Communicatie is een hoeksteen van het uitbreidingsbeleid van de EU. Het publiek moet beter worden geïnformeerd over de voor- en de nadelen met betrekking tot de uitbreiding. De publieke opinie in de EU over de uitbreiding wordt beïnvloed door het beeld dat men van de vorige uitbreidingen heeft. De EU moet naar de burgers luisteren, oog hebben voor hun zorgen en meer informatie geven. De EU moet meer feitelijke informatie over de uitbreiding verstrekken, zodat het publiek een duidelijk beeld krijgt van de voor- en de nadelen.

Met betrekking tot de uitbreiding heeft de EU zowel in de lidstaten als in de kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten een aantal taken op communicatiegebied.

In de lidstaten moet vooral feitelijke informatie worden verstrekt over de vijfde uitbreidingsronde, met name het effect in termen van economisch succes en de versterking van de rol van de EU in de wereld. Daarnaast moeten de voor- en de nadelen van het huidige uitbreidingsproces worden belicht. De EU-instellingen en de lidstaten moeten het Europese publiek informatie verstrekken over de kandidaat-lidstaten en de potentiële kandidaat-lidstaten en uitleggen hoe de uitbreiding in zijn werk gaat als een geleidelijk, zorgvuldig beheerd proces. We moeten het debat over de uitbreiding in alle lagen van de samenleving bevorderen.

In de kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten moet vooral de nadruk worden gelegd op de verbintenis van de EU inzake hun Europese perspectief en moet worden uitgelegd wat de voorwaarden zijn voor de voortgang van ieder land op weg naar de EU, waarbij elk land op zijn eigen verdiensten wordt beoordeeld. De mensen moeten inzien dat de voortgang op weg naar de EU afhangt van het tempo van de hervormingen in elk land. Hoe sneller en effectiever de hervormingen in een land verlopen, hoe sneller voortgang zal worden geboekt op weg naar het lidmaatschap en de daarbij behorende voordelen. De EU moet de regeringen van de desbetreffende landen ondersteunen in hun inspanningen om de aard van de EU uit te leggen en aan te tonen hoe de burgers tijdens de voorbereiding op het lidmaatschap kunnen profiteren van nauwere betrekkingen met de EU. Burgers moeten meer weten over de voordelen, zoals financiële pretoetredingssteun, technische bijstand, visumversoepeling en beurzen.

Om de communicatie over de uitbreiding beter te laten verlopen, nodigt de Commissie de regeringen van de lidstaten, de kandidaat-lidstaten en de potentiële kandidaat-lidstaten uit om communicatieplannen op te stellen, die gericht zouden moeten zijn op opinieleiders in de politiek, de media, aan universiteiten, in het bedrijfsleven en onder de sociale partners en jongeren. De nieuwe faciliteit van de Commissie ter bevordering van de ontwikkeling van en de dialoog met het maatschappelijk middenveld zal hieraan ook bijdragen.

De lidstaten moeten het voortouw nemen en de door hen overeengekomen beleidslijnen toelichten en verdedigen, de dialoog bevorderen en de voordelen van de uitbreiding uitleggen. De leden van het Europees Parlement en van de nationale parlementen, alsmede regionale en lokale overheden en het maatschappelijk middenveld, hebben ook een cruciale rol te vervullen. Deze actoren, die het dichtst bij het publiek staan, spelen een sleutelrol bij het op gang brengen van een goed onderbouwd debat over de uitbreiding.

De Commissie zal deze inspanningen aanvullen door voorlichting te geven over het uitbreidingsbeleid van de EU, met inbegrip van de pretoetredingssteun. Mythes zullen worden bestreden door middel van feitelijke informatie. De Commissie zal hierbij gebruik maken van haar vertegenwoordigingen in de lidstaten en haar delegaties in de uitbreidingslanden. De Commissie zal ook een dialoog over de uitbreiding proberen aan te gaan met opinieleiders en zal voortbouwen op de in 2007 opgedane ervaring met een aantal succesvolle communicatieprojecten, met name de projecten met de kamers van koophandel en studentenorganisaties.

4. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Op basis van het bovenstaande trekt de Commissie de volgende conclusies:

- 1) De uitbreiding heeft bijgedragen aan vrede, democratie en stabiliteit in het hele continent en heeft tot concrete voordelen geleid in de vorm van meer handel, investeringen en economische groei. De EU heeft nu een sterkere concurrentiepositie en kan beter inspelen op de uitdagingen als gevolg van de mondialisering. Dankzij de uitbreiding is het gewicht van de EU in de wereld toegenomen.
- 2) Het uitbreidingsproces wordt zorgvuldig beheerd overeenkomstig de hernieuwde consensus die werd vastgesteld door de Europese Raad van december 2006. Deze consensus is gebaseerd op de beginselen van consolidatie van verbintenissen, eerlijke en strenge voorwaarden en betere communicatie met het publiek, in combinatie met de capaciteit van de EU om nieuwe leden te integreren. De huidige uitbreidingsagenda omvat de westelijke Balkan en Turkije, aan wie toetreding tot de EU in het vooruitzicht is gesteld zodra zij aan de voorwaarden voldoen.
- 3) De Commissie heeft maatregelen getroffen om de kwaliteit van het toetredingsproces te verbeteren. Moeilijke hervormingsvraagstukken worden nu in een vroeg stadium aangepakt. Er is sprake van terugkoppeling tussen de politieke en de economische dialoog en het uitbreidingsproces. Bij de toetredingsonderhandelingen wordt optimaal gebruik gemaakt van de criteria voor het openen en sluiten van hoofdstukken. De Commissie streeft naar meer transparantie, bijvoorbeeld door de toetsingsverslagen openbaar te maken, en is bezig met het opstellen van de eerste effectbeoordelingen. Zodra aan de voorwaarden is voldaan kan een land overgaan naar de volgende fase van het proces op weg naar de EU, overeenkomstig het in 2005 vastgestelde draaiboek voor de westelijke Balkan.
- 4) De uitbreidingslanden staan nog voor grote uitdagingen. Het is essentieel dat hun toetredingsvooruitzichten zichtbaar en geloofwaardig blijven. Elk land wordt op zijn eigen merites beoordeeld. Er moet meer gedaan worden om fundamentele vraagstukken aan te pakken, zoals staatsopbouw, de rechtsstaat, verzoening, bestuurlijke en justitiële hervorming en de bestrijding van corruptie en de georganiseerde misdaad. Goede betrekkingen met de buurlanden blijven van groot belang.
- 5) De toetredingsonderhandelingen met Kroatië vlotten goed en komen in een beslissende fase. Hieraan kan de hele regio zien dat het Europese perspectief reëel is. Kroatië moet nog meer vooruitgang boeken, met name wat betreft bestuurlijke en justitiële hervormingen, de rechten van minderheden, de terugkeer van vluchtelingen en de herstructurering van de staalindustrie en de scheepsbouw.
- 6) Sinds Turkije in 1999 de status van kandidaat-lidstaat kreeg, heeft het land belangrijke hervormingen doorgevoerd. Het afgelopen jaar beleefde Turkije een constitutionele crisis, waardoor vervroegde parlementsverkiezingen nodig waren. Deze zijn op vrije en eerlijke wijze verlopen en het nieuwe parlement weerspiegelt de politieke diversiteit van het land. De president werd gekozen overeenkomstig de constitutionele regels en de democratie zegevierde in de civiel-militaire verhoudingen. Turkije moet nu een nieuwe impuls geven aan de politieke

hervormingen. Er moeten onverwijld aanzienlijke verdere inspanningen worden geleverd met betrekking tot de vrijheid van meningsuiting (artikel 301 van het wetboek van strafrecht en andere relevante wetgeving) en de rechten van niet-islamitische religieuze gemeenschappen. Ook zijn verdere verbeteringen nodig wat betreft de hervorming van justitie, de bestrijding van corruptie, de rechten van vrouwen, kinderen en vakbonden, culturele rechten en het civiele toezicht op de veiligheidstroepen.

Turkije heeft nog niet voldaan aan de verplichting om het Aanvullend Protocol bij de associatieovereenkomst volledig en op niet-discriminerende wijze toe te passen en heeft evenmin vooruitgang geboekt met de normalisering van de bilaterale betrekkingen met de Republiek Cyprus. De Commissie zal verslag blijven uitbrengen in de volgende jaarverslagen, overeenkomstig de conclusies van de Raad van 11 december 2006, die werden bekrachtigd door de Europese Raad.

- 7) Er moet spoedig duidelijkheid komen over de status van Kosovo. Het is essentieel dat de EU zich eensgezind toont in deze kwestie. De Commissie staat volledig achter het werk van de trojka. Er moet een duurzame oplossing komen waarmee een democratisch, multi-etnisch Kosovo gewaarborgd is en waarmee wordt bijgedragen tot de regionale stabiliteit.
- 8) De Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië heeft vooruitgang geboekt, maar moet het tempo van de hervormingen op belangrijke terreinen opvoeren. Albanië en Montenegro hebben op een aantal terreinen vooruitgang geboekt, maar staan nog voor grote uitdagingen. Bosnië en Herzegovina moet nog volledige verantwoordelijkheid aanvaarden voor zijn bestuur en moet voortgang boeken in de hervormingen, met name wat betreft de politie. Servië heeft aangetoond over de bestuurlijke capaciteit te beschikken om vooruitgang te boeken op weg naar de verwezenlijking van hun Europese perspectief. Dit bleek uit de efficiënte wijze waarop de technische onderhandelingen over de stabilisatie- en associatieovereenkomst werden gevoerd. Om de SAO te kunnen ondertekenen, moet Servië echter eerst volledige medewerking verlenen aan het Internationale Strafhof voor het voormalige Joegoslavië. De regio moet als geheel moderne democratieën opbouwen en een politieke cultuur van dialoog en tolerantie verder ontwikkelen.

Hieruit volgt:

- (a) De Commissie verwacht het komende jaar aanzienlijke vooruitgang in de toetredingsonderhandelingen met Kroatië, dat wil zeggen de opening van een flink aantal hoofdstukken en voorlopige sluiting van een aantal hoofdstukken, mits het land zijn hervormingstempo aanhoudt en aan de criteria voldoet.
- (b) De Commissie verwacht het komende jaar vooruitgang in de toetredingsonderhandelingen met Turkije. De hoofdstukken waarvoor de technische voorbereidingen zijn afgerond, zouden volgens de geldende procedures moeten worden geopend.

Het tempo van de onderhandelingen is afhankelijk van de voortgang van de hervormingen. De voortgang zou een nieuwe impuls kunnen krijgen als Turkije erin slaagt aan de criteria voor het openen van hoofdstukken te voldoen.

De Commissie heeft de Raad voorgesteld de herziening van de bepalingen inzake de vrijheid van meningsuiting in het Turkse strafrecht (artikel 301 en andere relevante artikelen) als criterium aan te wijzen voor de opening van het belangrijke hoofdstuk over justitie en grondrechten.

Turkije moet ook voldoen aan de verplichting om het Aanvullend Protocol bij de associatieovereenkomst volledig en op niet-discriminerende wijze toe te passen, overeenkomstig de conclusies van de Raad van 11 december 2006. Zolang dat niet het geval is, worden acht hoofdstukken niet geopend.

- (c) De EU staat klaar om verdere steun te verlenen voor de stabiliteit in Kosovo en de regio en in te spelen op de ontwikkelingen door haar beleidsinstrumenten optimaal te benutten.
- (d) Mits aan de voorwaarden wordt voldaan, kan in 2008 de laatste hand worden gelegd aan de stabilisatie- en associatieovereenkomsten met alle landen van de westelijke Balkan en zullen alle overeenkomsten zijn ondertekend of in werking getreden.
- (e) De landen van de westelijke Balkan nemen de verantwoordelijkheid over voor de regionale samenwerking met de overgang van het Stabiliteitspact naar de nieuwe regionale samenwerkingsraad, in het kader van het Samenwerkingsproces voor Zuidoost-Europa. De EU zal steun blijven verlenen voor de lokale participatie in initiatieven op het gebied van regionale samenwerking.
- (f) Er zal bijzondere aandacht worden besteed aan de bevordering van de interpersoonlijke contacten tussen de westelijke Balkan en de EU. De Commissie zal een dialoog op gang brengen over de liberalisering van de visumregelingen voor burgers van landen van de westelijke Balkan als een volgende stap na de visumversoepelings- en overnameovereenkomsten.
- (g) Begin 2008 zal de Commissie een mededeling goedkeuren waarin de ontwikkelingen worden geïnventariseerd en waarin het vervolg op de agenda van Thessaloniki en de mededeling van Salzburg wordt beschreven ter bevordering van de koers van de westelijke Balkan op weg naar de EU.
- (h) De Commissie heeft voorstellen ingediend voor herziene toetredingspartnerschappen en herziene Europese partnerschappen waarin de geactualiseerde hervormingsprioriteiten worden beschreven. Fundamentele kwesties, zoals staatsopbouw, bestuur en bestuurlijke en justitiële hervormingen moeten in een vroeg stadium worden aangepakt.
- (i) Deze prioriteiten zullen terugkomen in de programmering van de financiële steun in het kader van het nieuwe instrument voor pretoetredingssteun (IPA). De Commissie zal in het kader van het IPA ook een financieringsfaciliteit oprichten ter bevordering van de ontwikkeling van en de dialoog met het maatschappelijk middenveld, met name door middel van capaciteitsopbouw en uitwisselingsprojecten. De Commissie zal zorgen voor betere coördinatie met de andere donoren en de samenwerking met de EIB, de EBWO en de andere internationale financiële instellingen verbeteren.

- (j) Het verkrijgen van publieke steun voor de uitbreiding is essentieel. Het is belangrijk dat er geluisterd wordt naar de burgers en dat met duidelijke en feitelijke informatie wordt ingegaan op hun bezorgdheid. De communicatie over de uitbreiding is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. De lidstaten moeten hier actief bij betrokken zijn. De Commissie zal haar rol blijven spelen in samenwerking met het Europees Parlement, de nationale, regionale en lokale autoriteiten en het maatschappelijk middenveld.

BIJLAGE

Conclusies inzake Albanië, Bosnië en Herzegovina, Kroatië, de voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië, Montenegro, Servië, Kosovo⁸, Turkije

Albanië

Wat de **politieke criteria** betreft, heeft Albanië enige vooruitgang geboekt inzake de democratie en de rechtsstaat. Albanië heeft verder een positieve rol gespeeld bij de handhaving van de regionale stabiliteit. Toch moet de democratische cultuur en meer bepaald de constructieve dialoog tussen de partijen worden ontwikkeld om het politieke stelsel in staat te stellen doeltreffend en transparant te functioneren. Het parlement moet nog aanzienlijke verdere vooruitgang boeken om de hervormingen voort te stuwen. De bestrijding van corruptie en georganiseerde criminaliteit is een belangrijk probleem.

Er is enige vooruitgang geboekt inzake de **democratie en de rechtsstaat**. Het *parlement* van Albanië heeft bij de verkiezing van een nieuwe president zijn constitutionele rol vervuld. Het gebrek aan bereidheid van de politieke partijen om samen te werken blijft echter de hervormingen vertragen, meer bepaald op electoraal en justitieel gebied. Albanië heeft enige vooruitgang geboekt met de versterking van de *overheidsstructuren* voor de tenuitvoerlegging van de EU-verbintenissen en de aanpak van de ontwikkelingsbehoeften. De coördinatie en de capaciteit blijven zwak en de strategische planning moet worden verbeterd. In de *overheidsadministratie* van Albanië is minder verloop te melden. Er zijn echter belangrijke inspanningen nodig om doeltreffendheid en onpartijdigheid te waarborgen, meer bepaald door de wet op de overheidsadministratie volledig toe te passen. De autoriteit van het departement overheidsadministratie moet worden versterkt. Er blijven belangrijke zwakke punten bestaan in het personeelsbeheer in de overheidsadministratie.

De vorderingen van de hervormingen op *justitieel gebied* waren beperkt. De procedures voor de evaluatie van rechters zijn verbeterd, het systeem van de rechtbanken werd gerationaliseerd en de uitvoering van de vonnissen enigszins versneld. Toch is het rechtssysteem verder gebrekkig blijven functioneren ten gevolge van corruptie en tekortkomingen wat betreft onafhankelijkheid, transparantie en doeltreffendheid. De wetgeving die dit moet verhelpen werd op de lange baan geschoven.

De regering pakt *de strijd tegen corruptie* op een meer strategische manier aan, hetgeen een kernprioriteit is van het Europese partnerschap. Op het gebied van de overheidsopdrachten is de wetgeving verbeterd. Anticorruptieonderzoek heeft geleid tot de arrestatie van een aantal topambtenaren. Toch is corruptie wijdverspreid en vormt dit een zeer ernstig probleem. In deze zaak moeten voor alle aspecten nog meer inspanningen worden gedaan, met inbegrip van justitiële verantwoordelijkheid en de transparantie van de partijenfinanciering.

Wat de **mensenrechten en de bescherming van minderheden** betreft, is enige vooruitgang geboekt. Albanië heeft nu de doodstraf in alle omstandigheden afgeschaft. Een nieuwe wet stelt vervolging in van aanstokers van bloedwraak. Formele instructies voor aanklagers en de gerechtelijke politie hebben op de noodzaak gewezen bij het gerechtelijk onderzoek de mensenrechten te eerbiedigen. De detentieomstandigheden blijven precair. In de gevangenis zijn enkele verbeteringen aangebracht en de meeste gevangenen in voorlopige

⁸ Volgens Resolutie 1244 van de VN-Veiligheidsraad.

hechtenis werden overgebracht naar nieuwe speciale eenheden in de gevangenissen. Toch blijven de gevangenissen overbevolkt. Er is nog steeds grote behoefte aan een betere handhaving van de mensenrechten en een systematische vervolging van schenders van de mensenrechten. De wetgeving inzake de verstrekking van gratis rechtshulp blijft onvoldoende.

Albanië heeft inzake de *vrijheid van meningsuiting* enige vooruitgang geboekt, hetgeen een kernprioriteit is van het Europese partnerschap. Er werd een actieplan overeengekomen voor een nieuwe omroepwet. De stuurcomités van de radio en de televisie bevatten nu vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties. Het kader voor de mededinging in deze sector werd versterkt. Toch hebben een aantal regeringsbeslissingen inzake vergunningen voor media en belastinginvordering geleid tot beschuldigingen van bevooroordeeldheid. Een meer onderling afgesproken en gecoördineerde hervorming is nodig, meer bepaald inzake de omroep en de transparantie van de eigendom van de media. Er is een betere tenuitvoerlegging van de bestaande wetgeving nodig.

Er bestaat een gunstig juridisch kader voor de maatschappelijke organisaties. Toch blijven de maatschappelijke organisaties zwak. Zij zijn niet voldoende betrokken bij de beleidsvorming en lijden onder een gebrek aan middelen, organisatorische capaciteit, promotietechnieken en regionale connecties.

Er is enige vooruitgang geboekt met de versterking van de *rechten van de vrouw*. Nieuwe wetgeving heeft het huiselijke geweld aangepakt en maakte mogelijk dat een speciaal departement in het ministerie werd opgericht dat zich met de gelijkheid van mannen en vrouwen bezighoudt. Toch blijft de bescherming van vrouwen tegen alle vormen van geweld nog onvoldoende. De wetgeving moet worden verstrengd en volledig uitgevoerd. Er is enige vooruitgang geboekt met de *rechten van het kind*. De jeugdrechtspraak, het toezicht op de rechten van het kind en het lagerschoolonderwijs werden verbeterd. Verdere vooruitgang wordt belemmerd door vertragingen met de essentiële wetgeving, meer bepaald inzake geboorteregistratie, en door een gebrek aan middelen. De sociale dienstverlening is enigszins verbeterd met meer middelen voor mensen. Toch blijven de maatregelen om *sociaal kwetsbare mensen en gehandicapten* te helpen nog beperkt. Een betere coördinatie van de overheidsdiensten kan de resultaten hier verbeteren.

Er is vooruitgang geboekt met de versterking van de *eigendomsrechten*, hetgeen een kernprioriteit is van het Europese partnerschap. De regering heeft een strategie goedgekeurd die de procedures samenvat voor de registratie van eigendommen, restitutie, compensatie, en de legalisering van informeel opgerichte gebouwen. Een beter beheer van de restitutie en compensatie heeft de aanspraakprocedures enigszins versneld, maar het tempo blijft laag. Het is nodig de registratie, restitutie, compensatie en legalisatie degelijk te coördineren en de behandeling van verwante aanspraken verder te versnellen.

Albanië trof een reeks maatregelen om zijn verbintenissen inzake de bescherming van de *minderheden* na te komen, meer bepaald door steun aan het gebruik van minderheidstalen en traditionele plaatsnamen. Verdere verbetering wordt belemmerd door een gebrek aan correcte gegevens over de grootte en de situatie van de minderheden. Er werden stappen gezet om de situatie van de *Zigeuners* te verbeteren, maar het effect daarvan is beperkt gebleven. De Zigeunerminderheid wordt nog steeds geconfronteerd met zeer moeilijke leefomstandigheden en discriminatie, vooral op het gebied van onderwijs, sociale bescherming, gezondheidszorg, huisvesting en werkgelegenheid.

Wat **regionale kwesties en internationale verplichtingen** betreft, heeft Albanië zijn goede betrekkingen met de andere landen van de Westelijke Balkan en de naburige EU-lidstaten, zowel multilateraal als bilateraal, voortgezet. Albanië blijft actief deelnemen aan de regionale samenwerking, met inbegrip van het samenwerkingsproces voor Zuidoost-Europa (SEECP), de raad voor regionale samenwerking (RCC), alsook de herziene Midden-Europese vrijhandelsovereenkomst (CEFTA). Albanië heeft zijn constructief standpunt inzake de kwestie van de status van Kosovo gehandhaafd. Dit heeft tot de stabiliteit in de regio bijgedragen. Wat het Internationale Strafhof betreft, strookt de bilaterale immuniteitsovereenkomst met de Verenigde Staten niet met het relevante Gemeenschappelijk Standpunt en de leidende beginselen van de EU.

De **economie** van Albanië is verder in grote mate gegroeid. Over het algemeen werd de macro-economische stabiliteit gehandhaafd, maar de tekorten op de externe rekeningen stegen opnieuw aanzienlijk, vooral ten gevolge van de crisis in de energiesector. Een onvoldoende toepassing van de rechtsstaat blijft het vlotte functioneren van de markteconomie hinderen en heeft een slechte invloed op het bedrijfsklimaat. De economische ontwikkeling werd verder gehinderd door een gebrekkige infrastructuur en een onbetrouwbare energievoorziening.

Wat de **economische criteria** betreft: Albanië heeft vooruitgang geboekt in de richting van een functionerende markteconomie. Er zijn nog belangrijke hervormingen nodig om Albanië in staat te stellen op de lange termijn het hoofd te bieden aan de concurrentiedruk en de marktkrachten binnen de Unie.

Over het algemeen werd de politieke consensus over de essentiële punten van het economische beleid gehandhaafd. De macro-economische stabiliteit werd over het algemeen gehandhaafd. De economische groei bleef sterk ondanks energievoorzieningsproblemen. Het monetaire beleid bleef geloofwaardig, waardoor een zeer lage inflatie kon worden verzekerd. De geregistreerde werkloosheid blijft hoog, maar daalde verder. Het niveau van de fiscale inkomsten was over het algemeen overeenkomstig de doelstellingen en de budgettaire tenuitvoerlegging is verbeterd. De hervorming van de overheidsfinanciën is opgeschoten maar er blijven fiscale risico's bestaan. Het macro-economische beleid was over het algemeen tevredenstellend. Na grote vertragingen in 2006 heeft in 2007 de privatisering nieuwe impulsen gekregen. De particuliere banksector groeit en is over het algemeen gezond. De uitbreiding van de kredietverlening bleef groeien. Het regelgevende kader voor het toezicht op de banken is goed ontwikkeld. De handelsintegratie met de EU bleef relatief groot.

De tekorten op de externe rekeningen stegen opnieuw, vooral ten gevolge van problemen in de energiesector. Inzake de uitvoering van vonnissen en de vaststelling van eigendomsrechten is enige vooruitgang geboekt, maar de tekortkomingen in het rechtstelsel en de toepassing van de wet tasten het bedrijfsklimaat aan. De registratieprocedures voor bedrijven zijn weliswaar verbeterd, toch blijft administratieve inefficiëntie het betreden en verlaten van de markt hinderen. Er is enige vooruitgang geboekt op het gebied van het toezicht op de financiële actoren andere dan banken, maar dit kan nog verder worden versterkt, meer bepaald inzake de pensioensector. De structurele werkloosheid blijft bestaan. Een gebrek aan gekwalificeerd personeel en gebrekkige infrastructuur belemmeren de ontwikkeling van een particuliere sector die een duurzame bijdrage zou kunnen leveren aan de ontwikkeling van het land. De grote informele sector, die door een voortdurend zwakke handhaving van de wetgeving en het regelgevende kader wordt gestimuleerd, leidt tot een reductie van de belastinggrondslag, hindert de capaciteit van de overheid om het economische beleid uit te voeren en heeft een negatieve impact op het bedrijfsklimaat.

Albanië heeft vooruitgang geboekt met de aanpassing van zijn wetgeving, beleidsvoering en capaciteit aan de **Europese normen** en legt zijn handelsverbintenissen uit hoofde van de interim-overeenkomst ten uitvoer. Op sommige gebieden zoals douane, concurrentie en de strijd tegen de georganiseerde misdaad werd de tijdens vorige jaren geboekte vooruitgang gehandhaafd. Op andere gebieden zoals energie, transport en intellectuele-eigendomsrechten is de vooruitgang beperkt gebleven. Werk maken van de hervormingen op het gebied van de veterinaire en fytosanitaire controle is vitaal om de stabilisatie- en associatieovereenkomst ten volle uit te voeren. De administratieve capaciteit in verband met de niet-handelsgerelateerde bepalingen van de stabilisatie- en associatieovereenkomst en de doeltreffende toepassing van de wetgeving zijn een probleem met het oog op een duurzame uitvoering van deze overeenkomst.

Op sommige gebieden van de **interne markt** is vooruitgang geboekt, maar er moet nog veel worden gedaan om te voldoen aan de verplichtingen van de stabilisatie- en associatieovereenkomst van Albanië. Er is goede vooruitgang geboekt met de goedkeuring van normen en accrediteringen. De capaciteit voor metrologie en marktcontrole werd versterkt, maar er zijn nog verbeteringen in de wetgeving nodig. Wat *consumentenbescherming* betreft, moeten er verbeteringen komen in de behandeling van klachten en de geschillenbeslechting. Onzekerheden in verband met het eigendomsrecht schrikken de *vestiging* af. Er blijven bepaalde beperkingen op het *kapitaalverkeer* van kracht.

Er is vooruitgang geboekt met de informatisering van de *douanediensten*. Hierdoor kon Albanië de handelsgerelateerde bepalingen van de stabilisatie- en associatieovereenkomst doeltreffender omzetten. De douane-inkomsten bleven stijgen. Albanië legde de tariefreducties van de interim-overeenkomst ten uitvoer. Er zijn echter nog verbeteringen in de infrastructuur en de aanpassing aan de EU-praktijken vereist. Het *belastingbeheer* werd vereenvoudigd en er is vooruitgang geboekt inzake informatisering en de behandeling van klachten van belastingbetalers. De belastinginning bleef echter laag. Er is behoefte aan verdere aanpassing van de wetgeving aan de EU-normen en –praktijken en een omvattende strategie voor de inning en controle van de belastingen.

Er is enige vooruitgang geboekt wat betreft *concurrentie*. De concurrentieautoriteit (ACA) werd versterkt. Zij evalueerde diverse kennisgevingen van fusies en legde boeten op voor de schending van de concurrentieregels. Er zijn echter verdere inspanningen nodig om het ACA-personeel op te leiden. Albanië heeft vooruitgang geboekt met zijn verplichtingen uit hoofde van de stabilisatie- en associatieovereenkomst inzake staatssteun. Het departement Staatssteun is inzake rapportage onafhankelijk geworden van het ministerie van Economische Zaken. Het departement Staatssteun heeft de staatssteunregelingen verder geëvalueerd en gerepertorieerd.

Er werd nieuwe wetgeving inzake *overheidsopdrachten* goedgekeurd die meer overeenstemt met de EU-normen. De dienst Overheidsopdrachten wordt versterkt maar zijn administratieve capaciteit moet verder worden opgevoerd om te verzekeren dat hij de nieuwe wetgeving degelijk kan toepassen. De onpartijdigheid van de controleprocedures dient te zijn gewaarborgd. Wat de *intellectuele-eigendomsrechten* betreft, is het copyrightbureau operationeel geworden en heeft Albanië de internationale instrumenten inzake de registratie van industriële ontwerpen geratificeerd. De handhaving van de intellectuele-eigendomsrechten blijft echter zwak. Zowel het directoraat-generaal voor patenten en merken als het copyrightbureau heeft te weinig middelen en expertise. Er is nieuwe wetgeving inzake industriële eigendom vereist overeenkomstig de EU-normen. Er moeten nog aanzienlijke inspanningen worden geleverd om te voldoen aan de verplichtingen van de interim-overeenkomst inzake de intellectuele-eigendomsrechten.

Er is enige vooruitgang te melden wat betreft de Europese normen over *werkgelegenheid en sociaal beleid*. Er werden programma's ingesteld om de werkgelegenheid van kwetsbare groepen te bevorderen en het institutionele en regelgevende kader werd door de goedkeuring van een wet op de arbeidsinspectie verbeterd. De capaciteit van de arbeidsinspecties blijft echter beperkt en de gezondheid en veiligheid op het werk blijft gebrekkig. In gebreke blijvende voorlichting en administratieve systemen belemmeren de diagnose van hoe het is gesteld met de sociale ontwikkeling en de werkgelegenheid en zijn een obstakel voor de ontwikkeling van een degelijke strategie voor werkgelegenheid en sociale integratie. Er is enige vooruitgang geboekt met de Europese normen inzake *onderwijs*. De budgetvoorzieningen voor onderwijs zijn fors gestegen. Er is een begin gemaakt met de uitvoering van de nationale strategieën voor pre-universitair onderwijs en beroepsonderwijs en er is een nieuwe wet inzake het hoger onderwijs goedgekeurd.

Op sommige *sectorale beleidsgebieden* is vooruitgang te melden. Wat de *industrie en de kleine en middelgrote ondernemingen* betreft, werd een nationaal registratiecentrum opgericht om de registratie van de bedrijven te vergemakkelijken. Er werd een strategie goedgekeurd om het concurrentievermogen van de kleine en middelgrote ondernemingen te stimuleren. Er functioneert een geactualiseerd actieplan om de informele economie aan te pakken en administratieve belemmeringen voor investeringen weg te nemen. Er werden exportgarantiefondsen opgericht. Er functioneert een geactualiseerd actieplan om administratieve belemmeringen voor investeringen weg te nemen. Toch is nog verdere vooruitgang nodig om de informele economie aan te pakken en het bedrijfsklimaat te verbeteren. De vooruitgang op het gebied van de *landbouw* is beperkt. Er werden enkele stimulansen ingevoerd om de productie op te voeren, maar het concurrentievermogen van de landbouwsector blijft laag. De naleving van de *veterinaire en fytosanitaire normen* van de EU, die vereist is om te kunnen profiteren van de handelsbepalingen van de stabiliteits- en associatieovereenkomst en de interim-overeenkomst, blijft ondermaats. Er is enige vooruitgang geboekt op het gebied van de controle en inspectie van de *visserij*, hoewel overexploitatie en illegaal vissen voortduren.

Wat *milieu* betreft, is enige vooruitgang geboekt inzake de horizontale wetgeving, maar de tenuitvoerlegging blijft zwak. Er zijn verdere inspanningen vereist op het gebied van afvalbeheer en waterkwaliteit. De administratieve capaciteit moet worden versterkt om de reeds omgezette wetgeving ten uitvoer te leggen. De vorderingen met betrekking tot *vervoer* waren matig. Albanië heeft de Europese overeenkomst betreffende de totstandbrenging van een gemeenschappelijke luchtvaartruimte geratificeerd en is momenteel bezig met de tenuitvoerlegging van de eerste overgangsfase daarvan. Albanië neemt actief deel aan de ontwikkeling van een kernnetwerk voor regionaal vervoer en het waarnemingscentrum voor vervoer in Zuidoost-Europa, meer bepaald door goedkeuring te hechten aan de tweede periode van vijf jaar van het meerjaarlijkse plan (2007-2011). Wat de veiligheid betreft van de zeevaart, zijn er aanzienlijke verbeteringen vereist.

In de *energiesector* is Albanië niet in staat gebleken de elektriciteitsvoorziening te verzekeren. Er zijn aanzienlijke inspanningen vereist om tegemoet te komen aan de vereisten van het Verdrag tot oprichting van de Energiegemeenschap. Aangezien Albanië partij is bij dit verdrag, is het verplicht de relevante EU-wetgeving met ingang van juli 2007 uit te voeren, meer bepaald in verband met energie. Ondanks een zekere vooruitgang, waaronder nieuwe wetgeving over concessies voor het genereren van waterkracht en een lichtelijk verbeterd inningspercentage, blijft de energiesector in een kritieke toestand. Hierdoor wordt de sociale en economische ontwikkeling van het land gehinderd.

De werkzaamheden om de verbintenissen van Albanië in het kader van de stabilisatie- en associatieovereenkomst inzake de *informatiemaatschappij en de media* uit te voeren, hebben vertraging opgelopen. De liberalisering van de markt op het gebied van de elektronische communicatie- en informatietechnologieën staat op een laag pitje. Het regelgevende kader is nog niet in overeenstemming met de EU-normen en de regulator van de telecommunicatie moet zijn capaciteit opdrijven. Wat de *financiële controle* betreft, werd een nieuwe wet inzake interne audits goedgekeurd. Er moet nog een adequate inspectiedienst worden opgezet. Op het gebied van de *statistiek* is matige vooruitgang geboekt. De meeste belangrijke statistische classificaties zijn operationeel en stemmen met de EU-normen overeen.

Op het gebied van ***justitie, vrijheid en veiligheid*** is op sommige punten vooruitgang geboekt. Over het algemeen is nog verdere verbetering nodig. De technologie voor het afgeven van *visa* en voor de beveiliging van de diplomatieke en de dienstenpaspoorten werd verbeterd. Er werd een overeenkomst tot versoepeling van de visumplicht tussen de EU en Albanië ondertekend. Er moeten biometrische paspoorten overeenkomstig de EU-normen worden afgegeven. De vreemdelingenwet moet verder worden aangepast om op één lijn te zijn met de EU-normen.

Door nieuwe infrastructuur, de uitbreiding van IT-connecties en een betere samenwerking tussen de diensten en met de grensoverschrijdende politiediensten is de *grenscontrole* verbeterd. De regering heeft een geïntegreerde strategie voor grensbeheer goedgekeurd. Toch blijft de infrastructuur aan de grensposten onder de EU-normen. De *asielwetten* stemmen met de internationale normen overeen maar er is nog geen coherente asielstrategie en de tenuitvoerlegging laat te wensen over. Er werd een eenheid opgericht die toezicht houdt op de tenuitvoerlegging van de nationale *migratiestrategie*. De controle op migratie aan de grenzen is nu enigszins doeltreffender maar er kan hieraan nog veel worden verbeterd. Albanië heeft met Oostenrijk een overnameprotocol gesloten in het kader van de overnameovereenkomst tussen de EG en Albanië van 2006. Er is echter behoefte aan een beter gegevensbeheer en een betere samenwerking met de buurlanden. De personeelsbezetting bij de grensposten moet stabiel zijn, meer bepaald om de overnameovereenkomst tussen de EG en Albanië correct uit te voeren.

Het bankstelsel wordt beter aangewend om *witwassen* te bestrijden. De meeste overheidssalarissen worden thans via een bank uitbetaald. Heling is nu strafbaar gesteld. Er bestaat een gemeenschappelijke onderzoekseenheid voor het ministerie van Binnenlandse Zaken, van Financiën, het bureau van de openbare aanklager en de staatsveiligheid. Toch blijven de concrete resultaten van de strijd tegen witwassen ondermaats. De wetgeving, de middelen en de expertise voor het voeren van onderzoeken, de technologische steun en de inter-institutionele samenwerking moeten worden verbeterd.

Er wordt groter gebruik gemaakt van de *antidrugs* task force tussen de diverse diensten. De samenwerking met de buitenlandse partners verbetert. Er worden speciale opslagplaatsen gebouwd voor in beslag genomen drugs. De drugshandel blijft evenwel een ernstig probleem. Er werden wel grote hoeveelheden *drugs* in beslag genomen, maar dit is nog weinig vergeleken met wat naar schatting aan drugs via Albanië wordt verhandeld. Er is behoefte aan grotere vastberadenheid en betere samenwerking tussen de politie en het gerecht om verdachte drugshandelaars en corrupte ambtenaren adequaat te vervolgen. De maatregelen en het materieel voor detectie aan de grenzen moeten worden verbeterd.

Er werd een nieuwe wet op de *staatspolitie* goedgekeurd die tot de depolitisering van de politie moet bijdragen. De Zuidoost-Europese overeenkomst inzake politiesamenwerking, die nu is geratificeerd, en een strategische overeenkomst met Interpol staan voor een intensere internationale samenwerking. Toch werd het personeel in de politiediensten teruggebracht zonder rekening te houden met de handhaving van de capaciteit en de continuïteit van essentiële eenheden. Het succes van het onderzoek en de vervolging blijft gehinderd door een gebrekkige communicatie tussen de politie en het gerecht. Het beheer van de politie en de interne controlestructuren moeten worden versterkt.

De *georganiseerde misdaad* blijft een zeer ernstig probleem. Er werden een aantal ophefmakende aanhoudingen in verband met de georganiseerde misdaad verricht. De reactie van de politie op ernstige misdrijven is verbeterd. Er werd nieuw tactisch en onderzoeksmaterieel ingevoerd. De samenwerking met Interpol is verbeterd, waardoor een aantal internationale aanhoudingsbevelen ten uitvoer kon worden gelegd. Vele internationale aanhoudingsbevelen wachten echter nog op uitvoering. De maatregelen tegen de georganiseerde misdaad worden gehinderd door corruptie en een zwakke bescherming van getuigen. IT-problemen belemmeren het gebruik van inlichtingen over misdrijven. Hoewel de samenwerking met de buurlanden inzake autodiefstallen is verbeterd, is de samenwerking tussen de diensten in het land zelf gebrekkig, waardoor de doeltreffendheid wordt geschaad.

Albanië heeft zich sterk ingezet om de *mensenhandel* verder te onderzoeken en te vervolgen. De grenscontroles hebben aan doeltreffendheid gewonnen en de internationale samenwerking is verbeterd. Toch is Albanië nog steeds een belangrijk doorgangsland en het niveau van de vrouwenhandel in het land is gestegen. Slechts weinige slachtoffers zijn bereid te getuigen tegen de mensenhandelaars gezien de gebrekkige bescherming. De uitvoering van de nationale strategie tegen mensenhandel wordt belemmerd door slechte coördinatie.

De structuren voor *terrorismebestrijding* bij de politie en de inlichtingendiensten functioneren thans beter. De samenwerking met de internationale actoren is goed. Albanië keurde een wet goed op de exportcontrole van militaire uitrusting die op één lijn is met de EU-normen. Toch blijft de uitrusting en de opleiding van de terrorismebestrijders en onderzoekers onvoldoende.

De wet op de bescherming van de *persoonsgegevens* wordt momenteel herzien om haar op één lijn te brengen met de EU-normen. Toch is een onafhankelijk toezichtorgaan voor de gegevensbescherming met voldoende bevoegdheden en middelen nog niet operationeel.

Bosnië en Herzegovina

Met betrekking tot de **politieke criteria** is het tempo van de hervormingen in Bosnië en Herzegovina afgenomen. De hervormingsagenda van het land wordt ondermijnd door complexe institutionele regelingen, het negeren van de akkoorden van Dayton/Parijs en nationalistische retoriek. Belangrijke prioriteiten van het Europese partnerschap moeten nog worden aangepakt. De politieke leiders van Bosnië en Herzegovina zijn er nog niet in geslaagd de politiehervorming door te voeren. Het gebrek aan vooruitgang op dit vlak en op andere gebieden vertraagt de sluiting van de Stabilisatie- en associatieovereenkomst (SAO).

Er is beperkte vooruitgang geboekt inzake de *democratie en de rechtsstaat*. Het bestuurlijke systeem in Bosnië en Herzegovina vergt nog steeds aanzienlijke internationale aanwezigheid. Het bureau van de hoge vertegenwoordiger/de speciale vertegenwoordiger van de EU heeft nauw samengewerkt met de Europese Commissie om Bosnië en Herzegovina dichter bij de EU te brengen, maar de autoriteiten van Bosnië en Herzegovina hebben niet aangetoond over voldoende capaciteit te beschikken om de politieke betrokkenheid en verantwoordelijkheid over te nemen. Er moeten dringend maatregelen worden getroffen om ervoor te zorgen dat de overheidsinstellingen op het niveau van de staat goed werken. De Vredesimplementatieraad heeft besloten de sluiting van het bureau van de hoge vertegenwoordiger uit te stellen tot 30 juni 2008 en de situatie in februari 2008 opnieuw te bezien.

De verkiezingen in oktober 2006 verliepen in het algemeen volgens de internationale normen. In november werd de *regering* van de Republika Srpska gevormd, maar het duurde meer dan vier maanden voordat de regering op het niveau van de staat en de regering van de Federatie Bosnië en Herzegovina tot stand kwamen. Er is enige vooruitgang geboekt met betrekking tot de technische en personele middelen van de *parlementaire* vergadering op het niveau van de staat, maar belangrijke comités, zoals het comité voor de Europese integratie, moeten nog verder worden versterkt. Er is geen vooruitgang geboekt wat betreft het verbeteren van de coördinatie tussen de staat en de entiteiten. Over het algemeen blijven de prestaties van de uitvoerende en wetgevende organen onvoldoende. De besprekingen over de hervorming van de *grondwet* zijn gestagneerd.

Er is enige vooruitgang geboekt op het gebied van het *openbaar bestuur*, maar er zijn nog aanzienlijke inspanningen nodig. Het bureau van de coördinator voor de hervorming van het openbaar bestuur is versterkt en er zijn eerste stappen gezet om de hervormingsstrategie voor het openbaar bestuur uit te voeren, wat een kernprioriteit van het Europees partnerschap is. Met steun van de EU is een fonds opgezet voor de hervorming van het openbaar bestuur. De overheidsdiensten zijn efficiënter geworden en er zijn verdere stappen gezet om de ministeries en instellingen op het niveau van de staat toe te rusten, met name wat betreft personeel en kantoorruimte. Er zijn aanhoudende inspanningen nodig om ervoor te zorgen dat de nationale strategie inzake het openbaar bestuur op adequate wijze ten uitvoer wordt gelegd en om voortgang te boeken op weg naar een efficiënt, professioneel, stabiel, transparant en verantwoordingsplichtig ambtenarenapparaat.

Op het gebied van *justitie* is Bosnië en Herzegovina minder afhankelijk geworden van de internationale gemeenschap doordat internationale rechters en openbaar aanklagers zijn vervangen door lokale magistraten. De werking van het justitiële stelsel wordt echter nog steeds belemmerd door de fragmentatie van het justitiële systeem en de ongelijkheden in het juridisch kader. De onafhankelijkheid en de efficiëntie van het justitiële systeem moeten verder worden bevorderd. De staatskamer inzake oorlogsmisdaden functioneert nog steeds goed, maar op het niveau van de entiteiten moeten criminelen strenger worden vervolgd.

Bosnië en Herzegovina heeft weinig vorderingen gemaakt met de *bestrijding van corruptie*, die een wijdverbreid en ernstig probleem blijft vormen. De nationale anticorruptiestrategie is niet op adequate wijze uitgevoerd. Corruptie moet strenger worden bestreden.

Op het gebied van de *mensenrechten en de bescherming van minderheden* is weinig vooruitgang geboekt. De algemene uitvoering van internationale *mensenrechtenverdragen* moet verbeteren en de wetgeving van Bosnië en Herzegovina is nog niet volledig in overeenstemming met het Europees Verdrag voor de rechten van de mens. Er zijn ook nog verbeteringen mogelijk wat betreft de voorkoming van *mishandeling* door wetshandhavingsinstanties en de bestrijding van straffeloosheid, alsmede wat betreft de toegang tot justitie en gelijkheid voor de wet. De werking van het *gevangeniswezen* in het algemeen moet worden aangepakt, waaronder de slechte leefomstandigheden van de gedetineerden. *Religieuze* onverdraagzaamheid blijft een probleem. In het kader van de *vrijheid van meningsuiting* en de pers heeft de federatie nog geen wetgeving inzake de openbare omroep goedgekeurd, terwijl dit noodzakelijk is in verband met een kernprioriteit van het Europese partnerschap. Bosnië en Herzegovina heeft vooruitgang geboekt met het wegwerken van de achterstand in zaken die verband houden met de mensenrechten, maar de vonnissen zijn niet altijd op de juiste wijze uitgevoerd.

Het wetgevingskader van Bosnië en Herzegovina omvat bepalingen ter bescherming van de rechten van *vrouwen, kinderen en sociaal kwetsbare bevolkingsgroepen*, maar de uitvoering hiervan is doorgaans ondermaats. Er is geen brede *antidiscriminatiewetgeving*. Er is geen vooruitgang geboekt met de registratie van de confederatie van *vakbonden*. De sociale dialoog wordt bemoeilijkt door de complexiteit van het bestuurssysteem en de fragmentatie van de wetgeving in het hele land. Er is enige vooruitgang geboekt met betrekking tot de overheidssteun voor de ontwikkeling van het *maatschappelijk middenveld*, maar deze sector blijft als geheel zwak.

Op het gebied van de bescherming van *minderheden* zijn verdere inspanningen nodig ter bestrijding van intolerantie en etnische discriminatie, alsmede ter verbetering van de uitvoering van de wetgeving inzake minderheden. De minderhedenraad op het niveau van de staat en de overeenkomstige organen op het niveau van de entiteiten zijn niet operationeel. Veel vluchtelingen en binnenlandse ontheemden hebben geen pensioenrechten en hebben geen toegang tot basisgezondheidszorg. De sociaaleconomische integratie van teruggekeerde vluchtelingen blijft een probleem. De *Roma-minderheid* leeft nog steeds in zeer slechte omstandigheden en wordt gediscrimineerd, met name op het gebied van onderwijs, sociale bescherming, gezondheidszorg, huisvesting en werkgelegenheid. Er zijn concrete stappen nodig om de nationale strategie inzake de Roma uit te voeren.

Er is enige vooruitgang geboekt in verband met *regionale kwesties en internationale verplichtingen*. Bosnië en Herzegovina neemt actief deel aan de regionale samenwerking en ondersteunt het Samenwerkingsproces voor Zuidoost-Europa (SEECP) en de regionale samenwerkingsraad (RCC). Het land heeft een aantal regionale overeenkomsten gesloten, waaronder de nieuwe Midden-Europese Vrijhandelsovereenkomst (CEFTA), die nu op de juiste wijze geïmplementeerd moet worden. De medewerking van Bosnië en Herzegovina met het Internationale Strafhof voor het voormalige Joegoslavië is verbeterd en is nu in het algemeen bevredigend. Volledige medewerking met het tribunaal blijft echter noodzakelijk voor de ondertekening van de SAO en is een kernprioriteit van het Europese partnerschap. Hoewel Bosnië en Herzegovina heeft voldaan aan de meeste verplichtingen voor de periode na de toetreding tot de Raad van Europa, blijft de implementatie ervan achter. Wat betreft het Joegoslavië-tribunaal is de bilaterale immuniteitsovereenkomst met de Verenigde Staten niet in overeenstemming met het gemeenschappelijke standpunt en de richtsnoeren van de EU ter zake.

In het algemeen onderhoudt Bosnië en Herzegovina goede betrekkingen met de buurlanden, al zijn er enige spanningen ontstaan, met name naar aanleiding van het vonnis van het Joegoslavië-tribunaal in de genocidezaak van Bosnië en Herzegovina tegen Servië en Montenegro. Er is weinig vooruitgang geboekt met betrekking tot de aanpak van de resterende handels- en grensvraagstukken.

De **economie** van Bosnië en Herzegovina is snel blijven groeien. De algemene macro-economische stabiliteit is gehandhaafd, maar de fiscale duurzaamheid wordt nog steeds bedreigd. De aanhoudende zeer hoge werkloosheid blijft uiterst zorgwekkend. De verslechtering van het algemene politieke klimaat in het land leidde tot vertraging van de structurele hervormingen en tot een minder gunstig zakelijk klimaat. De entiteiten zijn economisch gezien nog niet goed geïntegreerd op het niveau van het land.

Wat de **economische criteria** betreft, heeft Bosnië en Herzegovina beperkte vooruitgang geboekt in de richting van een functionerende markteconomie. Er zijn grootschalige hervormingen nodig om op lange termijn het hoofd te kunnen bieden aan de concurrentiedruk en de marktwerking binnen de EU.

De economische groei bleef hoog en nam toe, en de betalingsbalans verbeterde in 2006 aanzienlijk. De currency board-regeling bleef de basis voor de macro-economische stabiliteit en de inflatie daalde tot het lage niveau van voor de invoering van de btw in januari 2006. Dankzij de invoering van de btw zijn de belastinginkomsten in 2006 gestegen. De federatie trof maatregelen om de hervorming van de directe belastingen van januari 2007 ook door te voeren in de Republika Srpska, wat leidde tot een vereenvoudiging van het belastingstelsel en een afname van de belastingdruk. Het privatiseringsproces in de Republika Srpska ging vooruit, vooral door grootschalige verkopen in de telecommunicatie- en oliesector. In 2007 namen de buitenlandse directe investeringen (BDI) aanzienlijk toe, waardoor het tekort op de betalingsbalans daalde. De financiële sector ontwikkelt zich snel, waarbij de prijzen grotendeels concurrerend bleven.

Het algemene politieke klimaat en het gebrek aan interne consensus over de grondbeginselen van het economische beleid hebben tot een vertraging van de hervormingen geleid, zowel op het niveau van de entiteiten als op de andere bestuursniveaus. Het gebrek aan coherentie en consensus inzake de uitvoering van de hervormingen was met name duidelijk waarneembaar in de federatie, waar de privatisering en de herstructurering van staatsbedrijven vertraging opliepen. Ondanks een sterke economische groei blijft de werkloosheid zeer hoog. De overheidsuitgaven, en met name de socialezekerheidsuitgaven, zijn aanzienlijk gestegen, wat de kwaliteit van de fiscale aanpassingen heeft aangetast en de fiscale risico's heeft vergroot. De werking van de arbeidsmarkt wordt belemmerd door grote structurele starheid. De herstructurering van overheidsbedrijven gaat slechts langzaam vooruit en er is weinig vooruitgang geboekt met betrekking tot de liberalisering van de netwerkindustrieën. Het zakelijke klimaat heeft nog steeds te lijden van de omslachtige administratie, de zwakke handhaving van eigendomsrechten en rechten van crediteuren en de sterke interventie van de staat in de productiesector. De grote informele sector, in combinatie met de gebreken in wetshandhaving en regelgeving, verkleint de belastinggrondslag, belemmert de capaciteit van de regering om economisch beleid uit te voeren en heeft een negatieve invloed op het zakelijke klimaat.

In het algemeen heeft Bosnië en Herzegovina beperkte vooruitgang geboekt met de aanpassing van zijn wetgeving en beleid aan de **Europese normen**. Er is enige vooruitgang geboekt op terreinen zoals mededinging, vervoer, energie, visumbeheer en asiel. Op andere terreinen, zoals het sociale beleid en de werkgelegenheid, is slechts weinig bereikt. De overheid van Bosnië en Herzegovina heeft op professionele en efficiënte wijze onderhandeld over de SAO, maar de algemene bestuurlijke capaciteit moet worden versterkt.

Wat de *interne markt* betreft, hebben een aantal ontwikkelingen plaatsgevonden op het gebied van het *vrije verkeer van goederen*. De voorbereidingen op het gebied van normalisatie, certificatie en markttoezicht zijn gevorderd, maar in een traag tempo. Het ontbreken van organen en procedures voor de conformiteitsbeoordeling blijft de exportcapaciteit belemmeren. Er moet nog steeds een structuur voor markttoezicht worden opgericht die stoelt op een passende productwetgeving en de gefaseerde afschaffing van mechanismen ter controle van goederen voordat deze in de handel komen.

Er is weinig vooruitgang geboekt met betrekking tot *diensten, het recht van vestiging* en het *vennootschapsrecht*. Het registreren van bedrijven en het verkrijgen van vergunningen zijn nog steeds lastig. Het toezicht op de banken is niet op staatsniveau gebracht, maar blijft een verantwoordelijkheid van de entiteiten.

Inzake het *vrije kapitaalverkeer* is geen noemenswaardige ontwikkeling te melden, maar de voorbereidingen van Bosnië en Herzegovina ter zake liggen op schema. Er is beperkte vooruitgang geboekt met betrekking tot de *douaneregels*. Bijzondere aandacht verdienen oorsprongsregels, douanewaarde en vrije zones. Wat de *belastingen* betreft, werd meer btw geïnd dan verwacht, maar er is nog geen overeenstemming bereikt over de herverdeling van de inkomsten tussen de entiteiten en het district Brčko. Er zijn enkele maatregelen getroffen met betrekking tot de harmonisatie van de directe belastingen.

Op het gebied van de *mededinging* boekt Bosnië en Herzegovina gestage vooruitgang met betrekking tot de antitrustcontrole. Er is ook enige vooruitgang geboekt met betrekking tot de staatssteun, waaronder een eerste inventarisatie van de staatssteun. Er ontbreekt echter nog steeds een adequaat regelgevingskader voor staatssteun. Er hebben een aantal ontwikkelingen plaatsgevonden inzake *openbare aanbestedingen*, vooral wat betreft het betere functioneren van de dienst overheidsopdrachten en het toezichtsorgaan voor aanbestedingen. Met de handhaving van de *intellectuele-eigendomsrechten* is weinig vooruitgang geboekt.

Er is geen vooruitgang geboekt wat betreft de Europese normen inzake het *sociale beleid* en er zijn weinig ontwikkelingen wat betreft de Europese normen inzake het werkgelegenheidsbeleid. Het sociale en het werkgelegenheidsbeleid blijven uiterst gefragmenteerd. De institutionele structuur van het land vormt nog steeds een groot obstakel voor de ontwikkeling van de noodzakelijke gecoördineerde aanpak. Er is enige vooruitgang geboekt wat betreft de Europese normen op het gebied van *onderwijs*, met name door de goedkeuring van een wet op het hoger onderwijs waarmee deelname aan het Bologna proces mogelijk wordt. De coördinatie tussen de autoriteiten die op de verschillende bestuurlijke niveaus betrokken zijn bij het onderwijs moet worden verbeterd. De scheiding van de kinderen op school op grond van afkomst blijft een probleem.

Er is weinig extra vooruitgang geboekt inzake de instelling van een reële interne markt in Bosnië en Herzegovina, hetgeen een kernprioriteit is van het Europese partnerschap. In dit verband zijn de staatswetten inzake obligaties, leasing en farmaceutische producten nog niet aangenomen.

Wat het **sectorale beleid** betreft, is geen significante vooruitgang te melden op het gebied van *de industrie en de kleine en middelgrote ondernemingen*. De industriële beleidsstrategie en de strategie voor de ontwikkeling van kleine en middelgrote ondernemingen zijn nog niet goedgekeurd.

Er is weinig vooruitgang te melden wat betreft de *landbouw*. Het beleid wordt nog steeds op entiteitsniveau bepaald en de coördinatie is onvoldoende. De ontwikkeling van een allesomvattende landbouwstrategie heeft vertraging opgelopen, hoewel enige stappen zijn gezet wat betreft de oprichting van het noodzakelijke juridische kader op het niveau van de staat. De tenuitvoerlegging van de wetgeving op veterinaire en fytosanitaire gebied en inzake voedselveiligheid is ondermaats, vooral als gevolg van onvoldoende personele en financiële middelen en het gebrek aan coördinatie tussen de diensten op het niveau van de staat en op het niveau van de entiteiten. De voorbereidingen van Bosnië en Herzegovina op *milieugebied* verkeren nog in een pril stadium. De milieuwet op staatsniveau tot instelling van een nationaal geharmoniseerd kader voor milieubescherming is nog niet goedgekeurd en het milieugentschap op het niveau van de staat is nog niet opgericht.

Er is sprake van gestage, zij het trage, vooruitgang wat betreft de betrokkenheid van Bosnië en Herzegovina bij de ontwikkeling van het trans-Europese *vervoersnetwerk* en het land neemt actief deel aan de ontwikkeling van het kernnetwerk voor regionaal vervoer en het waarnemingscentrum voor vervoer in Zuidoost-Europa (SEETO). Bosnië en Herzegovina werkt aan de tenuitvoerlegging van de eerste overgangsfase van de overeenkomst betreffende de totstandbrenging van een Europese gemeenschappelijke luchtvaartruimte (ECAA).

Er is weinig nieuwe vooruitgang te melden op het gebied van *energie*. Bosnië en Herzegovina is partij bij het Verdrag tot oprichting van de Energiegemeenschap en moet de daarmee verband houdende EU-wetgeving op energiegebied uitvoeren, met name de wetgeving inzake de gasector. In de elektriciteitssector werd het elektriciteitstransport ontbundeld, en werden een onafhankelijke netbeheerder (ISO) en een transmissiebedrijf (Transco) opgericht. Er zijn nog steeds enkele problemen met de overdracht van passiva tussen ISO en Transco, hetgeen de werking van het systeem negatief beïnvloedt. De hervormingen van de gasector hebben grote vertraging opgelopen. Er bestaat nog geen nationale energiestrategie.

Met betrekking tot de *informatiemaatschappij* en de *media* is enige vooruitgang geboekt wat betreft de liberalisering van de telecommunicatiesector en de aanpassing van de audiovisuele wetgeving aan het acquis door de egelegevende instantie voor communicatie. Er is geen vooruitgang geboekt inzake de openbare omroep en de oprichting van een nieuwsagentschap op het niveau van de staat. Er is beperkte vooruitgang geboekt wat betreft de *financiële controle*.

Op het gebied van de *statistiek* is de samenwerkingsovereenkomst tussen de bureaus voor de statistiek op het niveau van de staat en de entiteiten niet op de juiste wijze uitgevoerd. Er zijn nog aanzienlijke vorderingen noodzakelijk om een doeltreffend statistieksysteem volgens EU-normen in Bosnië en Herzegovina in te stellen.

Op het gebied van **justitie, vrijheid en veiligheid** is enige vooruitgang geboekt inzake *visumbeheer, grensbeheer, asiel en migratie*. De vrijstelling van de visumplicht voor alle EU-burgers werd bevestigd. Er zijn overname- en visumversoepelingsovereenkomsten met de EU ondertekend. Er is verdere vooruitgang geboekt met de oprichting van een goedwerkend asielsysteem. Er zijn betere resultaten geboekt bij het voorkomen van illegale migratie,

hoewel er de grensbewaking doorgaans nog voor verbetering vatbaar is. Er moeten biometrische paspoorten volgens EU-normen worden ingevoerd.

Er zijn enige vorderingen werden geboekt inzake de bestrijding van het *witwassen van geld*. De eenheid fiscale recherche heeft meer personeel gekregen en de handhaving is verbeterd. Het witwassen van geld blijft een groot probleem, waarvoor aanhoudende inspanningen nodig zijn. Er zijn enkele maatregelen getroffen in de strijd tegen *drugs* door de oprichting van een bureau voor de preventie van het misbruik van narcotica. Er moet nog steeds op staatsniveau een drugsbeleid volgens EU-normen worden ontwikkeld.

Er is enige vooruitgang geboekt met betrekking tot het functioneren van de *politie*. De uitvoering van instrumenten zoals onderzoeken met behulp van de computer, systemen voor criminele analyses en forensische technieken is verder gegaan. Er is een strategische overeenkomst met Europol gesloten. De gebrekkige vooruitgang wat betreft de politiehervorming ondermijnt de vooruitzichten op een krachtige, doelmatigere politiemacht.

Bosnië en Herzegovina heeft weinig nieuwe vooruitgang geboekt inzake de strijd tegen de *georganiseerde misdaad* en *mensenhandel*, die punten van zorg blijven. De uitvoering van de strategie ter bestrijding van de georganiseerde misdaad was ondermaats. Het juridische kader voor de strijd tegen de georganiseerde misdaad is operationeel, maar de tenuitvoerlegging van de wet moet worden verbeterd. Het staatsbureau voor onderzoek en bescherming heeft meer onderzoeken en arrestaties verricht. Het bureau moet nu op volle toeren gaan draaien, met name wat de personeelssterkte betreft. Het nationale actieplan voor de periode 2005-2007 voor de bestrijding van de mensenhandel is uitgevoerd, maar er is geen vervolgstategie opgesteld. De vervolging van ernstige misdrijven wordt nog vaak verhinderd door inconsistenties tussen de wetgeving op staats- en entiteitsniveau. Bosnië en Herzegovina heeft verdere inspanningen gedaan om *terrorisme* te bestrijden, maar er zijn te weinig middelen beschikbaar. Het staatsbureau voor *gegevensbescherming* is nog niet opgericht.

Kroatië

Kroatië voldoet nog steeds aan de **politieke criteria**. Er is in het algemeen vooruitgang geboekt, maar verdere inspanningen zijn nodig op diverse gebieden, zoals de hervorming van justitie en bestuur, corruptiebestrijding, rechten van minderheden en de terugkeer van vluchtelingen. De kortetermijnprioriteiten van het toetredingspartnerschap zijn gedeeltelijk aangepakt.

De democratie en de rechtsstaat zijn verder versterkt. Zowel de regering als het parlement zijn zonder noemenswaardige problemen blijven functioneren. Er is echter aanzienlijke ruimte voor verdere verbeteringen binnen justitie, in het openbaar bestuur en op het gebied van corruptiebestrijding. Aanzienlijke verbeteringen op deze gebieden zijn essentieel om een stevige basis te creëren voor de tenuitvoerlegging van het *acquis*.

De vorderingen op het gebied van het *openbaar bestuur* zijn beperkt. Er is een beleidsdocument goedgekeurd over de fundamentele beginselen voor de herziening van de Wet inzake algemene bestuursprocedures, alsmede twee uitvoeringsverordeningen van de ambtenarenwet. Er zijn enkele verbeteringen doorgevoerd op het gebied van de opleiding van ambtenaren en het beheer van de menselijke hulpbronnen. Het algemene strategische kader voor de hervorming en de goedkeuring van verordeningen voor de uitvoering van de ambtenarenwet zijn verder vertraagd. Het bestuurssysteem blijft inefficiënt. Er zijn nog steeds wijdverspreide zwakke punten op het gebied van het beheer van de menselijke hulpbronnen.

Het ambtenarenapparaat heeft ook nog steeds te lijden van een hoog personeelsverloop en een gebrek aan gekwalificeerd personeel, alsmede onwenselijke politieke invloed op alle niveaus. Verdere onafgebroken inspanningen zijn nodig.

Enige vooruitgang is geboekt bij de tenuitvoerlegging van de strategie voor de hervorming van *justitie*. Wetgevende en organisatorische stappen zijn gezet om het functioneren van justitie te verbeteren. Verdere vooruitgang is geboekt bij het wegwerken van de achterstand. Deze verbeteringen zijn echter niet toereikend. Er is weinig vooruitgang geboekt met betrekking tot de verbetering van de verantwoordelijkheid, onpartijdigheid, professionaliteit en competentie van justitie. De achterstand blijft groot. Er zijn weinig vorderingen geboekt met de rationalisering van het netwerk van rechtbanken. Hoewel er enige vooruitgang is, moet de rechtsgang in verband met oorlogsmisdaden in Kroatië verder worden verbeterd. De vooringenomenheid jegens Servische verdachten moet nog steeds volledig worden aangepakt; dit geldt ook voor de bescherming van getuigen. De hervormingen gaan vooruit, maar aanzienlijke inspanningen zijn nodig om de zwakke punten van justitie aan te pakken.

Enkele eerste resultaten zijn genoteerd in de *strijd tegen corruptie*. Het programma voor corruptiebestrijding 2006-2008 wordt ten uitvoer gelegd. Het juridische kader voor de bestrijding van corruptie is verder verbeterd. Het Bureau voor corruptiebestrijding en georganiseerde criminaliteit (USKOK) is actiever en betrokken bij het onderzoek naar enkele belangrijke corruptiezaken. De corruptie blijft echter nog wijdverspreid. Er is behoefte aan grotere inspanningen om corruptie te voorkomen, op te sporen en te vervolgen. In geen enkele corruptiezaak op hoog niveau is tot dusver een aanklacht geformuleerd of een uitspraak gedaan. Het concept van belangenverstremgeling wordt onvoldoende begrepen. Bij de tenuitvoerlegging van het programma voor corruptiebestrijding ontbreekt het aan voldoende coördinatie en efficiënt, onbevooroordeeld toezicht.

Er is enige vooruitgang geboekt op het gebied van de ***mensenrechten en de bescherming van minderheden***. De juridische bepalingen betreffende de bescherming van de mensenrechten zijn over het algemeen adequaat, maar enkele grote uitdagingen resteren wat betreft de tenuitvoerlegging.

Er is enige vooruitgang geboekt met betrekking tot de tenuitvoerlegging van de constitutionele wet inzake nationale minderheden. Voor 2007 is een plan voor de aanwerving van leden van *minderheden* in het openbaar bestuur goedgekeurd. Ook is de financiering voor minderheden verder verhoogd. Er zijn minder meldingen van etnisch gemotiveerde aanvallen tegen de Servische minderheid en de orthodoxe kerk. Er wordt meer aandacht besteed aan de Romaminderheid.

Er zijn echter nog steeds ernstige problemen voor minderheden. Kroatië moet zorgen voor een klimaat van verdraagzaamheid jegens de Servische minderheid en passende maatregelen nemen voor de bescherming van personen die nog steeds het slachtoffer zijn van bedreiging of discriminatie, vijandigheid en geweld. De Serviërs kampen met specifieke problemen op het gebied van werkgelegenheid. De *Romaminderheid* kampt nog steeds met moeilijke levensomstandigheden en discriminatie, met name op het gebied van onderwijs, sociale bescherming, gezondheidszorg, huisvesting en werkgelegenheid. Juridische bepalingen en programma's moeten met grotere vastberadenheid ten uitvoer worden gelegd, met name op het gebied van werkgelegenheid. Er is nog geen brede strategie of actieplan voor alle vormen van discriminatie goedgekeurd.

De vorderingen op het gebied van de *terugkeer van vluchtelingen* zijn beperkt. De wederopbouw van huizen is gecontinueerd. De tenuitvoerlegging van de huisvestingsprogramma's voor voormalige huurders blijft extreem matig. De tenuitvoerlegging in de stedelijke gebieden is vrijwel onveranderd: slechts 2% is opgelost. Verder is er geen vooruitgang geboekt op het gebied van de validering van pensioenrechten. De inspanningen om de vereiste economische en sociale voorwaarden te creëren voor een duurzame terugkeer van alle vluchtelingen moeten in een hoger tempo worden uitgevoerd.

De toegang tot justitie wordt nog steeds bemoeilijkt door de beperkingen van het bestaande systeem voor rechtshulp, alsmede door de hoge honoraria van advocaten en zwakke punten binnen het justitiële stelsel. Er is nog steeds ruimte voor verbetering van de *omstandigheden in detentiecentra*. Er is een tekort aan personeel en aan cellen in detentiecentra. Deze zijn nog steeds overbevolkt.

De vrijheid van meningsuiting, inclusief de vrijheid en het pluralisme van de media, zijn in Kroatië nog steeds gewaarborgd. Af en toe is er echter nog sprake van politieke druk op de media.

Plannen om de *rechten van vrouwen en kinderen* te verbeteren hebben de bewustmaking bevorderd. Verdere verbeteringen bij de tenuitvoerlegging zijn echter nodig. De bescherming van vrouwen tegen alle vormen van geweld moet verder worden verbeterd. De uitvoeringsmaatregelen met betrekking tot de bescherming van kinderen moeten in hoger tempo worden doorgevoerd.

Wat betreft *regionale vraagstukken en internationale verplichtingen*: de volledige samenwerking met het Joegoslavië-tribunaal is voortgezet en de naleving van de akkoorden van Dayton/Parijs en Erdut is gewaarborgd. Er moet worden gezorgd voor onpartijdige vervolging in strafzaken die van het Joegoslavië-tribunaal zijn overgedragen naar de Kroatische rechter. Dit geldt ook voor strafzaken die in Kroatië zelf zijn geopend.

Er is nog steeds algemene vooruitgang op het gebied van de regionale samenwerking. Het voorzitterschap van Kroatië van het Zuidoost-Europese Samenwerkingsproces (SEECP) was zeer succesvol: er is de nodige vooruitgang geboekt bij de overgang van het Stabiliteitspact naar meer regionale inbreng met een versterkt SEECP en de nieuwe Raad voor Regionale Samenwerking (RRC). Kroatië heeft de nieuwe vrijhandelsovereenkomst voor Midden-Europa (CEFTA) geratificeerd.

Meer in het algemeen is er weinig vooruitgang geboekt met het vinden van definitieve oplossingen voor diverse open bilaterale vraagstukken tussen Kroatië en zijn buurlanden, met name wat de grenzen betreft. Het informele akkoord tussen de ministers-presidenten van Kroatië en Slovenië om derde partijen in te schakelen bij open vraagstukken betreffende de grenzen, vormt enige vooruitgang en moet worden voortgezet. In december 2006 heeft het parlement van Kroatië besloten dat de Kroatische milieu- en visserijbeschermingszone vanaf 1 januari 2008 op alle EU-lidstaten wordt toegepast. Dit besluit wijkt af van het politiek akkoord dat in juni 2004 tussen de betrokken landen is bereikt, en waarnaar is verwezen in de conclusies van de Europese Raad van 16 en 17 juni 2004; dit vraagstuk moet worden opgelost. Inspanningen zijn nodig om de samenwerking en betrekkingen van goed nabuurschap verder te ontwikkelen.

De **economie** van Kroatië kende een sterke en snelle groei. De macro-economische stabiliteit, inclusief de lage inflatie, is gehandhaafd. Het externe onevenwicht kan de macro-economische stabiliteit aantasten. De fiscale consolidatie is voortgezet en moet verder worden bevorderd. De structurele hervormingen en de privatisering zijn langzaam voortgezet. Het algemene bedrijfsklimaat is verbeterd, maar de inefficiëntie van openbaar bestuur en justitie belemmeren nog steeds de ontwikkeling van de particuliere sector.

Wat de **economische criteria** betreft: Kroatië is een functionerende markteconomie. Kroatië zou de concurrentiedruk en de marktkrachten binnen de Unie op de middellange termijn het hoofd moeten kunnen bieden, mits het alomvattende hervormingsprogramma vastberaden ten uitvoer wordt gelegd, zodat structureel zwakke punten worden aangepakt.

Er bestaat nog steeds brede politieke consensus over de fundamentele aspecten van de markteconomie. Het op stabiliteit gerichte macro-economische beleid heeft bijgedragen tot de lage inflatie, wisselkoersstabiliteit en een aanzienlijke verlaging van het algemene overheidstekort. De economische prestaties zijn sterk gebleven en de particuliere investeringen zijn verder aangetrokken. De werkgelegenheid is gestegen en de werkloosheid is weliswaar afgenomen, maar blijft hoog. Het bedrijfsklimaat is verbeterd en er zijn enkele belangrijke privatiseringsakkoorden voorbereid of afgerond. Het vermogen van de regering om economische beleidskaders voor de middellange termijn op te zetten is verder versterkt. Nieuwe prudentiële voorschriften hebben geleid tot een sterkere herkapitalisering van de banken, en dit is bevorderlijk voor de stabiliteit van de financiële sector. Er zijn verdere vorderingen geboekt met de versterking van de concurrentie in de telecommunicatiesector. De hervormingen van het verlieslijdende spoorwegstelsel zijn voortgezet. De economie van Kroatië is goed geïntegreerd met die van de EU.

De coördinatie van het economisch beleid is echter nog steeds zwak. Het toenemende externe onevenwicht impliceert potentiële risico's voor de macro-economische stabiliteit en de noodzaak van sterkere fiscale consolidatie. Het gunstige bedrijfsklimaat en de hoge inkomsten zijn niet volledig gebruikt om het begrotingstekort te verminderen, maar hebben in plaats daarvan geleid tot een toename van de uitgaven. Subsidies aan verlieslijdende ondernemingen en het hoge uitgavenniveau zijn de structurele veranderingen blijven afremmen en leggen druk op de openbare financiën. De vooruitgang met de herstructurering van de bedrijfssector was ongelijkmatig en de inmenging van de overheid blijft aanzienlijk. Particulier initiatief is belemmerd door de ondoeltreffendheid van openbaar bestuur en justitie, waardoor de procedures voor het betreden en verlaten van de markt en de handhaving van eigendomsrechten en rechten van crediteurs gedeeltelijk zijn ondermijnd. De arbeidsmobiliteit blijft gering. Om de vooruitzichten op aanhoudende groei en daadwerkelijke convergentie te verbeteren, moet Kroatië de structurele hervormingen versterken en verdiepen.

Kroatië is beter in staat **om de verplichtingen van het lidmaatschap op zich te nemen**. De voorbereidingen om te voldoen aan de EU-eisen, schieten op en de mate van aanpassing aan de EU-regels is in bepaalde sectoren hoog. Er zijn echter nog aanzienlijke inspanningen nodig om tot volledige aanpassing te komen. Op de meeste gebieden is enige vooruitgang geboekt, met name bij de aanpassing van de wetgeving, maar ook bij de opbouw van bestuurlijke capaciteit. In bepaalde hoofdstukken, zoals vervoer en milieu, is de goede vooruitgang van de afgelopen jaren voortgezet. In andere hoofdstukken, zoals openbare aanbestedingen en belasting, is de vooruitgang beperkt gebleven. Er moet nog veel worden gedaan wat betreft de algemene mate van aanpassing en de bestuurlijke capaciteit.

Enige vooruitgang is geboekt bij de aanpassing van de wetgeving voor het *vrij verkeer van goederen*. Veel elementen van het *acquis* zijn echter nog steeds niet overgenomen. Aanzienlijke inspanningen zijn nog steeds vereist om de wetgeving aan te passen en effectief te handhaven.

Wat de EU-regels inzake het *vrij verkeer van werknemers* betreft is enige vooruitgang geboekt, maar meer inspanningen zijn nodig om de wetgeving aan te passen en effectief te handhaven en uit te voeren.

Er is enige vooruitgang geboekt betreffende *vrije vestiging en het vrij verrichten van diensten*. De mate van aanpassing is over het algemeen redelijk, maar op bepaalde gebieden zijn nog steeds aanzienlijke inspanningen nodig.

Kroatië heeft enige vooruitgang geboekt op het gebied van het *vrij verkeer van kapitaal*. De aanpassing is over het algemeen redelijk. Verdere inspanningen zijn echter nodig, met name wat betreft de strijd tegen het witwassen van geld en de procedures voor de verwerving van onroerend goed door onderdanen van EU-lidstaten.

Kroatië heeft in beperkte mate vorderingen geboekt op het gebied van *openbare aanbestedingen*. De bestuurlijke capaciteit blijft echter ontoereikend op alle niveaus van het aanbestedingsstelsel. Er zijn zeer aanzienlijke inspanningen nodig om een algemene strategie op te zetten voor aanpassing en om de institutionele structuur te versterken.

Met betrekking tot het *vennootschapsrecht* is enige vooruitgang genoteerd. De aanpassing aan het *acquis* is goed op weg en er is een redelijk tijdschema en een gedetailleerd plan voor verdere maatregelen.

Er is behoorlijk vooruitgang geboekt op het gebied van de wetgeving inzake *intellectuele eigendom*, zowel wat betreft de omzetting van wetgeving als de handhaving. De aanpassing aan het *acquis* is goed op weg, maar verdere inspanningen zijn vereist, met name wat betreft de handhaving.

Op het gebied van het *mededingingsbeleid* is Kroatië enige vooruitgang blijven boeken. Er is echter behoefte aan verdere aanpassing van de wetgeving en versterking van de bestuurlijke capaciteit, met name binnen de Mededingingsautoriteit. De aanpassing aan het *acquis* in dit hoofdstuk is gaande, maar aanzienlijke inspanningen zijn nog nodig, met name wat betreft herstructurering van de staalsector en de scheepswerven in moeilijkheden.

Kroatië heeft enige vooruitgang geboekt op het gebied van *financiële diensten* en de aanpassing aan het *acquis* is goed op weg. Grotere inspanningen zijn echter nodig, met name om het banktoezicht en de toezichthoudende autoriteit voor de financiële sector te versterken in de niet-bancaire sector.

Er is enige vooruitgang geboekt op het gebied van de *informatiemaatschappij en de media*. Verdere inspanningen zijn echter nodig met het oog op de effectieve liberalisering van de markt voor telecommunicatie, met inbegrip van de invoering van nieuw primair recht en de verdere versterking van de Autoriteit. Over het algemeen is de mate van aanpassing aan het *acquis* voor dit hoofdstuk goed.

Kroatië is vorderingen blijven boeken op het gebied van *landbouw en plattelandsontwikkeling*. De voorbereidingen zijn goed gevorderd wat betreft kwaliteitsbeleid en biologische landbouw. Er is goede vooruitgang geboekt op het gebied van plattelandsontwikkeling, maar de voorbereidingen moeten worden versterkt wat betreft het IPARD. Aanzienlijke inspanningen zijn vereist voor de totstandbrenging van bestuurlijke structuren met het oog op de tenuitvoerlegging van het gemeenschappelijk landbouwbeleid.

Op het gebied van *visserij* heeft Kroatië enige vooruitgang geboekt. Er is nog steeds sprake van lacunes op het gebied van beheer, inspectie en controle van de visserijvloot, alsmede wat betreft structurele maatregelen en op het gebied van staatssteun.

Er is de nodige vooruitgang geboekt met betrekking tot *voedselveiligheid en veterinaire en fytosanitaire beleid*, met name wat betreft de goedkeuring van kaderwetgeving en secundaire wetgeving. Aanzienlijke verdere inspanningen zijn echter noodzakelijk, onder andere ter versterking van de bestuurlijke capaciteit en met het oog op de goedkeuring en tenuitvoerlegging van een strategie voor voedselveiligheid.

Op het gebied van *vervoer* is Kroatië goede vorderingen blijven boeken bij de aanpassing van zijn wetgeving, met name met betrekking tot spoorwegvervoer en maritiem vervoer. Kroatië werkt aan de tenuitvoerlegging van de eerste overgangsfase van de Europese gemeenschappelijke luchtvaartruimte. Het land neemt actief deel aan de ontwikkeling van het kernnetwerk voor regionaal vervoer en het waarnemingscentrum voor vervoer in Zuidoost-Europa (SEETO). Aanzienlijke inspanningen zijn echter nog steeds noodzakelijk, waaronder de zorg voor voldoende bestuurlijke capaciteit in de meeste vervoerssectoren.

Er is de nodige vooruitgang geboekt op het gebied van *energie*. Verdere inspanningen zijn echter nodig bij de aanpassing aan het *acquis*, met name op het gebied van energie-efficiëntie en opbouw van handhavingscapaciteit. Als partij bij het Verdrag tot oprichting van de energiegemeenschap moet Kroatië de relevante EU-wetgeving op energiegebied vanaf juli 2007 ten uitvoer leggen.

Er is zeer weinig vooruitgang geboekt op het gebied van *belastingen*. De aanpassing van de fiscale wetgeving is verre van compleet en het de facto onderscheid in accijns op sigaretten moet worden beëindigd. Aanzienlijke inspanningen zijn vereist ter versterking van de bestuurlijke capaciteit, met name met betrekking tot interconnectie van IT-systemen.

Er is aanzienlijke vooruitgang geboekt op het gebied van het *economisch en monetair beleid*. De aanpassing aan het *acquis* is over het algemeen goed gevorderd. Verdere inspanningen zijn echter nodig, met name ten behoeve van de volledige onafhankelijkheid van de centrale bank.

Er is de nodige vooruitgang geboekt met betrekking tot *statistiek* en het fundamentele rechtskader is grotendeels aangepast. Verdere inspanningen zijn echter noodzakelijk, met name wat betreft de versterking van de bestuurlijke capaciteit.

Er is enige vooruitgang geboekt met betrekking tot het *acquis* inzake *sociaal beleid en werkgelegenheid*. Verdere inspanningen zijn nodig ter voltooiing van de aanpassing en met name ter versterking van de bestuurlijke en handhavingscapaciteit.

Op het gebied van het *ondernemings- en industriebeleid* heeft Kroatië de nodige vooruitgang geboekt, maar niet op alle gebieden. De aanpassing is inmiddels redelijk. In sectoren als de scheepsbouw is weinig vooruitgang geboekt.

Er is de nodige vooruitgang geboekt bij de aanpassing van het *acquis* inzake de *trans-Europese netwerken*.

Ook is enige vooruitgang geboekt op het gebied van het *regionaal beleid en de coördinatie van de structurele instrumenten*. Verdere inspanningen zijn echter nodig om de nodige bestuurlijke structuren op te zetten voor het beheer van de EU-fondsen.

Op het gebied van *justitie en fundamentele rechten* is enige vooruitgang geboekt. De hervorming van justitie schiet op, maar er resteren nog aanzienlijke uitdagingen, met name de verbetering van de efficiency van justitie. Er is enige vooruitgang geboekt met de bestrijding van corruptie, zoals de verdere versterking van de wetgeving en de eerste resultaten in enkele belangrijke zaken die zijn afgehandeld door USKOK. Corruptie blijft echter wijdverspreid en de inspanningen moeten worden geïntensiveerd en voortgezet. In het algemeen zijn er maatregelen om de fundamentele rechten te waarborgen. Verdere inspanningen zijn echter vereist, met name wat betreft de tenuitvoerlegging van de rechten van minderheden, waaronder de terugkeer van vluchtelingen.

Op het gebied van *justitie, vrijheid en veiligheid* heeft Kroatië vorderingen gemaakt, met name inzake grensbeheer, migratie en asiel. Het actieplan voor geïntegreerd grensbeheer moet echter nog ten uitvoer worden gelegd en apparatuur moet worden gemoderniseerd. Aanzienlijke inspanningen zijn nodig om te voorzien in bestuurlijke en handhavingscapaciteit, met name in termen van samenwerking tussen de verschillende instanties en ter voorkoming van corruptie en ter bestrijding van georganiseerde criminaliteit.

Er zijn veel vorderingen geboekt in het hoofdstuk *wetenschap en onderzoek en onderwijs en cultuur*. In beide is sprake van een goed algemeen niveau van aanpassing.

Met betrekking tot *milieu* is veel vooruitgang geboekt, met name op de volgende gebieden: horizontale wetgeving, luchtkwaliteit, afvalbeheer en chemicaliën. De bestuurlijke capaciteit moet aanzienlijk worden versterkt, met name op lokaal niveau. In dit verband moet een omvangrijk plan worden ontwikkeld, alsmede worden voorzien in financiële middelen voor de tenuitvoerlegging en handhaving van het *acquis*.

Er is de nodige vooruitgang geboekt op het gebied van *consumentenbescherming en gezondheid*. Er is sprake van een goed algemeen niveau van aanpassing. Verdere inspanningen zijn echter vereist om de wetgeving op verschillende gebieden aan te passen, ten uitvoer te leggen en doeltreffend te handhaven.

Kroatië heeft verdere vorderingen gemaakt op het gebied van de *douane-unie*: de wetgeving is goed aangepast aan het *acquis*. De voorbereidingen om de bestuurlijke capaciteit te verbeteren en IT-systemen te ontwikkelen bevinden zich echter nog in een vroeg stadium, met name wat betreft de interconnectie van IT-systemen.

Er zijn verdere vorderingen geboekt op het gebied van *externe betrekkingen*.

De vorderingen zijn eveneens gecontinueerd met betrekking tot het *buitenlands veiligheids- en defensiebeleid*: er is sprake van een goed niveau van aanpassing. De tenuitvoerlegging en handhaving van de controle op wapens moeten worden versterkt.

Er is enige vooruitgang geboekt op het gebied van *financiële controle*, met name wat betreft interne controle van de overheidsfinanciën. Verdere inspanningen zijn echter nodig. Wat betreft de bescherming van de financiële belangen van de EU: de dienst Coördinatie fraudebestrijding moet volledig operationeel zijn.

Er is enige vooruitgang geboekt op het gebied van *financiële en budgettaire bepalingen*.

Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië

De Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië heeft enige vooruitgang geboekt bij de aanpak van de **politieke criteria**, maar er bestaan nog veel problemen en spanningen bij het tot stand brengen van een constructieve dialoog tussen de belangrijkste politieke actoren, waardoor de politieke instellingen niet goed functioneerden en de hervormingen vertraagden. Er is ten dele voldaan aan de kortetermijnprioriteiten van het Europese partnerschap.

De uitvoering van de kaderovereenkomst van Ohrid blijft bijdragen aan de consolidatie van de **democratie en de rechtsstaat**, maar verdere inspanningen zijn nodig om de overeenkomst volledig uit te voeren en het vertrouwen te consolideren tussen de politieke partijen die de verschillende etnische gemeenschappen vertegenwoordigen. Er moet een op consensus gebaseerde aanpak worden gehanteerd, men moet bereid zijn om compromissen te sluiten en de geest van de overeenkomst zou meer consistent moeten worden nageleefd. De politieke instellingen konden niet goed functioneren doordat het parlement werd geboycot door een van de belangrijkste oppositiepartijen en door de slechte samenwerking tussen de president en de premier. Het recente conflict in het parlement en de aanslag op journalisten zijn zeer zorgwekkend en moeten grondig worden onderzocht.

Wat betreft de *hervorming van het openbaar bestuur*, wordt de wet inzake overheidsambtenaren geleidelijk ten uitvoer gelegd. De decentralisatie vordert gestaag en de tweede fase, die betrekking heeft op de decentralisatie van de belastingen, is begonnen. De overheidsorganen werken beter samen met de ombudsman. De uitvoering van de politiewet wordt voorbereid, maar volledige en effectieve implementatie van die hervorming – een kernprioriteit van het Europese partnerschap – blijft een grote uitdaging. Het openbaar bestuur is nog steeds zwak en inefficiënt en de ambtenarenwetten worden weinig toegepast. Op alle niveaus werden ambtenaren op niet-transparante wijze willekeurig ontslagen, wat het functioneren van het bestuur heeft verstoord. Er zijn aanzienlijke verdere inspanningen nodig om een stabiel, professioneel ambtenarenapparaat te creëren.

Er is enige vooruitgang geboekt met de uitvoering van de hervorming van het *justitiële systeem*, wat een kernprioriteit van het Europese partnerschap is. Slechts een van de vijf nieuwe gespecialiseerde rechtbankafdelingen voor de georganiseerde misdaad is volledig operationeel. De academie voor de opleiding van rechters en openbaar aanklagers is geopend en er worden nieuwe IT-systemen ingevoerd. Daarnaast neemt de efficiëntie van justitie langzamerhand toe door de uitvoering van de wetten inzake procesvoering en de uitvoering van vonnissen, maar het algemene effect van de hervormingen is tot dusver beperkt. Door de politieke impasse over de resterende benoemingen bij de Justitiële Raad is deze minder goed in staat om de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van justitie te vergroten. Ook liepen belangrijke hervormingen, zoals de oprichting van de administratieve rechtbank, hierdoor vertraging op. De wetten inzake het openbaar ministerie moeten nog worden aangenomen en de rechtbanken beschikken over onvoldoende begrotingsmiddelen. Verdere inspanningen zijn nodig om de onafhankelijkheid, efficiëntie en verantwoordingsplicht van het gerechtelijk

apparaat te waarborgen. Er moet na worden gegaan hoe ver het staat met de uitvoering van de recente hervormingen.

De uitvoering van het nieuwe juridische en institutionele kader voor *corruptiebestrijding* heeft enige resultaten opgeleverd. Er hebben een aantal vervolgingen en veroordelingen in geruchtmakende zaken plaatsgevonden. De samenwerking tussen de wetshandhavingsinstanties verbetert, maar de corruptie is wijdverbreid en vormt een groot probleem. Een brede aanpak in alle sectoren en volledige uitvoering van de anticorruptiewetgeving zijn noodzakelijk.

In het algemeen zijn de *mensenrechten, de bescherming van minderheden* en de interetnische verhoudingen verbeterd. Er zijn verdere stappen gezet om de kaderovereenkomst van Ohrid uit te voeren, zoals de goedkeuring van een strategie inzake de evenwichtige vertegenwoordiging van etnische gemeenschappen in het bestuur. Het vertrouwen tussen de verschillende etnische gemeenschappen moet echter verder worden opgebouwd, met name door de sociaaleconomische problemen van alle minderheden aan te pakken. Er is weinig vooruitgang geboekt wat betreft de situatie van de *Roma*-minderheid, die nog steeds in zeer slechte omstandigheden leeft en wordt gediscrimineerd, met name op het gebied van onderwijs, sociale bescherming, gezondheidszorg, huisvesting en werkgelegenheid.

Er zijn maatregelen getroffen tegen de *slechte behandeling* van gedetineerden, met name in samenwerking met de ombudsman en het ministerie van Binnenlandse Zaken. Er is nu een juridisch kader inzake het aftappen van communicatie. Op het gebied van de *vrijheid van godsdienst* is een nieuwe wet aangenomen waarmee het mogelijk is religieuze instellingen te registreren. Met betrekking tot de *rechten van vrouwen* zijn enkele verdere maatregelen getroffen om gelijke kansen voor mannen en vrouwen te creëren, maar vrouwen moeten beter beschermd worden tegen alle vormen van geweld. Maatregelen ter bescherming van de rechten van kinderen zouden versneld moeten worden uitgevoerd. Er moet een brede maatschappelijke dialoog worden ontwikkeld.

Wat betreft *regionale vraagstukken en internationale verplichtingen* neemt de Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië nog steeds actief deel aan de regionale samenwerking en ondersteunt het land het Samenwerkingsproces voor Zuidoost-Europa (SEECP), de regionale samenwerkingsraad (RCC) en de nieuwe Midden-Europese Vrijhandelsovereenkomst (CEFTA). Het land verleent nog steeds volledige medewerking aan het Joegoslavië-tribunaal. Er is een wet goedgekeurd inzake de samenwerking met het tribunaal. Het is essentieel dat de gerechtelijke instanties beter gaan functioneren, zodat zij de dossiers kunnen behandelen die door het tribunaal worden terugverwezen naar de nationale rechtbanken. Het land handhaafde een constructief standpunt in het proces rond de status van Kosovo. Wat betreft het Joegoslavië-tribunaal is de bilaterale immuniteitsovereenkomst met de Verenigde Staten niet in overeenstemming met het gemeenschappelijke standpunt en de richtsnoeren van de EU ter zake.

De Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië onderhoudt goede betrekkingen met de landen van de westelijke Balkan. Met het oog op de regionale samenwerking en goed nabuurschap moeten constructieve nieuwe inspanningen worden gedaan om onder auspiciën van de VN met Griekenland te onderhandelen over een wederzijds aanvaardbare oplossing voor de naamkwestie, overeenkomstig de resoluties 817/93 en 845/93 van de VN-Veiligheidsraad. Maatregelen die een negatief effect zouden kunnen hebben op de betrekkingen met de buurlanden zouden moeten worden vermeden.

De **economie** van de Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië is sterk gegroeid. De macro-economische stabiliteit is behouden en de structurele hervormingen zijn vooruitgegaan, maar de aanhoudende grote werkloosheid blijft zeer zorgwekkend. De zwakke instellingen en de gebreken in de rechtsstaat vormen nog steeds een obstakel voor een goed functionerende markteconomie en hebben een negatieve invloed op het zakelijke klimaat.

Wat de **economische criteria** betreft, heeft de Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië veel vooruitgang geboekt bij de totstandbrenging van een goed functionerende markteconomie. Het land moet in staat worden geacht op de middellange termijn het hoofd te bieden aan de concurrentiedruk en de marktkrachten binnen de Unie, mits het grootschalige hervormingsprogramma daadkrachtig uitgevoerd blijft worden, zodat de aanzienlijke structurele zwakte worden weggewerkt.

In het land bestaat een brede consensus over de kern van het economische beleid. Als gevolg van een solide beleidsmix zijn de macro-economische stabiliteit en de voorspelbaarheid gehandhaafd. De groei is verbeterd, maar zou nog verder kunnen verbeteren. De inflatie is laag gebleven. De lopende rekening was vrijwel in evenwicht. De werkloosheid is echter nog steeds zeer hoog. De BDI bleven relatief lager na een aanzienlijke toename in 2006 als gevolg van de privatiseringen. De autoriteiten grepen actief in in de economie door de belastingdruk te verlagen, de belastinginning te verbeteren en de overheidsuitgaven te verhogen. De begroting was grotendeels in evenwicht. De belastinginkomsten zijn toegenomen door hogere inkomsten en betere resultaten wat betreft de inning. De relatief lage staatsschuld is verder teruggebracht, waardoor de externe kwetsbaarheid van het land is verminderd. De liberalisering van de prijzen en de handel is grotendeels voltooid en er is vooruitgang geboekt met betrekking tot de privatisering van staatsbedrijven. De faillissementsprocedures zijn verkort en de registratie van eigendommen is versneld. De financiële bemiddeling is toegenomen en het toezicht op de financiële sector is versterkt. Daarnaast zijn maatregelen genomen om de kwaliteit van de beroepsbevolking te vergroten en de infrastructuur te moderniseren. De economische integratie met de EU is ver gevorderd.

De werking van de markteconomie wordt echter nog steeds belemmerd door de zwakheid van de instellingen. Justitie vormt nog steeds een struikelblok en de regelgevende en toezichthoudende organen zijn soms niet onafhankelijk genoeg of hebben onvoldoende middelen om goed te kunnen functioneren. Er is nog steeds weinig rechtszekerheid en de overheid en het zakelijke klimaat hebben nog steeds te lijden van omslachtige administratieve procedures. De arbeidsmarkt werkt nog steeds niet goed. De grote informele sector, in combinatie met de aanhoudende gebreken in wetshandhaving en regelgeving, verkleint de belastinggrondslag, belemmert de capaciteit van de regering om economisch beleid uit te voeren en heeft een negatieve invloed op het zakelijke klimaat.

De Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië heeft verdere inspanningen gedaan om **de verplichtingen van het lidmaatschap beter te kunnen vervullen**. Er werd enige vooruitgang geboekt met betrekking tot de kortetermijnprioriteiten van het Europese partnerschap. Het land staat nog steeds voor grote problemen wat betreft het implementeren en handhaven van de wetgeving. Er zijn onvoldoende personele en financiële middelen om de SAO volledig ten uitvoer te leggen. Na politieke ontwikkelingen werd gekwalificeerd personeel op grote schaal vervangen, wat een obstakel vormde voor de inspanningen om de bestuurlijke capaciteit te vergroten.

Met betrekking tot het *vrije verkeer van goederen* is enige vooruitgang geboekt wat betreft de versterking van de bestuurlijke capaciteit en de aanpassing van de wetgeving aan het acquis, die zich echter nog steeds in een vroeg stadium bevindt. Hetzelfde geldt voor het *vrije verkeer van werknemers*, het *recht van vestiging* en het *vrij verrichten van diensten*. Wat betreft het *vrije verkeer van kapitaal* is zeer weinig vooruitgang geboekt. De aanpassing van de wetgeving loopt achter en er is onvoldoende administratieve capaciteit om de antiwitwaswetgeving uit te voeren.

Er is vooruitgang geboekt op het gebied van de *overheidsopdrachten*, waar de aanpassing van de wetgeving aan het acquis goed vooruit gaat, maar de aanbestedende diensten hebben nog onvoldoende administratieve capaciteit. Er is aanzienlijke vooruitgang geboekt wat betreft het *vennootschapsrecht*, waar de aanpassing van de wetgeving nu redelijk gevorderd is. Er is enige vooruitgang geboekt met betrekking tot de *wetgeving inzake intellectuele eigendom*, met name wat betreft de aanpassing van de wetgeving op het gebied van *intellectuele-eigendomsrechten* en de inbeslagname van vervalste goederen aan de grens. Er is echter nog steeds onvoldoende administratieve capaciteit om de wet op de juiste wijze te handhaven en er moet een duidelijke politieke wil zijn om piraterij streng aan te pakken.

Er kan vooruitgang worden gemeld op het gebied van de *mededinging*, waaronder het beleid inzake staatssteun. De wetgeving is nu grotendeels in overeenstemming met het acquis en de capaciteit en de onafhankelijkheid van de mededingingsautoriteit zijn versterkt. Er zijn verdere inspanningen nodig om het publiek beter te informeren over de voordelen van het mededingingsbeleid en om de autoriteiten die staatssteun verstrekken beter te doen begrijpen hoe het controlesysteem werkt. De wet op de zones voor technologische en industriële ontwikkeling moet worden aangepast aan het acquis.

Er is enige vooruitgang geboekt op het gebied van de *financiële dienstverlening*, maar de wetgeving moet nog verder worden verbeterd, met name in de verzekeringssector en het effectenwezen. Er moet meer aandacht worden besteed aan het probleem van voertuigen zonder verzekering. De bestuurlijke capaciteit is onvoldoende en de operationele onafhankelijkheid van de toezichthouders op de niet-financiële sector is niet voldoende gewaarborgd.

Er is vooruitgang geboekt wat betreft de aanpassing van de wetgeving aan het acquis en de verbetering van de mededinging op het gebied van de *informatiemaatschappij en de media*. Op het gebied van de elektronische communicatie schendt het land echter nog steeds zijn verplichtingen in het kader van de Stabilisatie- en associatieovereenkomst. In alle sectoren blijven de uitvoering en de handhaving van de wetgeving zwak en is de onafhankelijkheid van de regelgevende organen onvoldoende gewaarborgd.

Er is enige vooruitgang geboekt met betrekking tot de ontwikkeling van beleid op het gebied van *landbouw en plattelandsontwikkeling*, maar de aanpassing van de wetgeving bevindt zich nog in een vroeg stadium. Er zijn bescheiden vorderingen gemaakt op *veterinair en fytosanitair gebied en op het gebied van voedselveiligheid*. Zowel wat betreft het aantal medewerkers als hun bekwaamheid is de bestuurlijke capaciteit onvoldoende om het acquis op de juiste wijze uit te voeren.

Er is vooruitgang geboekt wat betreft de aanpassing van het *vervoersbeleid*. De Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië heeft de overeenkomst betreffende de totstandbrenging van een Europese gemeenschappelijke luchtvaartruimte geratificeerd. Het land neemt actief deel aan de ontwikkeling van het kernnetwerk voor regionaal vervoer en het waarnemingscentrum voor vervoer in Zuidoost-Europa (SEETO), maar de bestuurlijke capaciteit blijft in alle sectoren zwak. Er is enige vooruitgang geboekt wat betreft de aanpassing van de interne *energiemarkt* en de wetgeving inzake duurzame energie. De Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië is partij bij het Verdrag tot oprichting van de Energiegemeenschap en moet de daarmee verband houdende EU-wetgeving op energiegebied uitvoeren. Er is onvoldoende bestuurlijke capaciteit om de regelgeving inzake energie-efficiëntie en stralingsbescherming te handhaven. De onafhankelijkheid van de regelgevende instantie voor de energiesector moet worden versterkt.

De wetgeving inzake de indirecte *belastingen* is goed aangepast aan het acquis, maar er zijn grote verschillen wat betreft de directe belastingen. De bestuurlijke capaciteit is vergroot, maar er zijn verdere inspanningen nodig om ervoor te zorgen dat de wetgeving effectief wordt uitgevoerd en gehandhaafd.

De aanpassing van *het economische en het monetaire beleid* aan het acquis is nog niet veel vooruitgegaan, maar de voorbereidingen liggen op schema. Op het gebied van de *statistiek* zijn grote stappen gezet op belangrijke gebieden, maar er zijn meer inspanningen nodig om de bestuurlijke capaciteit te versterken.

Wat betreft *sociaal beleid en werkgelegenheid* is enige vooruitgang geboekt in de ontwikkeling van strategieën. Door onvoldoende politieke wil en bestuurlijke capaciteit is er nog niet veel vooruitgang geboekt met de uitvoering van het beleid. Er is vooruitgang geboekt op bepaalde onderdelen van het *ondernemings- en industriebeleid*, met name wat betreft kleine ondernemingen. Het land neemt deel aan de regionale initiatieven op het gebied van trans-Europese netwerken en de aanpassing van de wetgeving is goed gevorderd. De modernisering van de infrastructuur vormt echter nog steeds een groot probleem. Er kan vooruitgang worden gemeld op het gebied van het *regionale beleid en de coördinatie van structuurinstrumenten*, maar er zijn nog aanzienlijke inspanningen nodig om de noodzakelijke institutionele en bestuurlijke capaciteit op centraal en lokaal niveau te creëren.

Er is enige vooruitgang geboekt wat betreft het *justitiële stelsel en de grondrechten*. De autoriteiten hebben moeite gedaan om de corruptie te bestrijden, en die inspanningen beginnen nu hun vruchten af te werpen. De onafhankelijkheid en doelmatigheid van justitie blijven echter een grote uitdaging. Corruptie wordt nog niet breed genoeg aangepakt. Op dit gebied is voldoende wetgeving aangenomen, maar deze moet worden uitgevoerd en er moeten specifieke middelen voor worden toegewezen, waarvoor aanhoudende politieke wil noodzakelijk is.

Op het gebied van *justitie, vrijheid en veiligheid* is de basiswetgeving aanwezig, en het grootste deel van de uitvoeringsbepalingen is goedgekeurd. Er zijn verdere inspanningen nodig om te zorgen voor een actief terugkeerbeleid en om de asielprocedures in overeenstemming te brengen met de Europese normen. Er werd wisselende vooruitgang geboekt wat betreft de politieke samenwerking en de bestrijding van de georganiseerde misdaad, die zorgwekkend blijft. Er werden grote hoeveelheden drugs in beslag genomen. Er is onvoldoende vooruitgang geboekt op het gebied van de mensensmokkel. Er is nog geen geïntegreerd inlichtingensysteem voor gebruik door de verschillende diensten die zich bezighouden met de bestrijding van de georganiseerde misdaad. De samenwerking tussen de diensten moet worden verbeterd, ook in verband met terrorismebestrijding.

Op verschillende gebieden hebben de autoriteiten hun operationele capaciteit vergroot, hoewel voornamelijk op centraal niveau. Op lokaal niveau is de bestuurlijke capaciteit doorgaans nog steeds zwak. Met betrekking tot grensbewaking en Schengen is er behoefte aan communicatienetwerken, technische uitrusting en opleiding. Er werd goede vooruitgang geboekt met de invoering van biometrische paspoorten. In het algemeen moeten er nog resultaten worden geboekt wat betreft de uitvoering en de handhaving, met name bij de bestrijding van de georganiseerde misdaad en de corruptie, die nog steeds een groot probleem vormen. De Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië is nog niet voldoende voorbereid om het acquis inzake *justitie, vrijheid en veiligheid* uit te voeren.

Op het gebied van *wetenschap en onderzoek* is weinig vooruitgang geboekt wat betreft de aanpassing van de wetgeving en de wetenschappelijke instellingen hebben nog steeds te weinig capaciteit. Het land heeft beleidsmaatregelen goedgekeurd ter bevordering van de aanpassing van de wetgeving op het gebied van *onderwijs en cultuur*, maar er zijn niet voldoende middelen beschikbaar om de beleidshervormingen door te voeren. Het land zou verder moeten gaan met zijn voorbereidingen op toekomstige deelname aan de communautaire programma's op het gebied van levenslang leren en "Jeugd in actie". Er is vooruitgang geboekt met de ontwikkeling van het juridisch kader op het gebied van *milieu*, maar de uitvoering bevindt zich nog in een vroeg stadium, met name op de terreinen waar grote investeringen nodig zijn. De bestuurlijke capaciteit en de financiële middelen zijn nog steeds onvoldoende. Wat betreft de *bescherming van consument en gezondheid* is enige vooruitgang geboekt, zowel wat betreft de aanpassing van de wetgeving als de institutionele opbouw. Er zijn meer personele en financiële middelen nodig om de wetgeving, strategieën en actieplannen volledig uit te kunnen voeren.

Op het gebied van de *douane-unie* is veel vooruitgang geboekt. Wat betreft de bestuurlijke capaciteit is aanzienlijke vooruitgang geboekt bij de bestrijding van illegale handel en corruptie en bij de inning van belastingen. In het algemeen moet de douane de moderniseringsinspanningen voortzetten.

Er is enige vooruitgang geboekt wat betreft de *buitenlandse betrekkingen* en het *buitenlands, veiligheids- en defensiebeleid*. Het land heeft echter nog niet voldoende institutionele en bestuurlijke capaciteit om volledig te kunnen deelnemen aan het EU-beleid op deze terreinen.

Wat betreft de *financiële controle* is er alleen vooruitgang geboekt bij de interne financiële controle bij de overheid. De bestuurlijke capaciteit van de verantwoordelijke instellingen blijft onvoldoende om te kunnen voldoen aan de verplichtingen die voortvloeien uit het acquis. Er is geen noemenswaardige vooruitgang geboekt wat betreft de *financiële en budgettaire bepalingen*. Te zijner tijd moeten passende coördinatiestructuren worden gecreëerd, moeten uitvoeringsregels worden vastgesteld en moet de bestuurlijke capaciteit worden versterkt.

Montenegro

Wat de **politieke criteria** betreft heeft Montenegro enige vooruitgang geboekt. Het heeft verdere belangrijke prioriteiten van het Europees partnerschap aangepakt, maar met name op het gebied van bestuurlijke capaciteit en corruptiebestrijding zijn nog niet voldoende resultaten geboekt. Montenegro heeft sinds de onafhankelijkheid goede vorderingen gemaakt met de totstandbrenging van de vereiste juridische bepalingen en instellingen. In oktober 2007 heeft het parlement een grondwet aangenomen die grotendeels aansluit bij de Europese normen. De inspanningen om een bredere consensus tot stand te brengen over de basiskennmerken van staatsopbouw moeten worden voortgezet.

Er is enige vooruitgang geboekt op het gebied van *democratie en rechtsstaat*. Montenegro is vorderingen blijven boeken met de bestuurlijke en juridische hervormingen. Het land heeft enige vooruitgang geboekt met de aanpak van de belangrijkste prioriteiten van het Europees partnerschap en de versterking van zijn bestuurlijke capaciteit. De resultaten zijn tot dusver echter beperkt en Montenegro heeft nog geen goede staat van dienst op het gebied van de hervormingen. De hervorming van justitie is nog maar pas begonnen.

Het *parlement* en de *regering* hebben zich aangepast aan de eisen van onafhankelijkheid. Zij zijn hun efficiency blijven verbeteren. Het parlement is gestart met de tenuitvoerlegging van het in 2006 goedgekeurde reglement van orde, door zijn werkzaamheden beter te stroomlijnen en zijn bestuurlijke capaciteit te versterken. De controlefuncties van het parlement zijn verbeterd. De parlementscommissie voor Europese integratie is licht versterkt, maar er is nog steeds onvoldoende sprake van efficiency en focus. De algemene capaciteit van het parlement moet worden verbeterd. De regering is gereorganiseerd en de versterking van de nieuwe instellingen is voortgezet, met de nadruk op de hervorming van defensie, buitenlandse zaken en binnenlandse zaken en justitie. De efficiency van de regering, met name wat betreft de implementatie van wetgeving, moet echter verder worden bevorderd.

De hervorming van het *openbaar bestuur* is voortgezet, maar de overheidsadministratie blijft zwak en ondoeltreffend. Verdere inspanningen zijn nodig om te zorgen voor de onpartijdigheid van het openbaar bestuur en de versterking van zijn capaciteit. De coördinatie inzake Europese vraagstukken is verbeterd. De voorbereidingen voor de implementatie van de SAO zijn voortgezet. Personeel en nieuwe personeelsleden van belangrijke overheidsorganen moeten goed opgeleid zijn om niet alleen coördinerende taken op zich te nemen, maar ook met het oog op de implementatie van alle prioriteiten van het Europees partnerschap en de verplichtingen van de SAO.

Op het gebied van de hervorming van *justitie* is enige vooruitgang geboekt. De grondwet bevordert de onafhankelijkheid van justitie door de oprichting van een nieuw orgaan, de Juridische Raad, die belast is met de benoeming en het ontslag van rechters. De regering heeft een strategie voor de hervorming van justitie goedgekeurd voor de periode 2007-2012. De opleiding van rechters en openbare aanklagers is versterkt. Wel moet nog wetgeving worden goedgekeurd om te zorgen voor de onafhankelijkheid en verantwoordingsplicht van rechters en openbare aanklagers. Het parlement heeft nog steeds teveel invloed op de benoeming en bevordering van openbare aanklagers. Het gerechtelijk vooronderzoek inzake de deportatie en de verdwijning van meer dan 80 Bosnische burgers in 1992 is nog steeds lopende. Dit werpt vragen op in verband met de duur van deze zaak. De efficiency van justitie is niet bevredigend en de aanzienlijke achterstand in zowel burgerlijke als strafzaken is slechts licht ingelopen.

Corruptie is wijdverspreid en vormt een zeer ernstig probleem. De goedkeuring van het eerste verslag van de nationale commissie die is ingesteld om de corruptie aan te pakken, kan worden gezien als een stap, maar de handhaving blijft een probleem. De financiering van politieke partijen en verkiezingscampagnes is niet transparant. Er zitten nog steeds mazen in de wetgeving tegen belangenverstrengeling van overheidsfunctionarissen. In de bouwsector en bij de planning van grondgebruik, privatiseringen, concessies en overheidsaanbestedingen bestaat nog steeds een aanzienlijk corruptierisico. Deze situatie schreeuwt om urgente maatregelen, zodat er resultaten kunnen worden geboekt in de strijd tegen corruptie, met name corruptie op hoog niveau. De mogelijkheden tot internationale samenwerking op het gebied van justitie en politie moeten worden versterkt.

Op het gebied van de *mensenrechten en de bescherming van minderheden* is sinds de onafhankelijkheid vooruitgang geboekt met de totstandbrenging van het benodigde kader. In mei 2007 is Montenegro toegelaten tot de Raad van Europa. In de grondwet erkent Montenegro de suprematie van het internationale recht inzake de mensenrechten. Er zijn verbintenissen tot toepassing van de mensenrechtenwetgeving met terugwerkende kracht, maar de exacte juridische status moet worden gepreciseerd. De wetgeving en praktijk op het gebied van sociale rechten is grotendeels in overeenstemming met de bepalingen van het herziene Europese Sociale Handvest. Er is enige vooruitgang geboekt met de verbetering van de rechten van vrouwen en kinderen. De bescherming van vrouwen tegen alle vormen van geweld moet echter verder worden versterkt. De restitutie van genationaliseerde eigendom is voortgezet, maar er zijn nog steeds talloze klachten over de wijze van implementatie. De activiteiten van de ombudsman ter verdediging van de mensenrechten en zijn taken als waakhond van het overheidsbestuur moeten worden versterkt.

In mei 2007 is Montenegro toetreden tot het Kaderverdrag inzake bescherming van nationale minderheden en het Europees Handvest voor regionale en minderheidstalen. Het complexe vraagstuk van de definitie en bescherming van minderheden komt slechts ten dele aan bod in de Wet inzake de rechten van nationale minderheden van 2006. De grondwet voorziet in een solide rechtsbasis voor de bescherming van de rechten van minderheden. De omstandigheden waarin vluchtelingen en ontheemden, waaronder Roma, verkeren geven aanleiding tot ernstige bezorgdheid. Met name de Romabevolking kampt nog steeds met **zeer** moeilijke levensomstandigheden en discriminatie, vooral op het gebied van onderwijs, sociale bescherming, gezondheidszorg, huisvesting en werkgelegenheid.

De maatschappelijke organisaties blijven zwak en de spanningen tussen overheidsorganen en niet-gouvernementele organisaties houden aan.

Wat betreft *regionale vraagstukken en internationale verplichtingen*: het land blijft actief betrokken bij de regionale samenwerking. De samenwerking met het Joegoslavië-tribunaal is nog steeds bevredigend. Montenegro is zijn internationale verplichtingen sinds de onafhankelijkheid nagekomen. In januari 2007 is Montenegro lid geworden van enkele belangrijke internationale financiële instellingen. De onderhandelingen over de toetreding tot de Wereldhandelsorganisatie verlopen soepel. Montenegro is gehecht aan de regionale samenwerking in Zuidoost-Europa en in mei 2007 lid geworden van het Zuidoost-Europese Samenwerkingsproces (SEECP); ook is het lid van de Raad voor Regionale Samenwerking (RCC). Montenegro heeft de gewijzigde vrijhandelsovereenkomst voor Midden-Europa (CEFTA) geratificeerd en onderhoudt goede betrekkingen met zijn buurlanden. De meeste vraagstukken in de betrekkingen met Servië als gevolg van de onafhankelijkheid zijn opgelost.

In oktober 2006 heeft Montenegro de ratificatie gemeld van het Statuut van Rome betreffende het Internationale Strafhof. De bilaterale immuniteitsovereenkomst die in april is getekend met de Verenigde Staten, is echter niet in overeenstemming met het betreffende gemeenschappelijk standpunt en de richtsnoeren van de EU.

De **economie** van Montenegro is snel blijven groeien en de macro-economische stabiliteit is verbeterd, hoewel er nog steeds risico's bestaan, met name vanwege het grote tekort op de lopende rekening, dat momenteel grotendeels wordt gecompenseerd door de aanzienlijke instroom van buitenlandse directe investeringen. Hoewel er structurele hervormingen zijn doorgevoerd, blijven de zwakke institutionele capaciteit en tekortkomingen van de rechtsstaat het goede functioneren van de markteconomie hinderen.

Wat de **economische criteria** betreft: Montenegro heeft verdere vooruitgang geboekt met de totstandbrenging van een functionerende markteconomie, zij het in een trager tempo. Grote hervormingen zijn nodig om het land in staat te stellen op de lange termijn om te kunnen gaan met de concurrentiedruk en de marktkrachten binnen de Unie.

De macro-economische stabiliteit is in het algemeen verbeterd. De snelle economische groei heeft bijgedragen tot het creëren van werkgelegenheid, terwijl de inflatie beperkt is gebleven. De grote instroom van buitenlandse investeringen heeft de economische bedrijvigheid gesteund. Het gematigde fiscale consolideringsbeleid is voortgezet, en dit resulteerde opnieuw in een begrotingsoverschot. De hervorming van het pensioenstelsel is voortgezet. Er was een snelle groei van de activiteiten van financiële tussenpersonen. Verder zijn nieuwe mechanismen tot stand gebracht ter versterking van de transparantie van het privatiseringsproces. Nieuwe wetgeving inzake de insolventie van bedrijven faciliteert het verlaten van de markt. De subsidies voor bepaalde post-privatiseringsregelingen zijn beperkt gebleven. De hervorming van de nutsbedrijven is voortgezet. De openheid van de handel en het proces van aanpassing aan de WTO-regels heeft de verdere economische integratie met de EU ondersteund.

Er zijn echter bepaalde risico's voor de macro-economische stabiliteit, met name vanwege het grote externe tekort. De stijgingen van de energieprijzen hebben in het land, en binnen de regering, tot een debat geleid over het energiebeleid van Montenegro en de voorgenomen privatisering van energieleveranciers. De groei van de industriële productie was erg bescheiden. Het is nog steeds duur en tijdrovend om een bedrijfsvergunning aan te vragen en de naleving van contracten af te dwingen. Er moet meer worden gedaan om de sector financiële diensten te verbeteren, zoals de herziening en implementatie van de bankwet, de oprichting van een toezichthoudende instantie voor het verzekeringswezen en het toezicht op

leasingbedrijven. Voorts wijzen de zeer sterke groei van het consumentenkrediet en de prijzen van activa op een verbreding van het macro-economische en financiële onevenwicht. De werkloosheid is weliswaar afgenomen, maar blijft aanzienlijk. Daarnaast zijn de stijgende arbeidskosten de concurrentiepositie van het land blijven ondermijnen. De grote informele sector, gevoed door de aanhoudende zwakheid van rechtshandhaving en regelgevingskader, vermindert de belastinggrondslag, tast de capaciteit van de overheid aan om economisch beleid te implementeren en heeft een negatieve invloed op het bedrijfsklimaat.

Het land heeft enige vooruitgang geboekt bij de aanpassing aan de **Europese normen** en bij de versterking van de bestuurlijke capaciteit, uitmondend in de ondertekening van een stabilisatie- en associatieovereenkomst met de EU. Er is de nodige vooruitgang geboekt op gebieden als douane en belasting, mededinging, openbare aanbestedingen, vrij verkeer van kapitaal en landbouw, maar de vorderingen waren beperkt op het gebied van sociaal en werkgelegenheidsbeleid, energie, milieu, alsmede justitie, vrijheid en veiligheid. Het proces van aanpassing van de wetgeving en controle van de verenigbaarheid van nieuwe wetgeving met de EU-wet- en -regelgeving moet worden versterkt. De algemene bestuurlijke capaciteit van het land blijft zwak.

Wat de *interne markt* betreft: het institutionele kader voor het *vrij verkeer van goederen* is verbeterd, maar nog niet voltooid. De menselijke en fysieke hulpbronnen zijn nog niet op het niveau van de Europese normen en de aanpassing van de wetgeving inzake consumentenbescherming bevindt zich in een vroeg stadium.

Montenegro voert een liberaal beleid wat het *dienstenverkeer* betreft, maar het financieel toezicht moet aanzienlijk worden versterkt. Het juridische kader voor de regulering van de financiële sector vertoont tekortkomingen wat betreft ondernemingsbestuur en risicobeheer. Er is weinig vooruitgang geboekt met betrekking tot het *recht van vestiging*; er zijn nog steeds excessieve administratieve hinderpalen voor het oprichten van bedrijven en het vergunningenstelsel is restrictief. De voorbereidingen voor de implementatie van de SAO liggen op schema wat betreft het *vrij verkeer van kapitaal*.

De *douanewetgeving* is inmiddels grotendeels in overeenstemming met de verbintenissen in het kader van de SAO. Verdere aanpassing is nodig inzake de oorsprongsregels, de regelingen voor douanevervoer, douanewaarde en de bestrijding van corruptie en smokkel. Montenegro heeft wetgeving goedgekeurd met het oog op de sluiting van taxfreeshops aan landgrenzen vóór eind 2007. Op de tenuitvoerlegging van deze maatregel moet nauw toezicht worden uitgeoefend. De douanekosten zijn verlaagd en in overeenstemming gebracht met de WTO-vereisten. Er is enige vooruitgang geboekt op het gebied van directe *belastingen*, maar de aanpassingen zijn onvoldoende op het gebied van het vennootschapsrecht en de indirecte belastingen. De bestuurlijke capaciteit is op veel punten voor verbetering vatbaar.

De algemene voorbereidingen op het gebied van *mededinging* vorderen. Montenegro moet zijn wetgevingskader verder verbeteren en onafhankelijke instanties oprichten op het gebied van mededinging en staatssteun.

Er zijn vorderingen met betrekking tot het stelsel van *openbare aanbestedingen*, maar de capaciteit en organisatie moeten worden versterkt om de sector doeltreffend te ondersteunen en toezicht uit te oefenen.

In het algemeen moet nog vooruitgang worden geboekt op het gebied van de bescherming van de *intellectuele-eigendomsrechten*, met name gezien de beperkte institutionele capaciteit, de gebrekkige handhaving, het veelvuldig voorkomen van piraterij en vervalsing en de geringe mate van bewustzijn bij openbare organen en belanghebbenden.

Wat de Europese normen inzake *sociaal beleid* betreft: wetgeving en strategieën zijn noodzakelijk om de bescherming van kwetsbare groepen te versterken. De naleving van de Europese normen inzake het *werkgelegenheidsbeleid* moet worden versterkt, met name wat betreft arbeidswetgeving en beroepsopleiding. Er is enige vooruitgang geboekt met betrekking tot de tripartiete sociale dialoog in het kader van de Economische en Sociale Raad, maar het mandaat en de regels inzake vertegenwoordiging moeten worden verduidelijkt.

Er is vooruitgang geboekt op het gebied van het *onderwijs*: met name is het juridische kader verbeterd en zijn eerste pogingen gedaan om het sterk gecentraliseerde onderwijsstelsel te decentraliseren. Inspanningen zijn nodig om de maatschappelijke organisaties hierbij te betrekken en de beschikbaarheid van opleiding te verbeteren.

Wat betreft *sectoraal beleid*: Montenegro heeft weinig vooruitgang geboekt met de implementatie van de prioriteiten van het Europees Partnerschap op het gebied van *industrie en midden- en kleinbedrijf*. Een strategische beoordeling moet uitwijzen op welk gebied concurrentievoordelen en herstructureringsbehoeften bestaan en welke ontwikkelingen nodig zijn op het gebied van arbeidswetgeving, energie en milieubeleid, administratieve vereenvoudiging en transparantie.

Meer vooruitgang is nodig op het gebied van *landbouw* en voedselveiligheid, alsmede met betrekking tot *veterinaire en fytosanitaire vraagstukken*. Op het gebied van de *vissery* moeten inspectie en controlecapaciteit worden verbeterd.

Er is enige vooruitgang geboekt wat betreft de aanpassing aan de EU-normen op het gebied van *milieu* en de verdere harmonisatie geschiedt volgens schema. Verdere inspanningen zijn echter nodig ter verbetering van de tenuitvoerlegging en de handhaving. De versterking van de bestuurlijke capaciteit vereist bijzondere aandacht.

Montenegro heeft vorderingen geboekt op het gebied van *vervoer*. Het werkt aan de tenuitvoerlegging van de eerste overgangsfase van de Europese gemeenschappelijke luchtvaartruimte. Het land neemt actief deel aan de ontwikkeling van het kernnetwerk voor regionaal vervoer en aan het waarnemingscentrum voor vervoer in Zuidoost-Europa (SEETO). De nieuwe strategie voor de ontwikkeling van het nationale vervoer moet echter nog door de regering worden aangenomen. Ook op dit gebied moet de bestuurlijke capaciteit verder worden versterkt.

Er is enige vooruitgang geboekt in de *energiesector*, maar niet op alle gebieden evenveel. Er zijn nog steeds aanzienlijke lacunes in de energie-infrastructuur en het juridische en institutionele kader. De elektriciteitsvoorziening blijft een ernstig probleem. Verdere inspanningen zijn nodig voor de afronding en goedkeuring van de energiestrategie en de voltooiing van de hervormingen in de sector. Als partij bij het Verdrag tot oprichting van de energiegemeenschap moet Montenegro de relevante EU-wetgeving op energiegebied ten uitvoer leggen.

Er is enige vooruitgang geboekt op het gebied van de *informatiemaatschappij en de media*. Wetgevingsmaatregelen zijn nodig om de markt voor elektronische communicatie effectief te liberaliseren en aan te passen aan het *acquis* betreffende diensten van de informatiemaatschappij. De omroepautoriteit is volledig operationeel en heeft een onafhankelijk karakter, maar haar capaciteit moet worden versterkt. Montenegro heeft het UNESCO-Verdrag inzake culturele diversiteit nog niet geratificeerd; ook het Europees Verdrag inzake grensoverschrijdende televisie is nog niet ondertekend en geratificeerd. De voorbereidingen op dit gebied bevinden zich in een vroeg stadium.

Wat betreft *financiële controle*: interne financiële controle bij de overheid en externe audit zijn in de eerste ontwikkelingsfase en de onafhankelijkheid van het overheidsorgaan voor auditing moet met gepaste middelen worden versterkt.

Er is beperkte vooruitgang geboekt op het gebied van de *statistiek*. De capaciteit blijft zwak en er zijn grote tekortkomingen wat betreft coördinatie en hulpbronnen voor de statistische infrastructuur. De ontwikkeling van betrouwbare officiële statistieken moet een prioriteit worden.

Op het gebied van *justitie, vrijheid en veiligheid* is Montenegro begonnen met de totstandbrenging van het noodzakelijke juridische en institutionele kader, maar veel meer inspanningen zijn nodig. De *visumfaciliterings-* en *overnameovereenkomsten* tussen Montenegro en de Europese Gemeenschap zijn getekend. Montenegro moet zijn capaciteit om zijn eigen visumstelsel te implementeren nog steeds verbeteren nu het onafhankelijk is geworden en geleidelijk EU-normen invoeren. Er moeten biometrische paspoorten volgens EU-normen worden afgegeven. Op het gebied van *grenspolitie, asiel en migratie* zijn weinig vorderingen gemaakt; verdere inspanningen zijn nodig.

Het witwassen van geld blijft aanleiding geven tot ernstige bezorgdheid. De capaciteit van de politie is beperkt en er is nog geen degelijk toezicht op financiële transacties buiten het bankwezen om, met name wat betreft vastgoed en buitenlandse investeringen. Er is enige vooruitgang in de strijd tegen *drugssmokkel*, maar dit probleem blijft reden tot ernstige zorg.

Er zijn vorderingen geboekt op het gebied van de reorganisatie van de *politie*. Er is echter behoefte aan verdere versterking van de professionele capaciteit van de politie, gespecialiseerde opleiding en ontwikkeling van instrumenten voor gegevens- en risicoanalyse. In de strijd tegen *georganiseerde criminaliteit* doet Montenegro nog steeds onvoldoende. De georganiseerde criminaliteit blijft een ernstige bedreiging vormen. Aanzienlijke inspanningen zijn nodig om dit probleem aan te pakken. De hervorming van de wetgeving op het gebied van de strijd tegen *mensensmokkel* is gaande. Montenegro blijft vooral een land van bestemming en doorvoer.

De situatie op het gebied van *gegevensbescherming* is een bron van grote zorg. De Wet inzake de bescherming van persoonsgegevens is nog niet goedgekeurd. De huidige wetgeving voldoet niet aan de relevante prioriteit van het Europees Partnerschap en er is nog geen onafhankelijke toezichthoudende instantie opgericht.

Servië

Met de aanpak van de **politieke criteria** van het Europees partnerschap heeft Servië enige vooruitgang geboekt. In januari 2007 werden verkiezingen gehouden, die aan de internationale normen voldeden. In de daarop volgende periode kwam echter de scherpe verdeeldheid tussen de partijen tot uiting, waardoor de hervormingen op alle gebieden vertraging opliepen. De kwestie-Kosovo bleef de politieke agenda domineren. Nationalistische retoriek wordt nog steeds veel gebezigd en beïnvloedt het politieke klimaat negatief. Na een onzekere periode van enkele maanden werd in mei 2007 een nieuwe hervormingsgezinde regering gevormd. Deze behaalde snel positieve resultaten wat de medewerking aan het Joegoslavië-tribunaal betreft, waardoor de onderhandelingen met de Commissie over een stabilisatie- en associatieovereenkomst konden worden afgerond. Servië moet echter, voor die overeenkomst kan worden ondertekend, volledig voldoen aan zijn internationale verplichting om volledige medewerking aan het Joegoslavië-tribunaal te verlenen.

De democratie en de rechtsstaat moeten in Servië verder worden versterkt. Er is enige vooruitgang geboekt bij de uitvoering van de nieuwe *grondwet*, die in november 2006 in werking is getreden. Er is een constitutionele wet aangenomen, maar enkele bepalingen over met name het rechtsstelsel moeten nog ten uitvoer worden gelegd conform de Europese normen.

De werkzaamheden van het *parlement* hebben van de politieke situatie hinder ondervonden. De eerste zitting van het parlement na de inhuldiging werd voor bijna drie maanden geschorst als gevolg van de langdurige onderhandelingen over de regeringsformatie. Door de trage formatie en de scherpe politieke verdeeldheid zijn de werkzaamheden van het parlement negatief beïnvloed.

Gedurende de maanden die op de parlementsverkiezingen volgden, ontplooidde de demissionaire regering weinig activiteiten. De nieuwe *regering* legde de nadruk op haar programma voor Europese integratie, echter met gemengde resultaten. In augustus 2007 keurde de regering een actieplan voor de harmonisatie met het acquis goed om het hervormingsproces te versnellen. De Servische regering voerde de onderhandelingen over de stabilisatie- en associatieovereenkomst op een professionele wijze, wat bijdroeg aan de samenhang tussen de verschillende ministeries en instanties. De beleidscoördinatie moet echter worden verbeterd. Wat betreft het plaatselijk bestuur moet het juridische kader worden uitgewerkt.

De capaciteit op het gebied van het *openbaar bestuur* is over het algemeen goed. Er is een staatsombudsman benoemd en de regering moet nu de nodige maatregelen nemen om te zorgen dat deze zijn functie kan uitoefenen. De regelgevende instanties moeten worden versterkt om het nodige toezicht te kunnen uitoefenen en de naleving van wettelijke verplichtingen te waarborgen. Verdere hervormingen zijn nodig om op nationaal en subnationaal niveau een onpartijdig, verantwoordingsplichtig en efficiënt ambtenarenapparaat op te bouwen, dat werkt op basis van professionele loopbaanontwikkelingscriteria.

Het *civiele toezicht op het leger*, een belangrijke prioriteit van het partnerschap, is verbeterd. De nadruk moet in dit verband nu komen te liggen op het waarborgen van de effectiviteit van de parlementaire controle en de financiële supervisie. Meer in het algemeen echter ontbreekt nog het nieuwe herziene wetgevingskader voor defensie dat de grondwet vereist. Ook moet nog een aantal wetten worden aangenomen.

De *hervorming van het rechtsstelsel*, eveneens een belangrijke prioriteit van het partnerschap, heeft een achterstand opgelopen. Ook op dat terrein moet een nieuw juridisch kader tot stand worden gebracht. Het is momenteel zo dat de grondwet en de constitutionele wet mogelijkheden openlaten voor politieke beïnvloeding van benoemingen in de rechterlijke macht. De beroepshoven en bestuursrechtbanken zijn nog niet opgericht en het constitutionele hof functioneert sinds oktober 2006 niet meer. Verdere maatregelen op juridisch en managementgebied zijn nodig om de onafhankelijkheid en efficiëntie van het gerechtelijk apparaat te waarborgen.

Op het gebied van de *bestrijding van corruptie* is onder meer een actieplan aangenomen tot uitvoering van de nationale strategie tegen corruptie. In een aantal gevallen is met succes vervolging ingesteld vanwege corruptiemisdrijven. Corruptie is echter een wijdverbreid verschijnsel, dat een ernstig probleem vormt. Er moet een instantie voor corruptiebestrijding worden opgericht en het corruptiebestrijdingsplan moet nog volledig ten uitvoer worden gelegd. Op dit gebied is een systematischer aanpak nodig, die ook financiële controle, transparante procedures voor overheidsopdrachten en effectief parlementair toezicht inhoudt.

De algemene situatie op het gebied van de *eerbiediging van de mensenrechten en de bescherming van minderheden* is verbeterd. Servië is vrij goed op weg om aan zijn verplichtingen te voldoen. De nieuwe grondwet bevat een aantal bepalingen over mensenrechten en rechten van minderheden, maar Servië moet laten zien dat deze ook effectief worden gehandhaafd, en constitutioneel beroep dient mogelijk te zijn. De nieuwe grondwet verbiedt discriminatie, maar er is nog geen alomvattende antidiscriminatiewet. Er is vooruitgang geboekt wat de rechten van vrouwen en kinderen betreft. De bescherming van deze bevolkingsgroepen tegen alle vormen van geweld moet echter worden verbeterd en er moet nog steeds een gelijkekansenwet worden aangenomen. De problemen met de restitutie van eigendommen zijn nog niet opgelost.

Er is verbetering gekomen in de vertegenwoordiging van *minderheden* bij de overheid en het gebruik van minderheidstalen. Er is echter geen wetgeving aangenomen die de verkiezing van nationale raden en de taken van die raden regelt. De interetnische situatie in de Vojvodina is zich blijven verbeteren. De situatie in Zuid-Servië is stabiel gebleven, maar nog steeds gespannen. Wat het werk van de multi-etnische politiemacht betreft, zijn verbeteringen geconstateerd. De spanning binnen de etnisch-Albanese gemeenschap en in de betrekkingen met de Servische bevolking is echter gebleven. De situatie in de Sandžak is verslechterd. De religieuze tegenstellingen binnen de Moslimgemeenschap zijn verscherpt en er wordt vaker geweld gepleegd.

Er zijn maatregelen genomen voor een betere coördinatie van de activiteiten om de situatie van de *Roma*-bevolking te verbeteren. De levensomstandigheden van de Roma zijn echter nog steeds zeer zwaar en zij worden nog steeds sterk gediscrimineerd, met name op het gebied van onderwijs, sociale bescherming, gezondheidszorg, huisvesting en werkgelegenheid. Veel Roma ondervinden nog steeds moeilijkheden om persoonsdocumenten te verkrijgen, waardoor de toegang tot basisvoorzieningen wordt bemoeilijkt.

Op het gebied van *regionale vraagstukken en internationale verplichtingen* heeft Servië een positieve rol gespeeld bij de verbetering van de regionale samenwerking. Met name kunnen hier het Samenwerkingsproces voor Zuidoost-Europa (SEECP), de Regionale Samenwerkingsraad (RCC) en de gewijzigde Midden-Europese Vrijhandelsovereenkomst (CEFTA) worden genoemd. Servië moet zich echter constructiever opstellen tegenover de deelname van Kosovo (volgens Resolutie 1244 van de VN-Veiligheidsraad) aan regionale

samenwerking en andere fora. Over het algemeen zijn de bilaterale betrekkingen met de buurlanden goed.

De nieuwe regering is in haar programma een duidelijke verbintenis aangegaan om aan haar internationale verplichtingen te voldoen. De Servische autoriteiten hebben dan ook hun samenwerking met het Joegoslavië-tribunaal verbeterd, als gevolg waarvan twee aangeklaagden zijn gearresteerd en naar Den Haag zijn overgebracht. Er is een Nationale Veiligheidsraad ingesteld, waarvan de president van de Republiek voorzitter is en die belast is met de coördinatie van de werkzaamheden van militaire en civiele veiligheidsdiensten. De Nationale Raad voor samenwerking met het Joegoslavië-tribunaal is opnieuw ingesteld. Servië verleent echter nog steeds geen zodanig volledige medewerking aan het tribunaal dat de nog voortvluchtigen kunnen worden aangehouden. Volledige medewerking blijft voorwaarde voor de ondertekening van de stabilisatie- en associatieovereenkomst.

In februari 2007 kwam het Internationaal Gerechtshof tot de conclusie dat in Srebrenica genocide is gepleegd. Het Gerechtshof oordeelde in de zaak van Bosnië en Herzegovina tegen Servië en Montenegro dat Servië geen genocide had gepleegd in de zin van het Genocideverdrag. Het Gerechtshof was echter van oordeel dat Servië had nagelaten alle noodzakelijke maatregelen te nemen om de genocide van Srebrenica te voorkomen en de daders voor het gerecht te brengen.

Servië heeft deelgenomen aan besprekingen over de toekomstige status van Kosovo die onder auspiciën van de gezant voor Kosovo van de secretaris-generaal van de VN hebben plaatsgevonden. Servië wees echter de aanbevelingen daarvan af, en houdt eraan vast dat Kosovo een integrerend onderdeel van het land blijft, hoewel het Kosovo verregaande autonomie aanbiedt. De Servische autoriteiten nemen momenteel deel aan politieke besprekingen over de toekomstige status van Kosovo onder auspiciën van de internationale trojka van de EU, de VS en Rusland. Belgrado ontmoedigt nog steeds de deelname van de Serviërs in Kosovo aan de voorlopige instellingen voor zelfbestuur en verkiezingen in Kosovo. Servië heeft de Serviërs in Kosovo opgeroepen niet deel te nemen aan verkiezingen voor het voorlopige parlement en de gemeenteraden in Kosovo.

De Servische **economie** is sterk blijven groeien, maar op macro-economisch gebied vertoonde de vooruitgang een gemengd beeld. Doordat het effect van de begrotingsconsolidatie is verdwenen, zijn de fiscale en macro-economische risico's toegenomen. De zeer noodzakelijke structurele hervormingen gingen maar langzaam vooruit en de hoge werkloosheid bleef een groot probleem.

Wat de **economische criteria** betreft: Servië heeft enige vooruitgang geboekt in de richting van een functionerende markteconomie. Er moeten verdere hervormingsinspanningen worden geleverd om Servië in staat te stellen op de middellange termijn het hoofd te bieden aan de concurrentiedruk en de marktkrachten binnen de Unie.

De belangrijkste elementen van een gezond economisch beleid zijn grotendeels gehandhaafd. De economie is sterk blijven expanderen. Ook de instroom van buitenlands kapitaal is nog steeds aanzienlijk. De dalende inflatie heeft bijgedragen aan een stabiel klimaat voor het bedrijfsleven. De begroting bleef een overschot vertonen de investeringsactiviteiten zijn aanmerkelijk gestegen.

De privatisering van de banken in staatseigendom is ver gevorderd en de concurrentie in het bankwezen is groot. De nieuwe regering is slechts in beperkte mate bereid gebleken de privatisering van staatsbedrijven nieuw leven in te blazen. Het belang van het midden- en kleinbedrijf is gegroeid. De buitenlandse handel en investeringen zijn blijven groeien en de economische integratie met de EU is versterkt.

Ondanks de goede economische prestaties is de werkloosheid echter nog steeds groot. Verdere voortgang van de privatisering is nodig, en er is nog steeds niet echt sprake van een competitieve en dynamische particuliere sector. In de tweede helft van 2006 en in 2007 werd een expansief begrotingsbeleid gevoerd. De lonen in de openbare sector zijn aanzienlijk gestegen. Hierdoor zijn de uitgaven, uitgedrukt als percentage van het BBP, in 2007 aanmerkelijk gestegen, waardoor de externe onevenwichtigheden en de inflatiedruk toenamen. De niet voldoende flexibele arbeidsmarkt en de hoge socialezekerheidsbijdragen vormen nog steeds een belemmering voor de banengroei. De investeringen hebben belemmeringen ondervonden van de excessieve formaliteiten en ingewikkelde wetgeving. De handelsrechtbanken bleven kampen met een beperkte capaciteit en een gebrek aan deskundigheid. Er is een omvangrijke informele sector, die gestimuleerd wordt door gebrekkige regelgeving en wetshandhaving. Dit tast de belastinggrondslag, het vermogen van de overheid om het economisch beleid uit te voeren en het ondernemingsklimaat aan.

Wat de **Europese normen** betreft is uit de onderhandelingen over de stabilisatie- en associatieovereenkomst gebleken dat Servië de bestuurlijke capaciteit heeft om toenadering tot de EU te verwezenlijken. Servië moet goed in staat worden geacht om een toekomstige stabilisatie- en associatieovereenkomst ten uitvoer te leggen, als deze capaciteit naar behoren wordt benut.

Servië heeft enige vooruitgang geboekt bij de aanpak van de prioriteiten van het partnerschap die betrekking hebben op de **interne markt**. Op het gebied van het *vrije verkeer van goederen* heeft Servië een nieuwe accreditatie-instantie ingesteld en vooruitgang geboekt met de publicatie van nationale normen. De bestuurlijke capaciteit en het wetgevingskader moeten echter nog verder worden ontwikkeld. Het lidmaatschap van de *WTO* is voor Servië dichterbij gekomen. Verbeteringen op bestuurs- en wetgevingsgebied kunnen worden gemeld met betrekking tot *douane en belastingen*. Servië heeft zijn accijnswetgeving gewijzigd en de wetgeving inzake het douanetarief geharmoniseerd met de gecombineerde nomenclatuur van de EU. De handhavingscapaciteit is echter nog beperkt. Er is enige vooruitgang geboekt op het gebied van *mededinging* door de oprichting van de Commissie voor concurrentiebescherming. De onafhankelijkheid van de commissie moet echter worden gewaarborgd. Er is echter weinig vooruitgang op het gebied van de controle op de overheidssteun; er is nog geen onafhankelijke autoriteit voor overheidssteun. Weinig vooruitgang is ook te melden op het gebied van *overheidsopdrachten*. Hier moet de wetgeving worden aangepast en de bestuurlijke capaciteit versterkt. Enige vorderingen zijn gemaakt op het gebied van *intellectuele-eigendomsrechten*, vooral door verduidelijking van de status van het instituut voor intellectuele-eigendomsrechten, waarmee een einde kwam aan een institutionele impasse die een jaar heeft geduurd. Op het gebied van de *werkgelegenheid* is er weinig vooruitgang geweest. De werkzaamheden met betrekking tot *sociaal beleid* zijn voortgezet: zo is het juridisch kader voor gezondheid en veiligheid op de arbeidsplaats ontwikkeld. Ook op het gebied van het *onderwijs* is er weinig vooruitgang geweest. Er moet meer worden gedaan om de bestuurlijke capaciteit te versterken, de coördinatie tussen de verantwoordelijke instellingen te verbeteren en de koppeling met de arbeidsmarkt te versterken.

Servië heeft vorderingen gemaakt met de aanpassing van *sectoraal beleid* aan de Europese normen. Op het gebied van de *industrie en het midden- en kleinbedrijf* schaart Servië zich volledig achter het Europees Handvest voor het midden- en kleinbedrijf. De voorbereidingen van Servië op het gebied van de *landbouw* verlopen voorspoedig. De inspanningen moeten echter worden volgehouden en uitgebreid tot een aantal meer specifieke gebieden, zoals veterinaire en fytosanitaire aangelegenheden en voedselveiligheid. Er is vooruitgang geboekt bij de verbetering van de kwaliteit en betrouwbaarheid van de *statistieken* inzake de arbeidsmarkt en zakelijke activiteiten, maar voor landbouwstatistieken en versterking van de bestuurlijke capaciteit zijn verdere inspanningen nodig.

Servië heeft enige vooruitgang geboekt ten aanzien van de prioriteiten op *vervoersgebied* die in het Europees partnerschap zijn opgenomen. Er wordt gewerkt aan de tenuitvoerlegging van de eerste overgangsfase van de overeenkomst betreffende de totstandbrenging van een Europese gemeenschappelijke luchtvaartruimte. Deze overeenkomst wordt door Servië echter in de praktijk niet toegepast. Het land participeert actief in de ontwikkeling van het kernnetwerk voor regionaal vervoer en het waarnemingscentrum voor vervoer in Zuidoost-Europa. Er zijn verdere inspanningen vereist op het gebied van het wegvervoer, spoorvervoer en gecombineerd vervoer, en voor de gehele vervoerssector moet een nationale strategie worden geformuleerd. Enige verbetering is opgetreden in de *energiesector*, met name door het liberaliseren van de interne energiemarkt. Het energiebeleid verkeert echter nog in een vroeg ontwikkelingsstadium, en er zal bijzondere nadruk moeten worden gelegd op het verbeteren van de energie-efficiëntie, hernieuwbare energie en stralingsbescherming. Als lid van de Energiegemeenschap moet Servië de relevante EU-energiewetgeving ten uitvoer leggen.

Weinig vooruitgang is te melden wat betreft de *informatiemaatschappij en de media*. Het nationale Omroepagentschap moet letten op transparantie en verantwoording. Er is weinig vooruitgang geweest bij de vaststelling van *milieuwetgeving* overeenkomstig het Europees partnerschap. Er is gewerkt aan de oprichting van inspectieorganen, maar deze hebben onvoldoende capaciteit om consequente handhaving van de milieuwetgeving te garanderen.

Servië heeft onvoldoende vorderingen gemaakt op het gebied van *financiële controle* – op dit gebied zijn er in de verslagperiode weinig ontwikkelingen te melden. Er moeten maatregelen worden genomen om een alomvattend, effectief stelsel voor interne financiële controle bij de overheid op te zetten.

Enige vooruitgang is geboekt op het gebied van *justitie, vrijheid en veiligheid*. Met de EU zijn overeenkomsten gesloten over versoepeling van de visumregels en overname. De wet over reisdocumenten is goedgekeurd. De huidige visumregeling is echter niet volledig in overeenstemming met de Europese normen. Ook moeten paspoorten met biometrische gegevens die aan de EU-normen voldoen worden afgegeven. De vreemdelingenwet is nog niet goedgekeurd. Enige verbetering is opgetreden op het gebied van de *grenscontrole*: zo werd de controle van de staatsgrenzen overgedragen van het leger naar het ministerie van Binnenlandse Zaken. Er moet verder worden gestreefd naar ontwikkeling van een geïntegreerd grensbeheersysteem. Betere resultaten zijn geboekt wat betreft de aanpak van *illegale migratie*, maar weinig vorderingen zijn te melden op *asielgebied*.

Het *witwassen* van geld is een ernstig probleem in Servië. De tenuitvoerlegging van het nieuwe wetgevingskader verloopt traag. Er is nog steeds geen wetgeving vastgesteld inzake voorkoming van witwassen en financiering van terrorisme. Er zijn geen effectieve maatregelen inzake de verplichting tot het afleggen van vermogensverklaringen en de controle daarop. De samenwerking tussen de betrokken staatsinstanties moet worden verbeterd.

De wetgeving inzake *drugsbestrijding* is grotendeels in overeenstemming met de internationale verdragen. De Servische handhavingsautoriteiten hebben, ondanks de geringe middelen waarover zij beschikken, enige vooruitgang geboekt bij de bestrijding van drugsmokkel. Servië ligt op een doorvoerroute door de Balkan en is daardoor een doorvoerland voor allerlei soorten drugs. Weinig vooruitgang is geboekt bij de aanpak van drugsmisbruik en de formulering van een nationale strategie.

De *politiewet* bevindt zich in de tenuitvoerleggingsfase en de meeste verordeningen zijn nu vastgesteld. Verdere inspanningen zijn nodig ter versterking van de algemene bestuurlijke en professionele capaciteit van de politie en ter verbetering van de transparantie.

Enige vooruitgang is geboekt bij de bestrijding van *georganiseerde misdaad*: belangrijke rechtszaken zijn afgerond, resulterend in onder andere de veroordeling van de daders van de moord op voormalig premier Đinđić. De georganiseerde misdaad stelt Servië echter voor ernstige problemen, en meer gecoördineerde inspanningen zijn dan ook vereist. Het actieplan tot uitvoering van de nationale strategie voor de bestrijding van georganiseerde misdaad is nog niet aangenomen. De gespecialiseerde politiediensten hebben onvoldoende capaciteit om hun taak volledig uit te voeren. De bepalingen inzake de beslaglegging op de opbrengsten van misdrijven worden niet adequaat uitgevoerd en er moet verdere wetgeving worden vastgesteld over de inbeslagname van criminele vermogens.

Er is vooruitgang geboekt bij de bestrijding van *mensenhandel* doordat de regionale samenwerking is verbeterd en een nationale strategie is aangenomen. Er wordt nu erkend dat Servië oorsprongland, doorvoerland en bestemmingsland is voor mensensmokkel. De ontwikkeling van een alomvattende aanpak voor de bestrijding van terrorisme verkeert in Servië nog in een vroeg stadium. Bij de gerechtelijke politie is hiervoor een speciale afdeling opgericht. Een aantal internationale verdragen is nog steeds niet geratificeerd. Weinig vorderingen zijn gemaakt op het gebied van *de bescherming van persoonsgegevens*. De huidige wetgeving is niet in overeenstemming met de Europese normen.

Kosovo volgens Resolutie 1244 van de VN-Veiligheidsraad

Wat de *politieke criteria* betreft, heeft Kosovo bij de aanpak van sommige belangrijke prioriteiten van het partnerschap vooruitgang geboekt. De voorlopige instellingen voor zelfbestuur vervullen hun kerntaken op de gebieden waarvoor zij bevoegd zijn. Het interim-bestuur van de Verenigde Naties in Kosovo (UNMIK) draagt echter nog steeds de uiteindelijke wetgevings- en uitvoerende bevoegdheid. De betrekkingen tussen de Serviërs en Albanen in Kosovo blijven moeizaam. Versterking van de rechtsstaat, bestrijding van corruptie, bestrijding van de georganiseerde misdaad en verbetering van de dialoog tussen de Servische en de Albanese bevolkingsgroep zijn voor Kosovo de grootste politieke uitdagingen.

Op het gebied van *democratie en de rechtsstaat* is de algemene stabiliteit in stand gehouden, ondanks de vertraging bij de vaststelling van de status en een aantal incidenten. Ook is vooruitgang geboekt bij de overdracht van verantwoordelijkheden naar de voorlopige instellingen voor zelfbestuur. De vraag wat de status van Kosovo moet worden, blijft het politieke toneel echter domineren. De politieke leiders van Kosovo nemen deel aan het proces van de vaststelling van de status en hebben samen met de internationale gemeenschap en de planningteams van de EU gewerkt aan de voorbereidingen voor de tenuitvoerlegging van het statusbesluit, in overeenstemming met het voorstel van de speciale gezant van de secretaris-generaal van de Verenigde Naties⁹. Zij nemen momenteel deel aan politieke besprekingen over de toekomstige status van Kosovo onder auspiciën van de internationale trojka van de EU, de VS en Rusland. Over het algemeen participeren de Serviërs in Kosovo niet in de voorlopige instellingen voor zelfbestuur. De autoriteiten oefenen slechts in beperkte mate het gezag uit over bepaalde gebieden waar parallelle instellingen, waaronder parallelle rechtbanken die het Servische recht toepassen, zijn blijven bestaan. Dit geldt vooral voor de noordelijke gemeenten. De Kosovaarse instellingen moeten op alle niveaus worden versterkt.

Het Kosovaarse *parlement* participeert actiever in het wetgevingsproces, doordat zijn capaciteit op bestuurs- en wetgevingsgebied is versterkt. Voor het eerst werden de werkzaamheden van het parlement gebaseerd op een jaarlijks werkprogramma. De capaciteit op bestuurs- en wetgevingsgebied moet echter nog meer worden versterkt.

De *coalitieregering* is stabiel gebleken. De capaciteit voor centrale coördinatie van het kabinet van de minister-president is vergroot. Voor de regering hebben aangelegenheden met betrekking tot Europese integratie hoge prioriteit. De regering neemt actief deel aan bijeenkomsten in het kader van het voortgangsbewakingsmechanisme van het stabilisatie- en associatieproces. De regering is actiever geworden in haar activiteiten om toenadering te zoeken tot etnische minderheden, met name de Serviërs. Er is een Serviër tot minister benoemd. De gemeenten gaan beter om met hun budgettaire beperkingen. De samenwerking tussen overheidsinstanties en tussen de centrale en de gemeentelijke autoriteiten verloopt echter nog steeds moeizaam. De streefcijfers die de regering heeft vastgesteld voor de vertegenwoordiging van minderheden in het bestuur zijn nog niet gehaald.

De efficiëntie van het *openbaar bestuur* is versterkt. De regering heeft een actieplan voor de hervorming van het openbaar bestuur vastgesteld. De onafhankelijke commissie voor toezicht werkt er nu aan om een professionele, onpartijdige en verantwoordelijke overheidsdienst op te bouwen. De centrale en plaatselijke overheid in Kosovo functioneert echter nog zwak en inefficiënt. Ambtenaren zijn onderhevig aan politieke beïnvloeding. De hervormingen moeten dus in praktijk worden gebracht.

⁹ Document S/2007/168/Add. 1 van de VN-Veiligheidsraad.

Het *justitiële stelsel* is nog zwak en instabiel; er zijn echter op wetgevingsgebied eerste stappen gezet om de noodzakelijke structuren op te bouwen, en een en ander moet nu ten uitvoer worden gelegd. Het ministerie van Justitie en de Kosovaarse Raad van Justitie werken aan de opbouw van de capaciteit om de bevoegdheden uit te oefenen die UNMIK aan hen heeft overgedragen. Beide instellingen hebben een hervormingsstrategie vastgesteld. Het ministerie heeft een werkprogramma voor 2007 vastgesteld. Het bureau van de speciale aanklager is inmiddels operationeel. Het justitiële stelsel is echter zwak en kwetsbaar, doordat het functioneert binnen een complexe juridische omgeving die door aanzienlijke onzekerheid wordt gekenmerkt. Er is een aanzienlijke achterstand bij de behandeling van rechtszaken, bijvoorbeeld met betrekking tot de onlusten van maart 2004.

Het agentschap voor *corruptiebestrijding* is sinds februari 2007 operationeel. De wet en het actieplan inzake corruptiebestrijding schrijven voor dat politici en hoge ambtenaren opgave doen van hun vermogen. Corruptie is echter een wijdverbreid verschijnsel, dat een zeer ernstig probleem vormt.

Wat de *mensenrechten en de bescherming van minderheden* betreft, is weinig vooruitgang geboekt. Het institutionele en juridische kader voor de bescherming van de vrijheid van meningsuiting is weliswaar verbeterd, maar er wordt nog steeds onterechte druk op de media uitgeoefend, waardoor het open publieke debat ernstig wordt gehinderd. Minderheden en andere kwetsbare groepen ondervinden beperkingen op de uitoefening van hun vrijheid van vereniging en vergadering. De godsdienstvrijheid wordt niet volledig geëerbiedigd; de aanvallen op religieuze plaatsen houden aan, en het onderzoek leidt niet altijd tot een overtuigend resultaat. Het stelsel voor rechtshulp is nog niet volledig functioneel. Er is enige vooruitgang geboekt bij de verbetering van het penitentiair stelsel, maar de infrastructuur en de beveiligingsnormen moeten worden verbeterd.

De bewustheid van *vrouwenrechten* is in de Kosovaarse samenleving gering. De wetgeving inzake de gelijkheid van vrouwen en mannen moet verder worden uitgewerkt en de tenuitvoerlegging moet worden verbeterd. Vrouwen moeten beter worden beschermd tegen alle vormen van geweld. De *rechten van kinderen* worden niet volledig geëerbiedigd en de mechanismen voor hun bescherming zijn inadequaat. De kindersterfte is nog hoog in Kosovo. De integratie en de bescherming van *sociaal kwetsbare bevolkingsgroepen* zijn niet volledig gewaarborgd. Er is wetgeving tegen discriminatie ontwikkeld die in overeenstemming is met de EU-normen, maar bij de tenuitvoerlegging daarvan is nog weinig vooruitgang geboekt. *Eigendomsrechten* worden niet altijd geëerbiedigd en worden verzwakt door dubbelzinnigheden en rechtsonzekerheid. De handhaving van besluiten en rechterlijke uitspraken is onvoldoende.

Zeer weinig vooruitgang is geboekt in verband met *repatrianten, vluchtelingen en binnenslands ontheemden*. De integratie en de bescherming van *repatrianten en binnenslands ontheemden* zijn niet volledig gewaarborgd.

De *rechten van minderheden* worden in Kosovo door de wet gewaarborgd, maar in de praktijk is dit van beperkte betekenis als gevolg van veiligheidsoverwegingen. De regeringsleiders hebben zich ingespannen om de minderheidsgemeenschappen te bereiken; deze inspanningen moeten worden geïntensiveerd en worden gevolgd door concrete actie. De minderheden hebben in toenemende mate vertrouwen in de ombudsman. De minderheden kunnen hun rechten echter beperkt uitoefenen als gevolg van de algemene situatie. De levensomstandigheden van de Roma, Ashkali en “Egyptenaren” zijn echter nog steeds zeer zwaar en zij worden nog steeds sterk gediscrimineerd, met name op het gebied van onderwijs, sociale bescherming, gezondheidszorg, huisvesting en werkgelegenheid. Er is nog geen omvattende integratiestrategie voor de Roma, Ashkali en “Egyptenaren”.

Wat *regionale aangelegenheden en internationale verplichtingen* betreft, participeert Kosovo actief en constructief in regionale samenwerkingsinitiatieven, voor zover de status van Kosovo dat toelaat. De Midden-Europese Vrijhandelsovereenkomst (CEFTA) is ondertekend. Kosovo neemt deel aan het Waarnemingscentrum voor vervoer in Zuidoost-Europa (SEETO). Kosovo voert de bepalingen uit die voortvloeien uit het verdrag tot oprichting van de Energiegemeenschap en de overeenkomst betreffende de totstandbrenging van een Europese gemeenschappelijke luchtvaartruimte.

Wat de medewerking met het Joegoslavië-tribunaal betreft is enige vooruitgang geboekt, maar intimidatie van getuigen is nog steeds een probleem.

De **economische ontwikkeling** van Kosovo wordt nog steeds ernstig gehinderd door politieke onzekerheden, een tekortschietende rechtsstaat, een beperkte productiecapaciteit en een zwakke infrastructuur. De zeer hoge werkloosheid is een bron van ernstige zorg. Het economisch beleid is over het algemeen gezond, en enige hervormingen zijn doorgevoerd, maar de economische groei was opnieuw bescheiden en de externe balans is nog steeds precair.

Wat de **economische criteria** betreft, heeft Kosovo enige vooruitgang geboekt in de richting van de totstandkoming van een functionerende markteconomie. Het land moet zich aanzienlijke verdere hervormingsinspanningen getroosten, wil het op de lange termijn het hoofd kunnen bieden aan de concurrentiedruk en de marktkrachten in de Unie.

Het economisch beleid was over het algemeen gezond en marktgericht. De inflatie was laag en het prijsniveau van binnenlandse goederen en diensten is gedaald. De uitvoering van de begroting in 2006 en de eerste helft van 2007 leidde tot een aanzienlijk overschot. Dit was grotendeels te danken aan een buitengewone, sterker dan verwachte stijging van de inkomsten en lager dan begrote overheidsinvesteringen. Kosovo is geen externe staatsschulden aangegaan. De privatisering van ondernemingen die voorheen collectief eigendom waren, is aanzienlijk versneld, hoewel er nog veel werk verricht moet worden. De verzelfstandiging van staatsbedrijven is vrijwel afgerond, maar de herstructurering moet doorgaan. De financiële sector is verder gegroeid en geconsolideerd, en in meerdere mate in buitenlandse handen gekomen.

De groei was echter relatief bescheiden en de werkloosheid is zeer hoog gebleven. Het functioneren van de marktmechanismen en het ondernemingsklimaat worden nog steeds aangetast door een inadequate tenuitvoerlegging van de rechtsstaat, door onzekerheid in verband met de status van Kosovo en door fiscale risico's. De coördinatie van het economisch beleid bleef zwak, waardoor het moeilijk was een beleidsconsensus tot stand te brengen en politieke verbintenissen te honoreren. De positie van de externe rekeningen was nog steeds

precair, aangezien het handelstekort bleef toenemen. De exportcapaciteit en het concurrentievermogen van Kosovo zijn nog steeds ontoereikend. De ontwikkeling van een levensvatbare particuliere sector werd gehinderd door beperkte toegang tot financiering, een gebrek aan rechtszekerheid, een onvoldoende opgeleide beroepsbevolking, een zwakke technologische basis en de slechte toestand van de infrastructuur voor vervoer, energie en communicatie. De sector financiële bemiddeling werd nog steeds gehinderd door grote renteversillen. Er is een omvangrijke informele sector, die gestimuleerd wordt door aanhoudend gebrekkige regelgeving en wetshandhaving. Dit tast de belastinggrondslag, het vermogen van de overheid om het economisch beleid uit te voeren en het ondernemingsklimaat aan.

Kosovo heeft verdere vorderingen gemaakt wat betreft de aanpassing van zijn wetgeving en beleid aan de **Europese normen**. Op sommige gebieden, zoals douane en vrij verkeer van goederen, kon de vooruitgang van de voorgaande jaren worden voortgezet. De vorderingen bij de effectieve tenuitvoerlegging en handhaving van de wetgeving zijn echter gering. Meer inspanningen zijn nodig om de nodige bestuurlijke capaciteit tot stand brengen voor verdere aanpassing aan de Europese normen en tenuitvoerlegging daarvan; dit betreft met name de bestrijding van georganiseerde misdaad, de bescherming van de buitengrenzen en de binnengrenzen met Servië, belastingen en energie.

Enige vooruitgang is geboekt bij de tenuitvoerlegging van de prioriteiten van het Europees partnerschap op het gebied van **de interne markt** van de EU. Kosovo verkeert echter in een zeer vroeg stadium wat de inspanningen voor de naleving van de Europese normen betreft. Enige vorderingen zijn gemaakt wat het *vrije verkeer van goederen* betreft, met name de totstandbrenging van de noodzakelijke wetgeving en horizontale infrastructuur. Op het gebied van horizontale maatregelen en normalisatie was er weinig vooruitgang. Het juridische kader voor de *vrijheid van dienstverlening* en het *recht van vestiging* is nog onsamenhangend. Op het gebied van het *vrije verkeer van kapitaal* moet de overbrenging van Servische dinars naar de gebieden die voornamelijk door Kosovo-Serviërs worden bewoond, transparanter gebeuren.

Goede vooruitgang kan worden gemeld wat betreft de *douane*. De capaciteit van de douanedienst is versterkt; de afdeling naleving van douaneverplichtingen, de douane-inlichtingendienst en de onderzoeksafdeling zijn versterkt en inmiddels operationeel. Weinig vooruitgang is te melden wat betreft *belastingen*. De belastingadministratie is niet effectief. De belastingdienst heeft nog onvoldoende capaciteit om de belastingwetgeving te handhaven. Ten aanzien van *mededinging* zijn weinig ontwikkelingen te melden. Op het gebied van overheidsopdrachten is een wet uitgevaardigd tot wijziging van de wet van 2004. Verdere inspanningen zijn echter vereist om ervoor te zorgen dat de overheidsopdrachten van Kosovo beter aan de Europese normen voldoen. Er is weinig vooruitgang genoteerd op het gebied van de wetgeving inzake *intellectuele eigendom*. Namaak en piraterij zijn wijdverbreid.

Geen bijzondere vorderingen kunnen worden gemeld ten aanzien van de Europese normen op het gebied van *sociaal beleid* en *werkgelegenheidsbeleid*. Er is geen alomvattende werkgelegenheidsstrategie, en de arbeidsinspectie heeft onvoldoende capaciteit om toezicht te houden op de tenuitvoerlegging van de essentiële arbeidswetgeving. Wat de Europese normen op het gebied van *onderwijs en onderzoek* betreft, is enige vooruitgang geboekt met betrekking tot het onderwijs. De capaciteit van het onderwijs- en opleidingsstelsel is echter nog zeer rudimentair, en inspanningen zijn nodig om normen vast te stellen en te zorgen voor samenhang van het stelsel voor hoger onderwijs.

Wat de ontwikkeling van **sectoraal beleid** betreft, kan enige vooruitgang worden gemeld op het gebied van de *industrie en het midden- en kleinbedrijf*: een bedrijf oprichten kan nu sneller en goedkoper. De voorbereidingen op dit gebied verkeren echter nog in een vroeg stadium.

Weinig vooruitgang is te melden wat betreft *landbouw*, veterinaire en fytosanitaire aangelegenheden en *visserij*.

Enige vooruitgang is te melden wat betreft het *milieu*. Er is een aantal belangrijke wetten aangenomen en de meeste nutsbedrijven voor watervoorziening en afvalverwijdering zijn geconsolideerd en verzelfstandigd. Deze nutsbedrijven hebben echter te kampen met problemen op het gebied van de inning van betalingen. De bestuurlijke structuren zijn meestal nog fragiel, en moeten worden versterkt om Kosovo in staat te stellen zijn milieuproblemen het hoofd te bieden. De bewustheid van milieuproblematiek bij de bevolking is nog zeer gering.

Enige vooruitgang is te melden op het gebied van *vervoer* in het algemeen. UNMIK heeft de overeenkomst betreffende de totstandbrenging van een Europese gemeenschappelijke luchtvaartruimte namens Kosovo ondertekend. Kosovo participeert actief in de ontwikkeling van het kernnetwerk voor regionaal vervoer en het waarnemingscentrum voor vervoer in Zuidoost-Europa (SEETO). Wat de spoorwegen betreft, is de vooruitgang echter beperkt. Op het gebied van *energie* moet Kosovo als lid van de Energiegemeenschap de energiewetgeving van de EU toepassen. De op dit gebied nog resterende problemen zijn echter zeer aanzienlijk. De institutionele en wetgevende capaciteit van de betrokken administratieve structuren is nog steeds zwak. De elektriciteitsvoorziening is onbetrouwbaar, vooral op het platteland en in afgelegen gebieden. De inning van de betalingen is nog steeds problematisch.

Weinig vooruitgang is te melden wat betreft de *informatiemaatschappij en de media*. De markt voor elektronische communicatie moet nog steeds effectief worden geliberaliseerd en de concurrentie moet worden versterkt. Er is vooruitgang geboekt bij de hervorming van de media en er moet voor worden gezorgd dat de financiering van de openbare omroep, de onafhankelijke mediacommissie en het fonds voor minderheidsmedia stabiel en duurzaam is.

Enige vooruitgang is geboekt op het gebied van *financiële controle*. Weinig vooruitgang kan worden gemeld wat betreft *statistiek*. De infrastructuur voor statistiek en de beheerscapaciteit van het bureau voor de statistiek zijn onvoldoende.

Op het gebied van **justitie, vrijheid en veiligheid** is vooruitgang geboekt bij de aanpassing van wetgeving en praktijk aan de Europese normen, maar niet op alle gebieden even sterk. Kosovo heeft geen *visum*regeling. Er moet worden gewerkt aan de invoering van biometrische paspoorten die aan de EU-normen voldoen. Hoewel UNMIK de uiteindelijke verantwoordelijkheid heeft voor *het grensbeheer* en KFOR de groene grens beheert, is de afdeling (binnen)grensbeheer van de politie van Kosovo belast met het beheer van het personenverkeer door Kosovo. Overeenkomsten voor samenwerking en wederzijdse steunverlening zijn gesloten tussen de grenspolitie, de douane, de veterinaire dienst en de voedselautoriteit en het ministerie van Cultuur, Jeugdzaken en Sport. De controle op het personenverkeer naar en van Kosovo voldoet echter niet altijd aan de Europese normen.

Kosovo heeft geen *asielwet*. Er is geen opvang en huisvesting voor asielzoekers. Slechts zeer weinig personen vragen in Kosovo asiel aan. Op het gebied van *overname* moeten de voorlopige instellingen voor zelfbestuur zich beter voorbereiden op een toename van het aantal terugkerenden, in overeenstemming met de Europese normen. Er zijn nog geen specifieke wetten, strategieën of actieplannen en geen begrotingsvoorzieningen.

De verantwoordelijkheid voor het bestrijden van *witwassen* is slechts gedeeltelijk overgedragen aan de voorlopige instellingen voor zelfbestuur. Er is ongelijkmatige vooruitgang geboekt bij de bestrijding van witwassen. Het onderzoek van een aantal gevallen is afgesloten, echter zonder dat gerechtelijke vonnissen werden uitgesproken. Doordat zich een groot aantal verschillende instanties met de bestrijding van witwassen bezighoudt en de taakverdeling niet duidelijk is geregeld, worden onderzoek en vervolging van witwasmisdrijven gehinderd. Een groot probleem is nog dat er geen gespecialiseerde aanklagers zijn voor witwassen en economische misdrijven.

Kosovo is een van de grootste doorvoerroutes voor *drugs* naar West-Europa. Er is enige vooruitgang geboekt door het aannemen van nieuwe wetgeving en het versterken van de betrokken bestuurlijke structuren. De hoeveelheid onderschepte drugs is toegenomen. Er is echter geen strategie om het illegale vervoer en het gebruik van drugs te voorkomen en bestrijden. Drugsmokkel blijft een ernstig probleem.

Enige vooruitgang kan worden gemeld wat betreft de *politie*. De politie van Kosovo voert haar taken over het algemeen uit op professionele en bekwame wijze, vooral in het geval van minder ernstige misdrijven. Het onderzoek bij ernstige misdrijven blijft echter nog in gebreke. De samenwerking tussen diensten onderling en met het buitenland verloopt niet altijd bevredigend. Er is geen politiewet. De detentiefaciliteiten bij de politie voldoen niet aan de internationale normen. Er zijn geen uniforme procedures en daarmee verband houdende vormen van in verzekeringstelling. Kosovo heeft nog steeds geen strategie voor criminaliteitspreventie, noch op centraal, noch op regionaal niveau.

De bestrijding van *georganiseerde criminaliteit*, waaronder mensenhandel, is nog steeds een enorm probleem. Het aantal gevallen van georganiseerde misdaad waarnaar onderzoek is ingesteld, is in de eerste helft van 2007 aanmerkelijk gestegen. De bestuurlijke structuren op dit gebied zijn versterkt, maar ze zijn nog steeds onvoldoende doeltreffend als gevolg van een gebrek aan vaardigheden en uitrusting. De wetgeving om de georganiseerde misdaad aan te pakken is nog onvoldoende. Het gaat hierbij met name om de bescherming van getuigen, de inzet van infiltranten, de inbeslagname van criminele vermogens, de antimaffiawet en de wet betreffende de georganiseerde misdaad. Er is geen strategie voor de inzameling van wapens. Kosovo is nog steeds een bestemmings- en doorgangsgebied voor de *mensenhandel*. Er is geen speciale wetgeving op dit gebied.

Geen ontwikkelingen zijn te melden wat de *bescherming van persoonsgegevens* betreft. Er is nog steeds geen algemene wetgeving inzake gegevensbescherming en geen onafhankelijke toezichthoudende instantie.

Turkije

Turkije voldoet nog steeds in voldoende mate aan de **politieke criteria** van Kopenhagen. Na de constitutionele crisis in het voorjaar werden vervroegde parlementsverkiezingen gehouden volledig overeenkomstig democratische normen en de rechtsstaat. In 2007 werd echter op het vlak van de politieke hervormingen beperkte vooruitgang geboekt. Er zijn nog aanzienlijke inspanningen vereist meer bepaald inzake de vrijheid van meningsuiting, burgerlijke controle op het leger, en de rechten van niet-islamitische religieuze gemeenschappen. Er is ook nog vooruitgang nodig op het gebied van de corruptiebestrijding, de hervorming van het rechtsstelsel, de vakbondsrechten, en de rechten van vrouwen en kinderen.

Wat de **democratie en de rechtsstaat** betreft, verliepen de parlementsverkiezingen vrij en eerlijk, was er een hoge opkomst en is het nieuwe *parlement* nu meer representatief voor de politieke verscheidenheid in het land. De verkiezing van de voorzitter van het parlement in augustus verliep overeenkomstig de grondwet. Er werd een nieuwe regering gevormd en er werd een op de EU georiënteerde hervormingsagenda gepresenteerd.

Er is enige vooruitgang geboekt op het gebied van de wetgevende hervorming van het *openbare bestuur* en de ambtenarij.

Wat de *burgerlijke controle op de strijdkrachten* betreft, bevestigde de afloop van de constitutionele crisis van het voorjaar opnieuw de voorrang van het democratische proces. Toch heeft het leger publiek stelling genomen over kwesties die buiten zijn bevoegdheid vallen en moeten de volledige burgerlijke controle op de strijdkrachten en het parlementaire toezicht op de defensie-uitgaven nog steeds worden ingesteld.

Op het gebied van de verbetering van de doeltreffendheid van het *rechtsstelsel* is enige vooruitgang geboekt. De opleiding van rechters, aanklagers en personeel van de rechtbanken, alsook de modernisering, werden voortgezet. Er blijven nog punten van zorg inzake de onpartijdigheid en de onafhankelijkheid van het gerecht.

Er is weinig vooruitgang geboekt op het gebied van de *corruptiebestrijding*. Corruptie is wijdverbreid. Het blijvende ontbreken van een omvattende strategie, actieplan en coördinatiemechanisme voor het anti-corruptiebeleid is een punt van zorg.

Wat betreft de **mensenrechten en de bescherming van de minderheden**, heeft Turkije vooruitgang geboekt met de ratificatie van internationale rechtsinstrumenten inzake de mensenrechten en de tenuitvoerlegging van de vonnissen van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. Er zijn echter verdere inspanningen vereist. Het institutionele kader voor de mensenrechten moet worden verbeterd.

Het Turkse wettelijke kader omvat een omvattend geheel van voorzorgsmaatregelen tegen *foltering en slechte behandeling*. De neerwaartse trend van het aantal gerapporteerde gevallen van foltering en slechte behandeling werd voortgezet. Toch komen er nog steeds gevallen voor, in het bijzonder voor het begin van de hechtenis. Turkije moet de aantijgingen van schendingen van de mensenrechten door de veiligheidsdiensten diepgaander onderzoeken.

Wat de *vrijheid van meningsuiting* betreft, nam de vervolging van journalisten, intellectuelen en mensenrechtenactivisten voor de uiting van niet gewelddadige meningen in 2007 toe. Dit heeft tot zelfcensuur geleid. Artikel 301 en andere bepalingen van het Turkse strafwetboek waarmee de vrijheid van meningsuiting wordt ingeperkt, moeten op één lijn worden gebracht met het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en met de jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.

Wat de *godsdienstvrijheid* betreft, moet nog steeds een wettelijk kader worden vastgesteld overeenkomstig het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens zodat alle religieuze gemeenschappen ongehinderd kunnen functioneren. Er was geen vooruitgang wat de moeilijkheden betreft waarmee niet-islamitische gemeenschappen en de Alevitische gemeenschap te kampen hebben. De autoriteiten moeten grotere inspanningen leveren om discriminatie, intolerantie en daarmee verband houdende gewelddaden te voorkomen.

De publieke belangstelling voor kwesties als de gelijkheid van vrouwen en mannen is verder toegenomen en er werden meer maatregelen getroffen om de *rechten van de vrouw* te verbeteren. Meer bepaald is vooruitgang geboekt inzake de bescherming van vrouwen tegen geweld. Dit moet evenwel nog krachtiger gebeuren. Het wettelijke kader bestaat, maar moet volledig ten uitvoer worden gelegd.

Wat de *rechten van het kind* betreft, is op diverse punten vooruitgang geboekt, met inbegrip van de registratie van kinderen bij geboorte en onderwijs. Toch zijn op dit gebied nog verdere inspanningen nodig, alsook om geweld tegen kinderen te voorkomen en de algemene tenuitvoerlegging van de relevante wetgeving te verbeteren.

Inzake de *vakbondsrechten* heeft Turkije niet gezorgd voor volledige eerbiediging overeenkomstig de EU-normen en de relevante IAO-overeenkomsten, met name wat het organisatie- en stakingsrecht en het recht op collectieve arbeidsovereenkomsten betreft. Er is nieuwe wetgeving nodig om de vakbondsrechten te versterken.

Inzake de *rechten van minderheden* blijft de situatie in Turkije ongewijzigd. Er is geen vooruitgang geboekt met de aanpassing van de Turkse praktijk aan de Europese normen. Er blijven beperkingen bestaan op de uitoefening van de *culturele rechten*, meer bepaald wat het gebruik betreft van andere talen dan Turks in de omroep, het politieke leven en de toegang tot de openbare diensten. Er bestaan geen mogelijkheden om Koerdisch te leren in het openbare of particuliere onderwijssysteem. Zigeuners ervaren discriminatie wat de toegang tot correcte huisvesting, onderwijs, sociale bescherming, gezondheid en werkgelegenheid betreft. Gedwongen verjaging blijft een ernstig probleem.

Wat het *oosten en zuidoosten* betreft, is een omvattende aanpak nodig om de economische en sociale problemen van die streek aan te pakken, en de voorwaarden te creëren om de hoofdzakelijk Koerdische bevolking in staat te stellen van haar rechten en vrijheden ten volle gebruik te maken. De compensatie van *intern ontheemden* is voortgezet en er werden maatregelen getroffen om de tenuitvoerlegging van de betreffende wetgeving te verbeteren. De regering heeft echter geen algemene nationale strategie om de kwestie van de intern ontheemden, met inbegrip van hun terugkeer, aan te pakken.

Er is verder een stijging geweest van *terreuraanslagen* van de PKK, die op de EU-lijst van terroristische organisaties staat.

Wat *regionale kwesties en internationale verplichtingen* betreft, heeft Turkije zijn voortdurende steun betuigd aan de VN-pogingen om het *probleem Cyprus* definitief te regelen. Er is echter geen vooruitgang geboekt met de normalisering van de bilaterale betrekkingen met de Republiek Cyprus. Turkije heeft het aanvullende protocol bij de Associatieovereenkomst niet volledig uitgevoerd en heeft niet alle belemmeringen voor het vrije verkeer van goederen, met inbegrip van beperkingen op de rechtstreekse transportverbindingen met Cyprus, opgeheven.

De *verhoudingen met Griekenland* zijn in positieve zin geëvolueerd. Er werden verdere vertrouwenwekkende maatregelen getroffen, maar er werd over grensgeschillen geen overeenstemming bereikt. Turkije heeft in de *Westelijke Balkan* verder een positieve rol gespeeld. Goede nabuurschapsverhoudingen blijven cruciaal.

De Turkse **economie** is verder snel blijven groeien met belangrijke buitenlandse investeringen. Het monetaire en fiscale beleid was over het algemeen tevredenstellend. De inflatiedruk, de groeiende externe onevenwichten en een slappere fiscale discipline in 2007 kunnen de macro-economische stabiliteit aantasten. Het tempo van de structurele hervormingen is vertraagd en de rigiditeit van de arbeidsmarkt is een hindernis voor het creëren van werkgelegenheid.

Wat de **economische criteria** betreft: Turkije kan worden beschouwd als een functionerende markteconomie. Het land moet in staat worden geacht op de middellange termijn het hoofd te bieden aan de concurrentiedruk en de marktkrachten binnen de Unie, mits het zijn omvattende hervormingsprogramma uitvoert om de structurele zwakke punten aan te pakken.

De economische groei bleef sterk, vooral door de toenemende uitvoer, en het vertrouwen van het bedrijfsleven was groot. De nieuwe regering engageerde zich sterk voor fiscale consolidatie en structurele hervormingen. Een sterke munt en fiscale discipline hebben de openbare schuld teruggebracht, ondanks de hoge rentekosten en een zekere turbulentie op de financiële markten. De centrale bank heeft een voorzichtig en verantwoordelijk monetair beleid gevoerd. De directe buitenlandse investeringen namen in aanzienlijke mate toe, meer bepaald door de aankoop van Turkse bedrijven door buitenlandse entiteiten, hetgeen een vrij belangrijke rol heeft gespeeld voor het terugbrengen van de risico's die met macro-economische onevenwichten verband houden.

Belastingverlagingen en hogere uitgaven voor infrastructuur leidden echter in 2007 tot fiscale verslapping. Er zijn corrigerende maatregelen nodig om in 2007 het begrotingsdoel te halen. De inflatiedruk is toegenomen, meer bepaald ten gevolge van de prijzen voor levensmiddelen en diensten, en zonder belangrijke beleidswijzigingen wordt het inflatiestreefcijfer voor eind 2007 dat door de regering en de centrale bank is vastgesteld, mogelijk niet gehaald.

Een groot deel van het toenemende tekort op de lopende rekening wordt nog steeds gefinancierd door kortlopende beleggingen. De fiscale druk op de arbeid blijft erg hoog en bemoeilijkt de creatie van banen in de formele sector. Structurele rigiditeit op de arbeidsmarkt bemoeilijkt het creëren van werkgelegenheid en een toename van de werkgelegenheid van vrouwen.

Het tempo van de privatiseringen is afgenomen. Het menselijk kapitaal bleef in grote mate slecht aangepast aan de behoeften van een snel groeiende en zich ontwikkelende economie, vooral in de op export gerichte sectoren. Er blijven grote regionale verschillen bestaan. Het gebrek aan transparantie in de overheidssteun blijft een minpunt voor een doeltreffend economisch beleid. Geplande hervormingen van het socialezekerheidsstelsel en de energiesector werden uitgesteld. De grote informele sector, die door een zwakke handhaving van de wetgeving en het regelgevende kader wordt gestimuleerd, leidt tot een reductie van de belastinggrondslag, hindert de capaciteit van de overheid om het economische beleid uit te voeren en heeft een negatieve impact op het bedrijfsklimaat.

Turkije heeft zijn **vermogen om te voldoen aan de verplichtingen van het lidmaatschap** verbeterd. Op de meeste terreinen werd vooruitgang geboekt, meer bepaald op het gebied van vrij verkeer van goederen, financiële diensten, trans-Europese netwerken, wetenschap en onderzoek. De aanpassing van de wetgeving is opgeschoten op bepaalde gebieden, zoals vrij verkeer van goederen, intellectuele eigendom, anti-trustbeleid, energie, statistiek, ondernemings- en industriebeleid, consumenten- en gezondheidsbescherming, wetenschap en onderzoek. De aanpassing moet echter nog worden voortgezet, meer bepaald op gebieden als vrij verkeer van diensten, staatssteun, landbouw, visserij, voedselveiligheid, veterinaire en fytosanitaire beleid, milieu. Turkije is een aantal verplichtingen van de douane-unie met de EU niet nagekomen. De administratieve capaciteit van Turkije om te beantwoorden aan de EU-verworvenheden moet verder worden verbeterd.

Wat het *vrije verkeer van goederen* betreft, is de aanpassing van de wetgeving over het algemeen goed opgeschoten, behalve voor kennisgevingsprocedures en wederzijdse erkenning. Turkije boekte vooruitgang op de meeste gebieden zoals accreditering, normalisering, conformiteitsevaluatie, markttoezicht. Bepaalde technische handelsbelemmeringen blijven echter nog bestaan. Er is zeer beperkte vooruitgang te melden inzake het *recht op vestiging en de vrijheid van de verlening van diensten*. Het niveau van de aanpassing bleef laag. Wat het *vrije verkeer van kapitaal* betreft, heeft Turkije vooruitgang geboekt inzake kapitaalbewegingen en de preventie van witwassen. Er is goede vooruitgang geboekt inzake de *financiële diensten*, meer bepaald op het gebied van het bankwezen, de verzekeringen en bedrijfspensioenen, alsook zekere vooruitgang inzake effectenmarkten en beleggingsdiensten.

De vorderingen met betrekking tot *overheidsopdrachten* waren beperkt. De administratieve capaciteit is verbeterd. Toch blijven de verantwoordelijkheden voor het beleid en de tenuitvoerlegging versnipperd. Inzake *vennootschapsrecht* heeft Turkije weinig vooruitgang geboekt. Het ontwerp van Wetboek van Koophandel werd niet goedgekeurd. Wat de *wet op de intellectuele eigendom* betreft, is de aanpassing goed opgeschoten. Er was nog verdere vooruitgang. Toch moeten de tenuitvoerlegging en de handhaving nog in aanzienlijke mate worden verbeterd. Wat de *informatiemaatschappij en de media* aangaat, heeft Turkije enige vooruitgang geboekt. De liberalisering van de markt van de elektronische communicatie- en informatietechnologieën werd voortgezet.

Op het gebied van *mededinging* werd vooruitgang geboekt inzake het anti-trustbeleid. De aanpassing van de wetgeving is goed opgeschoten. Er was echter geen vooruitgang wat de goedkeuring betreft van de wetgeving inzake staatssteun en de oprichting van een toezichtsautoriteit voor staatssteun. Het nationale herstructureringsprogramma voor de staalindustrie moet dringend voltooid worden. Turkije heeft bij de Commissie geen staatssteunregelingen gemeld.

Wat de *landbouw en de plattelandsontwikkeling* betreft, is de aanpassing van de wetgeving beperkt. Er is enige vooruitgang geboekt op het gebied van de biologische landbouw. Er is een begin van vooruitgang geboekt met het opstellen van een programma voor plattelandsontwikkeling en met de goedkeuring van uitvoeringsbesluiten om gebruik te maken van de communautaire fondsen. De voorbereidingen van de operationele structuren kennen echter een aanzienlijke achterstand. Turkije heeft de technische belemmeringen voor de handel in rundvlees en levende runderen niet weggenomen. Wat *visserij* betreft, is er vooruitgang geboekt inzake beheer van de visbestanden en de vissersvloot. Wat de aanpassing van de wetgeving betreft, heeft Turkije echter geen vooruitgang geboekt. Op het gebied van zowel landbouw als visserij bevindt zich de capaciteit voor tenuitvoerlegging in een vroeg stadium. Inzake *voedselveiligheid en veterinaire en fytosanitaire beleid* is weinig vooruitgang geboekt. De effectieve controle op dierziekten, meer bepaald op mond- en klauwzeer, bleef een belangrijk punt van zorg. De aanpassing van de wetgeving is nog in een vroeg stadium.

Er is enige vooruitgang geboekt met het *vervoersbeleid*. De aanpassing is voortgezet met betrekking tot het weg-, lucht- en zeevervoer. In de spoorsector heeft Turkije echter geen vooruitgang geboekt. Turkije weigert zijn bilaterale luchtvaartovereenkomsten met lidstaten op één lijn te brengen met de communautaire wetgeving. Het gebrek aan communicatie tussen de luchtverkeerscontrole van Turkije en de Republiek Cyprus brengt de veiligheid van het luchtverkeer in gevaar. Op het gebied van de *trans-Europese netwerken* is goede vooruitgang geboekt. De transportinfrastructuur moet worden geëvalueerd. Wat infrastructuur betreft, is aanzienlijke vooruitgang geboekt met de gasleiding tussen Turkije en Griekenland die bijna voltooid is. Turkijes deelname aan de Nabucco-pijpleiding blijft essentieel voor het succes van dit project. Op *energiegebied* is er enige vooruitgang geboekt. Er werd een kaderwet inzake energie-efficiëntie goedgekeurd. Turkije stelde echter geen ambitieuze doelstellingen voorop inzake hernieuwbare energie. Over het algemeen schiet de aanpassing van de wetgeving enigszins op.

Op *belastinggebied* is enige vooruitgang geboekt. Turkije heeft echter kwesties als de reikwijdte en de tarieven voor de BTW, de structuur en de tarieven van de accijnzen, en de directe belastingen niet aangepakt. Er bleven discriminerende belastingen bestaan op alcohol en tabaksproducten.

Op het gebied van de *statistiek* is vooruitgang geboekt, meer bepaald inzake infrastructuur, classificaties, en sectorale statistieken. De aanpassing van de wetgeving is goed opgeschoten. De aanpassing is echter onvolledig waar het registers, landbouwstatistieken en economische en monetaire statistieken betreft.

Op het gebied van het *economische en monetaire beleid* is enige vooruitgang geboekt. De aanpassing van de wetgeving op dit gebied is over het algemeen goed gevorderd. Toch dient de samenwerking tussen de beleidsmakende instanties nog te worden verbeterd. Wat de EU-verworvenheden betreft inzake *werkgelegenheid en sociaal beleid*, heeft Turkije weinig werk gemaakt van de aanpassing van zijn wetgeving. De sociale dialoog moet worden gestimuleerd en de informele sector bedwongen.

Er is vooruitgang inzake *ondernemings- en industriebeleid*. Het agentschap voor de steun en promotie van investeringen werd operationeel en er werd een strategie voor het toerisme aangenomen. Over het algemeen heeft Turkije de aanpassing van de wetgeving in hoge mate doorgevoerd. Er is goede vooruitgang geboekt met de aanpassing van de wetgeving aan de EU-normen inzake *wetenschap en onderzoek*. Toch blijven het aantal onderzoekers en de betrokkenheid van de particuliere sector in onderzoek beperkt. Op het gebied van *onderwijs en cultuur* is vooruitgang geboekt, meer bepaald door deelname aan de communautaire programma's. Op deze gebieden heeft Turkije een goed algemeen niveau van aanpassing van de wetgeving bereikt.

Er is vooruitgang geboekt inzake *regionaal beleid en de coördinatie van structurele instrumenten*, meer bepaald voor het aanwijzen van structuren voor de tenuitvoerlegging van de regionale ontwikkelingscomponenten van het nieuwe instrument voor pretoetredingssteun. Over het algemeen is de aanpassing van de wetgeving echter beperkt gebleven. De administratieve capaciteit op het centrale niveau blijft achterop. Op het regionale niveau is de oprichting van structuren voor de tenuitvoerlegging van regionale beleidsmaatregelen blijven steken.

Wat het *rechtsstelsel* betreft, kan een zekere vooruitgang worden gemeld, meer bepaald inzake opleiding en het gebruik van IT-technologie bij het beheer van rechtszaken. Er zijn verdere inspanningen vereist om de onafhankelijkheid van het gerecht te versterken, meer bepaald wat de samenstelling betreft van de hoge raad van rechters en aanklagers. In de strijd tegen corruptie is weinig vooruitgang geboekt. Er bestaat geen algemene strategie of actieplan.

Wat de *grondrechten* betreft, is er weinig vooruitgang in de wetgeving en in de praktijk. Er zijn op dit gebied nog steeds aanzienlijke inspanningen vereist.

Wat betreft *justitie, vrijheid en veiligheid* heeft Turkije verder vooruitgang geboekt, meer bepaald in de bestrijding van de georganiseerde misdaad, de drugshandel en de mensenhandel. Op het gebied van politietsamenwerking, asiel, migratie en de buitengrenzen zijn er echter nog aanzienlijke en volgehouden inspanningen nodig.

Wat *milieu* betreft, heeft Turkije aanzienlijke vooruitgang geboekt met de versterking van zijn administratieve capaciteit op centraal niveau. Inzake horizontale wetgeving, luchtkwaliteit, chemicaliën, lawaaihinder en afval is er echter weinig vooruitgang. Op het gebied van de industriële verontreiniging en het risicobeheer heeft Turkije geen vooruitgang geboekt. Het algemene niveau van de aanpassing bleef laag.

Wat de *consumentenbescherming* betreft, is de aanpassing van de wetgeving goed gevorderd. Er werd enige vooruitgang geboekt, maar de tenuitvoerlegging blijft achterop. De consumentenbeweging in Turkije bleef zwak. Er is enige vooruitgang geboekt wat betreft *gezondheidsbescherming*. De aanpassing van de wetgeving is redelijk opgeschoten. De administratieve capaciteit is beginnen verbeteren.

Wat de *douane-unie* betreft, heeft Turkije een hoog niveau bereikt van aanpassing van de wetgeving. Inzake vrijhandelszones, de vrijstelling van douanebelasting, de strijd tegen vervalsingen, en controle achteraf, is de wetgeving echter niet volledig aangepast. De belastingvrije winkels aan de grens in Turkije zijn niet in overeenstemming met de EU-normen. Turkije heeft ook een hoge mate van aanpassing van de wetgeving bereikt op het gebied van de *buitenlandse betrekkingen*, maar heeft zich inzake de WTO en de OESO nog niet volledig op één lijn geplaatst met de EU.

Wat het Europese gemeenschappelijke buitenlandse en veiligheidsbeleid betreft, heeft Turkije zijn beleid van nauwgezette aanpassing voortgezet. Turkije heeft zijn inspanningen om de regionale stabiliteit overeenkomstig het EU-beleid te bevorderen, gehandhaafd. Het verlangen van Turkije om verder bij te dragen aan de perspectieven voor de ruimtelijke ontwikkeling van de Gemeenschap is welgekomen. Turkije verzet zich echter tegen de opname van de Republiek Cyprus en van Malta in de samenwerking tussen de EU en de NAVO. Turkije heeft zich niet op één lijn geplaatst met het EU-standpunt inzake het lidmaatschap van bepaalde groepen leveranciers. Turkije heeft het statuut van het Internationale Strafhof niet ondertekend. Turkije heeft zijn landsgrens met Armenië gesloten gehouden.

De voorbereidingen van de *financiële controle* zijn goed opgeschoten. Er werden aanvullende uitvoeringsbepalingen uitgevaardigd. De goedkeuring van de herziene wet inzake de Turkse rekenkamer is echter nog hangende. Turkije heeft zijn wetgeving en beleid inzake de openbare interne financiële controle niet geactualiseerd. De voorbereidingen voor permanente structuren voor samenwerking met het Europees Bureau voor fraudebestrijding zijn in een vroeg stadium. Wat de *financiële en budgettaire voorzieningen* betreft, zijn er geen bijzondere ontwikkelingen te melden.